

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ÇEVRE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1'nci Toplantı

14 Ekim 2020 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve trnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Muhammet Balta'nın, toplantının hayırlı olmasını dilediğine, pandemi süreci nedeniyle toplantının sosyal mesafeye dikkate edilerek yapılmasına, görevli personel ve basın mensupları dışında kimsenin salonda bulunmamasına ilişkin açıklaması

III.- KARARLAR

1.- Komisyonun çalışma esaslarına ilişkin karar

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- Konya Milletvekili Selman Özboyacı ve Gaziantep Milletvekili Mehmet Sait Kirazoğlu ile 62 Milletvekilinin; Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3133)

V. AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürünün asaleten atamasının hâlen yapılmadığına ilişkin açıklaması

ÇEVRE KOMİSYONU

1'nci Toplantı
14 Ekim 2020 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Çevre Komisyonu saat 15.06'da açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Muhammet Balta, toplantının hayırlı olmasını dilediğine, pandemi süreci nedeniyle toplantının sosyal mesafeye dikkate edilerek yapılmasına, görevli personel ve basın mensupları dışında kimsenin salonda bulunmamasına ilişkin açıklama yaptı.

Komisyonun yasama faaliyetlerini yürütürken yurt içinde Komisyon olarak ya da oluşturulacak alt komisyonlar marifetiyle mahallinde inceleme ve araştırmalar yapması; Komisyon toplantılarında ve Ankara dışı çalışmalarda tam tutanak tutulması; Ankara dışında yapılacak inceleme ve çalışmalara belirlenecek komisyon personelinin katılması; rapor yazımında Komisyon Başkanlığına redaksiyon yetkisi verilmesi kabul edildi.

Konya Milletvekili Selman Özboyacı ve Gaziantep Milletvekili Mehmet Sait Kirazoğlu ile 62 Milletvekilinin; Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin (2/3133) tümü üzerindeki görüşmeleri tamamlandı ve maddelerine geçilmesi kabul edildi.

İzmir Milletvekili Murat Bakan, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürünün asaleten atamasının hâlen yapılmadığına ilişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 20.50'de toplantıya son verildi.

14 Ekim 2020 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.06

BAŞKAN: Muhammet BALTA (Trabzon)

BAŞKAN VEKİLİ: Muhammet Müfit AYDIN (Bursa)

SÖZCÜ: Sadir DURMAZ (Ankara)

KÂTİP: Barış AYDIN (Ankara)

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Çevre Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, çok değerli milletvekili arkadaşlarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli temsilcileri, toplantımıza katılan değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Çevre Komisyonunun 27’nci Yasama Dönemi Dördüncü Yasama Yılıının ilk toplantısını açıyorum.

Toplantımızın hayırlı olmasını temenni ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Muhammet Balta'nın, toplantının hayırlı olmasını dilediğine, pandemi süreci nedeniyle toplantının sosyal mesafeye dikkate edilerek yapılmasına, görevli personel ve basın mensupları dışında kimsenin salonda bulunmamasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Sayın üyelerimiz, gündeme geçmeden önce, yaşadığımız pandemi süreci nedeniyle, toplantımızın sosyal mesafeye dikkat edilerek yapılmasıyla birlikte geçirilen sürenin asgari seviyede tutulmasını sağlamak adına -takdir sayın üyelerimize ait olmak üzere- konuşma sürelerinin daha kısa tutulmasını sizlerden istirham ediyorum.

Ayrıca, toplantı salonunda görevli personel arkadaşlar ile yazılı basın mensupları dışında kimsenin bulunmamasını, salonda birer kurum temsilcisi bulunmasını, kurum temsilcilerinin kendi konuları dışında salonda bulunmamasını, sayın milletvekillerinin danışmanlarının salonda uzun süre bulunmamasını rica ediyorum. Gerekli hassasiyeti göstereceğinize inanıyorum.

III.- KARARLAR

1.- Komisyonun çalışma esaslarına ilişkin karar

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Gündeme geçmeden önce, bu toplantı 27’nci Yasama Döneminin ilk birleşimi olması nedeniyle Komisyonumuzun yasama faaliyetlerini yürütürken alması gereken kararlar vardır. Bu kararlar her yasama döneminin başlangıcında alınmaktadır.

Şimdi kararları okutup, oya sunacağım.

Karar:

Komisyonumuzun 14/10/2020 tarihinde yaptığı toplantıda;

1) Komisyonun, yurt içinde Komisyon olarak ya da oluşturulacak alt komisyonlar marifetiyle mahallinde inceleme ve araştırmalar yapmasına,

2) Komisyon toplantılarında ve Ankara dışı çalışmalarda tam tutanak tutulmasına,

* Coronavirus salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

3) Ankara dışında yapılacak inceleme ve çalışmalara belirlenecek Komisyon personelinin katılmasına,

4) Rapor yazımında Komisyon Başkanlığına redaksiyon yetkisi verilmesine,

Karar vermiştir.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Az önce okunan alınacak kararı oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ben üyeniz değilim Değerli Vekilim, ben Komisyonunuza ilgi duyduğumdan dolayı geldim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Hoş geldiniz, sefa geldiniz.

Bugünkü toplantı gündemimiz 12 Ekim 2020 Salı günü sizlere dağıtıldı değerli arkadaşlarım. Gündemimizde Konya Milletvekilimiz Sayın Selman Özboyacı ve Gaziantep Milletvekilimiz Sayın Mehmet Sait Kirazoğlu ile 62 milletvekilince 12/10/2020 tarihinde Meclis Başkanlığımıza sunulan ve aynı tarihte Komisyonumuza sunulan (2/3133) esas numaralı Türkiye Çevre Ajansının Kurulmasıyla İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yer almaktadır.

Şimdi, teklifin geneli üzerinde görüşmelere başlayacağız.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- Konya Milletvekili Selman Özboyacı ve Gaziantep Milletvekili Mehmet Sait Kirazoğlu ile 62 Milletvekilinin; Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3133)*

BAŞKAN MUHAMMET BALTA - Değerli milletvekili arkadaşlarım, Komisyon üyelerimiz; bu teklifte 3 önemli hususta düzenleme yapılmaktadır.

Burada esas amaç çevre kirliliğini önlemek, yeşil alanların korunmasına, iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak ile ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına, işletilmesine, izlenilmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunmak üzere Türkiye Çevre Ajansının kurulmasıdır. Türkiye Çevre Ajansının kurulmasıyla birlikte depozito yönetim sisteminin kurulması ve işletilmesi sürecinin hızlı bir şekilde başlaması hedeflenmektedir. Türkiye Çevre Ajansının kurulmasıyla birlikte kanunla ajansa verilen görevler sayesinde depozito yönetim sürecine bir dinamizm kazandırılması amaçlanmaktadır. Böylece “Sıfır Atık” politikamızda önemli bir aşama kaydetmiş olacağız. Yani merkezden bir kurumsal kimlikle tüm Türkiye’de geri kazanılabilecek malzemelerin atıktan ziyade bir ham madde olarak ekonomiye kazandırılması, aynı zamanda da burada en önemli şey çevreyi koruma amaçlanmaktadır.

İkinci husus, 2872 sayılı Çevre Kanunu’nda yer alan idari yaptırımların daha caydırıcı hâle getirilmesidir. Ayrıntılara girmeyeceğim, madde madde zaten bunları görüşeceğiz.

Üçüncüsü, ülkemizde oldukça yaygınlaşan ve yaygınlaşmasına rağmen yasal altyapısı olmayan elektrikli “scooter”lar ve bisikletle ilgili yasal altyapıya kavuşturmak amacıyla bisiklet yolu sayısının artırılmasıyla ilgili gerekli düzenlemeler var. Burada da hem insanları, gençlerimizi, çocuklarımızı sağlıklı bir yaşam açısından sportif faaliyetlerde hem de karbon emisyonunu azaltmakla alakalı bir yasal altyapıyı hazırlamış olacağız hep birlikte. Bu da ülkemiz açısından çok önemli bir karar olduğunu düşünüyorum.

* (2/3133) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Değerli milletvekilleri arkadaşlarım, değerli üyelerimiz; şimdi teklifin görüşmelerine geçiyoruz. Teklifin ilk imza sahiplerinden Selman Özboyacı milletvekilimize eğer buradaysa söz vereceğim.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Buradayım Başkanım.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Selman Bey, evet, istirahat ediyorum, yine bu pandemiyle alakalı, süreç çok fazla uzamadan, kısa süre içerisinde konuşmanızı toplarlarsanız bizlere yardımcı olmuş olursunuz. Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Kıymetli Başkanım, değerli milletvekilleri; ben de hepinizi saygı, sevgi ve hürmetlerimle selamlıyorum.

Başkanım, uyarınızı olabildiğince dikkat almaya çalışacağım ama malum çok önemli bir konu. İnşallah en kısa sürede toparlayabilirim diye düşünüyorum.

Hepimizin bildiği gibi, bugün dünya küresel çevre sorunlarıyla karşı karşıyadır. Yaşanan çevresel sorunlar nerede olursa olsun geleceğimizi yakından ilgilendirmekte ve buna bağlı olarak bazı kararlar alınması zorunluluğunu getirmektedir. Artan nüfus, şehirleşme, teknolojik yenilikler ve tüketim alışkanlıklarının değişmesi ne yazık ki kaynaklarımızın tükenmesine neden olmaktadır. Tüm bu nedenlere karşılık hem bireysel hem de toplumsal olarak bir farkındalık oluşturmak, hemen her gün dengesini bilinçsizce bozduğumuz dünyamızın sesine kulak vermek hepimizin başlıca görevi olmalıdır.

Kuşkusuz çevresel olarak yaşadığımız sorunların oluşumuna en çok insanoğlu katkı sunmaktadır ancak alınacak kararlarla, uygulanacak metotlarla yine yaşam kaynaklarımızın sürdürülebilirliğini ve verimli bir şekilde yönetimini sağlamak biz insanların elindedir. Hepimizin çevreye karşı sorumluluğu vardır ancak üzülen bir şeydir ki insanlığın bir kısmı bu sorumluluğun yeterince farkında değil. İçerisinde bulunduğumuz coğrafyadan başlayarak bir çevre bilinci oluşturmak hepimizin ortak düşüncesi olmalıdır. Bizler de ülke olarak modern çağın getirmiş olduğu yenilikleri doğal yaşama zarar vermeden faydalı bir şekilde kullanmanın gayreti içerisinde olmalıyız. Hatta bu konuya sadece kendi çerçevemizden değil, hayvanlar, bitkiler ve nice birçok canlılar üzerinden geniş bir perspektifle bakmalıyız çünkü ortak yaşam alanımız olan doğada bu canlıların yaşama hakkı vardır.

Yaşam alanımızı daha da yaşanabilir hâle getirebilmek için bugün yeni bir kanun teklifini Komisyonumuzda istişare edip hep birlikte ortak bir değerlendirme ve mutabakatla Genel Kurulun takdirine sunmak istiyoruz. Buradaki birlikteliği oldukça önemsiyoruz çünkü hepimiz hem bugünümüz hem de yarınlarımız için daha yaşanılabilir bir çevre istiyoruz. Nitekim “Kıyametin kopacağını bilseniz bile elinizdeki fidanı dikiniz.” hadisîşerifinde buyurduğu üzere Peygamber Efendimiz (SAV) bile çevrenin ne kadar önemli olduğuna vurgu yaparken bizler bugün yaşanan sorunlara gözümüzü kapatamayız.

Bu kapsamda oluşan sorunlara ortak bir paydada çözüm bulabilmek için daha önceden çevreyi koruma konusunda yapılan kanun çalışmalarına bir yenisini daha ekleyerek Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu Teklifi’ni görüşüyoruz. Görüşmelere geçmeden önce ülkemizde bu kanuna neden ihtiyaç duyulduğuna dair siz kıymetli milletvekillerine birtakım bilgiler vermek isterim.

Dünyada hızla artan nüfusla beraber şehirlerde yaşama oranı da her geçen gün artmaktadır. Bugün bu oran dünya genelinde yüzde 54'lere yaklaşırken 2050 yılında yüzde 70'lere çıkması öngörülmektedir. Kaynakların sürdürülebilir ve verimli bir şekilde yönetimi kaçınılmaz bir gereklilik durumundadır. 1900 yılına göre bugün, geçen otuz yılda kişi başına enerji tüketimi tam 3 katına, ham madde kullanımı 2 katına, dünya nüfusu ise otuz yıl içerisinde 5 katına çıkmıştır.

Türkiye’de ise TÜİK verilerine göre 2000’li yılların başında 500 milyon ton olan ham madde tüketimi günümüzde yaklaşık 1 milyar tona yükselmiştir. Yine ülkemizde evsel atık miktarı 1995 yılında 17 milyon tondan 2018 yılında 32 milyon tona yükselirken bu rakamın 2023 yılında 38 milyon ton olacağı öngörülmektedir. Verilere bakıldığında doğa ile insanoğlu arasındaki ilişkide dengeler doğanın aleyhine bozulmaktadır. İnsanlığın elindeki üretim gücü, yöntem ve mekanizmalar karşısında doğanın kendini koruma ve yinleme olanakları güçleşmiş bazı yerlerde neredeyse geri dönülmez bir sürece girmiştir. Bununla ilgili örnekler maalesef çok fazladır. Dünyada bu konuyla alakalı olarak kirliliği önleme ve kirlilikle mücadele günümüzün en güncel ve en gerçekçi uğraş alanlarından birisi hâline gelmiştir. Bu bağlamda tüm ülkeler farklı projeler üretmektedir. Sıfır atık, depozito sistemi, güvenli ve çevreci ulaşım araçlarının kullanılması gibi birçok çalışma teşvik edilmektedir. Bu geri dönüşümü artırma ve çevreyi koruma çalışmalarına istatistiksel olarak yaklaşmak gerekirse OECD’nin araştırmasına göre Almanlar atıklarının yüzde 65’ini ayrıştırıyor ve yeniden değerlendirilmesini sağlıyor. Almanya’yı takip eden Güney Kore ise atıklarının yüzde 59’unu geri dönüştürüyor. Avusturya, Belçika, İsviçre, Hollanda ve İsveç gibi ülkeler de atıklarının en az yüzde 50’sini geri dönüştürerek büyük bir kısmının da yeniden kullanımını sağlıyor. Geri dönüşüm çalışmalarıyla alakalı dünyadan daha birçok örnekler de verilebilir. Konuyu Türkiye özelinde konuşacak olursak bu zamana kadar çevreyle ilgili birçok çalışmalar yapılmış, özellikle sıfır atık konusunda ülkemiz Hükümetimizin yapmış olduğu çalışmalarla önemli yol katetmiştir. Hepinizin de bildiği gibi Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın 2017 yılında vizyon projesi olarak başlattığı Sıfır Atık Projesi On Birinci Kalkınma Planı’nda yer alarak ülke politikası hâline gelmiştir.

Sıfır Atık Projesi hakkında kısaca sizleri bilgilendirmek isterim. Sıfır Atık Projesi gelecek nesillere temiz ve gelişmiş Türkiye ile yaşanılabilir bir dünya bırakmak amacıyla yola çıkan bir çalışmadır. Bu çalışma israfın önlenmesinden geri dönüşüm bilincinin artırılmasına, çevresel risklerin azaltılmasından sürdürülebilir üretim ve kaynak verimliliğinin artırılmasına kadar birçok farklı konuyu kapsamaktadır.

Dilerseniz ülkemizde bu konuyla ilgili bugüne dek neler yapılmış, biraz da onlara göz atalım. Türkiye’de atık yönetimi açısından başta 2872 no.lu Çevre Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu olmak üzere Atık Yönetimi Yönetmeliği ve Sıfır Atık Yönetmeliği gibi 20 farklı yönetmelik ve 12 farklı tebliğ şu anda hâlihazırda yürürlüktedir. Sıfır Atık Projesi kapsamında 2018-2023 arası dönemde aşamalı olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşları, hastaneler, eğitim kurumları, büyük iş yerleri, eğlenme ve dinlenme tesislerinde Sıfır Atık Yönetim Sistemi’nin kurulması sağlanmakta olup bu zamana kadar 48.445 kurum ve kuruluş binasında Sıfır Atık Sistemi’ne geçiş başarıyla sağlanmıştır. Proje kapsamında ülke genelinde kamu kurumları, belediyeler, üniversiteler, okullar ve hastanelerde 9 milyon 600 bin kişiye konu hakkında detaylı eğitim verilmiştir. Bakanlığımızca yürütülen bu çalışma kapsamında 2017 yılından 2020 Temmuz ayına kadar yaklaşık 17 milyon ton değerlendirilmiş atık toplanarak ülke ekonomisine kazandırılmış, 50 milyon varil petrolden tasarruf edilmiş, 2 milyon ton sera gazı salınımı engellenmiş, 345 milyon metreküp su tasarrufu sağlanmıştır.

Yine, bildiği üzere, Başkanımızın da bahsettiği gibi, plastik poşetler doğada ortalama bin yıl kadar kalarak çevreye verdiği birçok tahribatla birlikte orman yangınlarına dahi sebep olabilmektedir. Bu poşetlerin imhası sırasında açığa çıkan gazlar da en az poşetlerin kullanımı kadar çevreye zarar veriyor. Hükümetimiz tarafından uygulamaya konulan ücretli plastik poşet kullanımı öncesinde Türkiye’de kişi başı 440 adet plastik poşet kullanımı gerçekleşirken bu düzenlemeden sonra şu anda poşetlerin ücretlendirilmesiyle beraber bu kullanım yüzde 80 oranında azalarak kişi başı yıl boyunca 90 adete kadar düşmüştür ki bu konudaki bizim 2023 öngörümüz bunu yılda kişi başı 45 adete kadar düşürmektir. Görüldüğü gibi, plastik poşetlerin az kullanılmasını teşvik ederek doğanın daha az

zarar görmesini sağlamış olduk. Milletvekilleri olarak çevremizin korunması için birlikte kararlılık gösterdik, sonuç aldık ve tekrar altını çizerek ifade ediyorum, bunu hep birlikte başardık. Elbette bunlarla yetinmeyip daha fazlasını yapmanın hepimizin boynunun borcu olduğunu düşünüyorum. 2017’de başlattığımız Sıfır Atık Projesi’ni pekiştirecek ve geri dönüşümün daha etkin yöntemlerle uygulanmasını sağlayacak Türkiye Çevre Ajansı, milletvekilleri olarak çevremizin korunması için göstereceğimiz yeni bir kararlılığın ürünü olacaktır diye inanıyorum. Teklifimizle yeşil alanların korunmasını ve iyileştirilmesini, çevre kirliliğinin önlenmesini, depozito yönetim sisteminin faaliyete geçirilmesini sağlamayı öngörüyoruz.

Özellikle kanun teklifinin en önemli başlıklarından biri olan depozito yönetim sistemini biraz detaylıca ele almak istiyorum. Mevcuttaki depozito sistemi kapsamında yeniden ve tekrar kullanımı yaygın olan LPG tüpleri, su damacaneleri, ahşap/plastik paletler, içecek şişe/bidon/fıçıları ile sıvı ya da gaz kimyasal tüp, bidon ve konteynerleri bulunmaktadır. Ülkemizde 32 milyon ton/yıl civarında katı atık oluşmakta olup yani yılda 32 milyon ton katı atık oluşmakta olup bu atıkların ağırlıkça yüzde 25’i söz konusu geri dönüştürülebilir ambalaj atıklarından ibarettir. Bu geri dönüştürülebilir ambalaj atıklarının içerisinde ise içecek ambalajları hacimsel anlamda yaklaşık yüzde 25 gibi önemli bir oranı ifade etmektedir. İçecek ambalajlarının yönetiminde mevcut sistemin yeterince verimli işlev görmediği değerlendirilerek bu atıkların yeni ve daha etkin bir sistem dâhilinde yönetilmesi gerektiği öngörülmüştür. Türkiye Çevre Ajansının kurulmasıyla birlikte içecek ambalajlarının yaklaşık yüzde 90’ının depozito yönetim sistemi vasıtasıyla dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Tabii, bu hedefe bir anda, bir günde ulaşılması çok zor ama bu getireceğimiz teklifle beraber 2022 yılının başından başlamak üzere önce yüzde 70, daha sonra yüzde 80 ve üçüncü yıldan itibaren yüzde 90 olmak üzere biz bu ambalajlı içecek atıklarının yüzde 90 oranında geri dönüştürülmesini hedefliyoruz. Ayrıca, ambalajlar haricinde günlük hayatta hepimizin sıkça kullandığı lastikler, pil atıkları, elektronik eşyalar, akümülatör atıkları gibi çevreyi fazlaca olumsuz etkileyen ürünler de zamanla depozito yönetim sistemi kapsamına alınabilecektir. Bu çevreci ve sürdürülebilir yaklaşımın düşük iş gücü maliyeti ve temiz ham madde temini imkânlarıyla desteklendiğinde ülkemizi döngüsel ekonomi yaklaşımıyla pekiştirilmiş üretimde önemli bir konuma getirebileceğini düşünüyorum.

Kısaca Türkiye Çevre Ajansının kurulmasıyla etkin bir depozito yönetim sistemi hayata geçirilerek yüksek oranda geri dönüşüm sağlanacak. Böylelikle hem çevremizin daha temiz olmasını temin edecek hem de atıkları ham madde olarak ülke ekonomisine kazandırmış olacağız.

Sonuç olarak hem devletimiz hem üretici hem de tüketici bu işten kârlı çıkacaktır. En büyük kârımız da hep beraber çevreyi korumuş olmamız olacaktır. Bununla birlikte, hem ajansın kurulmasına bağlı olarak hem de 2872 sayılı Çevre Kanunu’nun temel ilkelerinin korunması ve geliştirilmesine yönelik olarak bu kanunda bazı değişikliklerin yapılması ihtiyacı hasıl olmuştur. Bu bağlamda, genel olarak Çevre Etiket Sistemi’nin tanımlanması, atık yönetim firmalarının da atık yönetiminden artık sorumlu tutulması, çevre kirliliğinin oluşmaması, çevre izin ve lisansı olmayan faaliyetlerin süresiz durdurulması, atık motor yağlarının toplama miktarının artırılması ve idari para cezalarının caydırıcılığı temin edecek oranda gerçekleşmesi gibi çevreyi daha etkin koruma amacına yönelik bazı düzenlemelerin de yapılması öngörülmüştür.

Diğer taraftan, bisiklet ve elektrikli “scooter” gibi güvenli, sağlıklı ve çevreci ulaşım araçlarının da teşvik edilmesiyle kullanımının doğru bir şekilde yaygınlaştırılması kanunun amaçları arasındadır. Hem New York’tan sonra dünyanın en uzun bisiklet yoluna sahip ikinci şehri olan Konya’mızın bir milletvekili olarak hem de elektrikli “scooter”ları en çok kullanan gençleri temsil eden genç bir milletvekili olarak kanun teklifinin bu bölümüne özellikle çok önem verdiğimi ifade etmek isterim. İlk

örneğini yine Konya Büyükşehir Belediyemizin yaptığı Bisiklet Master Planı'nın bu kanun teklifiyle beraber bütün büyük şehirlerimizde uygulanması ve böylelikle ulaşımdan kaynaklanan karbon gazlarının emisyonlarının azaltılmasıyla birlikte bisikletli ulaşımın yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Değerli milletvekilleri, bu düzenlemeyle birlikte bisiklet yolunun tanımı da değişiyor. Bisiklet yolları "e-scooter"ların kullanımına açık, taşıt ve yayaların trafiğine kapalı olacak şekilde yeniden düzenlenecek ve "e-scooter"lar ile bisiklet şeritleri kanun kapsamına alınacaktır. Kanun teklifinin Meclis Başkanlığına sunulmasıyla beraber -özellikle "e-scooter"lar biliyorsunuz çok yoğun bir şekilde gündem oldu- bu konudaki bizim temel amacımız daha temiz ve daha güvenilir ulaşımı sağlayabilmektir.

Elektrikli "scooter"ların son zamanlarda yaygın hâle gelmesiyle birlikte oluşan trafik kazaları da hepimizin malumudur. 15 yaş üstüne sürüş hakkı vermek, "scooter"ı tek kişinin kullanmasını sağlamak, hızı 25 kilometre/saatle sınırlamak ve kişisel eşya dışında herhangi bir yük taşınmasına müsaade etmemek gibi bazı tedbirlerle biz inanıyoruz ki trafik güvenliğine de bu kanun teklifimiz olumlu katkı sağlayacaktır.

Birazdan siz kıymetli milletvekillerimizle beraber zaten bütün maddeleri detaylıca, etraflıca hep beraber görüşeceğiz. Bizim bu kanun teklifindeki amacımız, daha yaşanılabilir bir çevre için ortak mutabakat sağlamaktır. Kanun teklifiyle ilgili sizlerin de değerli tavsiyelerini ve katkılarını alarak en doğru sonuca ulaşacağımıza inanıyorum ve kanun teklifimizin milletimize, ülkemize hayırlı olmasını diliyorum, tekrar Komisyondaki bütün milletvekillerimize, ilgili bürokratlarımıza ve Kıymetli Başkanımıza saygılarımı ve hürmetlerimi sunuyorum.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Teşekkür ediyorum Sayın Özboyacı.

Bütün arkadaşlara teşekkür ediyorum, imza sahiplerine.

Şimdi de Bakanlığın görüşlerini ifade etmek üzere Çevre ve Şehircilik Bakan Yardımcısı Sayın Mehmet Emin Birpınar'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Birpınar.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Sayın Başkanım, çok kıymetli Komisyonunuzun değerli üyeleri ve milletvekillerimiz; hepinizi Bakanlığımız adına saygıyla selamlamak istiyorum.

Bundan tam iki sene evvel de yine çevreyle ilgili bir kanun teklifiyle karşınıza çıkmıştık o teklife verdiğiniz destek için de şimdiden teşekkür etmek istiyorum, o kanunun çok güzel uygulamaları oldu ve bugün özellikle "poşet kanunu" diye bilinen o kanunda aslında poşet miktarı Türkiye'de yüzde 80 oranında azalmış oldu. Bu, aslında çevre adına da çok güzel bir şey oldu, ki 2 tane güzel örnek vermek istiyorum yaptığımız işin faydası açısından: Adana Sanayi Odası Başkanımız geldiğinde dedi ki: "Hocam çok iyi bir iş yaptınız çünkü ben iplik yapıp dünyaya satan bir adamım, kumaş yapıp dünyaya satan bir adamım. Bu poşetler o kadar çoktu ki pamuk tarlalarına gidiyordu ve pamuk tarlalarının o dikenli ürünün olduğu yere, pamuğun olduğu yere yapıştıyordu ve hasat sırasında bu, pamuğun içine karışıyordu, beyaz olduğu için de daha sonra ipliğin içine karışıyordu, daha sonrasında da kumaşın içine karışıyor fakat boyamaya gittiğinde de o poşetin olduğu yerler boyasız kalıyordu ve kumaşı atmak zorunda kalıyorduk." dedi. Aynı şekilde, 2 tane de sağlıkla ilgili örnek vermek istiyorum: Bu poşetler buğday tarlalarına gidiyor ve o buğday tarlaları hasadı sırasında da buğdayın içine karışıyor, unun içine karışıyor, daha sonra da ekmeğin içine karışıyor; bazen fırından ekmeği aldığımız zaman, o sıcaklığın içinde de eridiği zaman sanki fırıncı onun içinde bir şey unutmuş zannediyorsunuz ama o, ufacak bir poşet parçasının maalesef bir çöp sahasından uçarak o tarlaya gidip bu hâle gelmesiydi. Bunun gibi

çok faydalı bir iş yapıldı ve Türkiye’de işte poşet miktarı kişi başına yıllık 90 adede kadar düştü bu, önümüzdeki yıllarda inşallah yıllık 40 adede kadar düşecek, Avrupa standartlarında çevre noktasında iyi bir yere gelmiş olduk.

Tabii, sayın vekillerim, özellikle, dünya bir lineer ekonomiden döngüsel ekonomiye geçmiş durumda. Eskiden al, kullan ve at şeklinde olan bir ekonomik model vardı, şu anda ise mümkün olduğu kadar az al, kullan ve geri dönüştür modeli dediğimiz döngüsel ekonomi modeline geçiyor ve bu teklifle de inşallah bunu daha da etkin hâle getireceğiz. Özellikle, depozito sistematigi... Benim yaşında olanların hepsi hatırlarlar, ufakken biz şişeleri depozitolu alırdık ve iade ettiğimiz zaman da bu depozitoyu geri alırdık. Burada da bu teklifle birlikte özellikle pet şişelerin, cam şişelerin ve alüminyum kutu şeklinde olan, satılan içecek ambalajlarının depozitolu olarak vatandaşlara satılması, içtikten sonra da herhangi bir satış noktasına iade edildiği zaman da bu depozitonun geri alınması noktasında bir başarıya imza atacağız. Bu noktada da vatandaşlara da herhangi bir yük getirmeyecek çünkü içtiğini iade edecek eğer herhangi bir şekilde bunu iade etmezse başka biri bunu alıp götürüp iade edecek. Şu anda zaten özellikle bira şişelerinde bu uygulama yapılıyor, oralarda depozitolu satılıyor ama bunu biz bütün bu içecek ambalajları için başarırız... Çöpün içerisinde yüzde 25 ila 30 arasında içecek ambalajı var, bunların tamamını kaynağa ayırtmamız lazım. Şu anda Türkiye’de atık sektöründe ciddi bir kalkınma var, büyüme var ve maalesef bunlar içeride, kaynağında ayrı toplanmadığı için, bu modeller olmadığı için de bu sektör bu tip ham maddeleri yurt dışından almak zorunda hissediyor ve hep şu şikâyet geliyor: “Yurt dışından çok ithal ediliyor.” deniliyor ama böyle bir sektör var, bu sektörün de inanılmaz çalışanları var. Bunlara da bu sektörün ham maddeyi içeriden bulması için de böyle bir kanuna ihtiyaç var ki bunu başardığımız zaman Türkiye’deki belediyelerin toplayacağı çöpü yüzde 30 civarında azaltacağız. Bu, aynı zamanda çöp deponi sahalarında yüzde 30 azalma demek, taşımada ciddi azalma demek, maliyetlerin düşürülmesi demek, aynı zamanda bu atık ekonomisinin ve atıkta istihdam edilecek olan eleman sayısının da artırılması demek oluyor. Dolayısıyla biz Türkiye’de kişi başına -dünyada da böyle- 1 kilogram çöp üretiyoruz. Artık dünyada şehirlerin yaşayan nüfusları çöp üzerinden belirlenmeye başladı. Şimdi, İstanbul’da günde 22 bin ton çöp çıkıyor. Bu ne demektir? İstanbul’un o gün yaşayan nüfusu 22 milyon demektir. Dolayısıyla, her gün 22 bin ton çöpün yönetilmesi gerekiyor, bir yere depolanması gerekiyor ama aslında 22 bin ton çöpün belki de 20 bin tonu geri dönüştürülebilir, ekonomiye kazandırılabilir ürünler olarak karşımıza çıkıyor. Siz kâğıdı, kartonu toplayıp tekrar karton hâlinde üretilip yurt dışına satıyorsunuz, bu pet şişeleri granül hâlinde tekrar kullanıyorsunuz, camı eritip tekrar cam hâline getiriyorsunuz ama bunlar çöpe gittiği zaman maalesef doğanın kaynaklarını tüketmeye devam ediyoruz çünkü kuvars alıyoruz cama çeviriyoruz, işte, plastiği bir şekilde bir yerlerden üretiyoruz dolayısıyla bunların önüne geçmek, artan nüfusa göre doğal kaynakları da daha az kullanmak, bunu da başarmak için özellikle döngüsel ekonomi noktasında hayırlı bir iş yapmış olacağız.

Bu teklife destek verirseniz aslında çocuklarımızın geleceğine de katkı sağlamış oluruz. Teklif içerisinde özellikle Çevre Ajansı bu işi devlet adına yöneten bir yer olacak. Bunun içerisinde özel sektörden yetkilendirilmiş kuruluşlardan ve diğer kamu kurumlarından bir yönetim kuruluyla bu işin yönetileceğini, bu işin nasıl yapılacağını... Belki de önümüzdeki süreçte AVM’lerde siz bu depozito için kullanacağımız makineleri göreceksiniz, bütün satış noktalarının bunu geri alması gerektiğini göreceğiz. Aynı şekilde, belki ileride bazı ürünlere, özellikle pillere de depozito getirebiliriz Türkiye’de. Maalesef Türkiye’de kullanılan pillerin yüzde 5’i bile geri toplanmıyor, onlara da depozito getirebiliriz. Hatta çok ileri gittiğimizde belki sigara paketlerine bile getirilebilir çünkü Türkiye’de günde 15 milyon adet sigara paketi tüketiliyor, bunların hepsi çöpe gidiyor, izmaritleriyle beraber. 16 milyon civarında, değil mi?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Yok, 6 milyar.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – 6 milyar civarında yıllık sigara paketi var, bunlara da belki ileride çok ileri bir şekilde yapabiliriz, depozitolu hâle getirebiliriz şu anda gündemimizde yok ama. Bunlar çok ciddi sıkıntılar, çöp miktarını artıran sıkıntılar ve ham madde tüketimini sağlıyor. Dolayısıyla bu ajans böyle, diğer, Çevre Kanunu’nda da gelişen şartlara göre cezaların artırılması... Özellikle “scooter”la ilgili Sayın Vekilimiz, 2 vekilimiz sağ olsunlar, Selman Bey ve Gaziantep Milletvekilimiz bu konuda çok yoğun bir gayret içerisinde çalıştılar, biz de onlara destek olduk teklifin hazırlanması noktasında, bilgilerimizi mümkün olduğu kadar kendileriyle paylaştık; onlara da huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum. Ve “scooter”larla ilgili olsun, elektrikli bisikletlerle ilgili olsun yeni düzenlemeler geliyor, gürültü bariyerleriyle ilgili düzenlemelerimiz geliyor yani dünyanın gelişen şartlarına göre Çevre Kanunu’nu düzenlemek istiyoruz.

Bu konuda ben çevrenin siyasetüstü bir şey olduğunu düşünüyorum. Bütün vekillerimizden çevreyle ilgili bu teklife daha iyi çevre şartlarının oluşması için destek bekliyorum. Biz şunu söylüyoruz: Çevre meselesi sınır tanımayan bir mesele ve önleyici hekimliktir. Çevre meselesinde ne kadar çok tedbir alabilirsek o kadar az hastalıklar, salgın hastalıklar olur. Dolayısıyla çevreyi daha duyarlı hâle getirdiğimiz sürece de çocuklarımızın geleceğini de teminat altına almış oluruz.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi de sivil toplum kuruluşlarımızın temsilcilerine söz vermek istiyorum.

Eğer hazırsa Belediyeler Birliği Genel Sekreter Yardımcısı Ramazan Özcan Yıldırım...

Evet, söz istemiş.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Önce, gelenlerin listesini bize açıklar mısınız Sayın Başkanım?

(Katılımcıların listesi okundu)

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan çevre kuruluşlarından kimse yok mu?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, sürücüler derneği var, onlardan niye kimse çağrılmadı?

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Efendim?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sürücülerin bir araya geldikleri, kurdukları dernekler var...

MURAT BAKAN (İzmir) – Hayır, çevre kuruluşları yok.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Arkadaşlar bir saniye, ben söyleyeyim. Bu, kanun teklifi hazırlanırken burada kaç kişiyle görüşüldüğünü, hem kurumsal olarak hem de kanun teklifine imza atan arkadaşlarla beraber bu bütün ilgili sivil toplum kuruluşlarının görüşleri alındı ve biz de en son bir bütüncül bakışla Türkiye’de en büyük sivil toplum kuruluşlarının başkanlarını buraya davet ettik, gelenler de burada.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çevre Mühendislik Odalarına da bildirildi mi Sayın Başkan?

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Hepsinin görüşleri alındı.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, şimdi, bu konuda ciddi bir eksiklik var. Çevre konusu elbette özel sektörün, sanayicinin, iş adamının ilgilendiği bir konu evet ama biz olaya kâr gözüyle bakmıyoruz çevre noktasında. Dolayısıyla, çevre sadece sürdürülebilir ticaret açısından değil, sürdürülebilir yaşam açısından önemli. Eğer sürdürülebilir yaşamı savunuyorsak, sürdürülebilir

dünyayı, ülkeyi savunuyorsak burada TEMA'nın WWF'in, Doğa Derneğinin, Buğday Derneğinin, Ekoloji Derneğinin yüzlerce böyle sivil toplum örgütü var, gönüllü, kâr amacı gütmeyen kuruluş... Bunların burada olması lazım, bunlardan bir tanesi yok.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Şimdi, değerli milletvekillerimiz, bu sivil toplum kuruluşlarını buraya davet ederken kesinlikle bizim seçici bir düşüncemiz yok. Kanun teklifi hazırlanırken -tekrar ediyorum, iyi niyetle söylüyorum- bütün sivil toplum kuruluşlarının burada görüşleri alınmış, pandemi süreciyle alakalı da burada yoğunluk olmasın diye tespit edilen daha önce de bu konularda davet ettiğimiz arkadaşlarımız, bunların hepsinde çevreyle alakalı birimler var.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, Belediyeler Birliğinden 3 kişi, 4 kişi var, 1 tane çevreden bakın... 1 isim saydınız...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – 1 kişi var, 1 kişi gelmiş.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – 3 çağırıldık 1 geldi...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Hayır, 3 çağırmadık. Bakın arkadaşlar, biz isim isim kimseyi çağırmadık, Belediyeler Birliği kurumsal bir yapı. Belediyeler Birliğinden buraya temsilci gönderilmesi için yazdık, onlar da bize 3 isim belirttiler, isimleri biz belirlemedik. Yani ne TOBB'dan ne TUSİAD'dan isimleri biz belirlemedik. Bunların hepsi Türkiye'deki en büyük sivil toplum kuruluşları, yani davet ettiklerimiz burada, tekrar altını çiziyorum, bütün sivil toplum kuruluşlarımızla ilgili, uzaktan yakından ilgisi alakası olanlarla arkadaşlarımız toplantılar yaptılar ve çalıştılar. Kurum görüşleri de hepsi geldi.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, burada Mehmet Emin Birpınar var, Fatma Varank yok ama onunla ilgili kısım Bakanlıkta, oradan arkadaş gelmiş Belediyeler Birliğinden, 1 tane madde var belediyelerimizi öncelikle ilgilendiren ama konuyla ilgili hem kanun teklifini hazırlayan arkadaşımızın hem Bakan Yardımcımızın anlattığı mevzuyla ilgili bir tane sivil toplum örgütü yok, bir tane yok. Şimdi, otoparkları konuşacaksa doğru çağırılmışsınız ama bu çevre kanunuyorsa, depozito atık yönetimini konuşuyorsak, diğer konuları konuşuyorsak bir tane de orada sivil toplum örgütü olması lazım onları temsilen. Çevre Mühendisleri Odasının burada olması lazım, TMMOB'un burada olması lazım.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Arkadaşlar, Çevre Mühendisleri Odasının görüşünü aldınız mı?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Sayın Başkanım, sizin de ifade ettiğiniz üzere biz bu kanun teklifine çok uzun süredir çalışıyoruz, yaklaşık olarak pandemi sürecinden de önce bu konu gündemimizdeydi ve biz bahsettiğiniz gibi ilgili kuruluşların hepsinden daha önce zaten alınmış görüşler var. Mesela, WWF'in yolladığı raporlara göre zaten bu depozito atık yönetimi şekillendi, onların bize tavsiye ettiği bazı modeller çok ciddi manada şu anda yer alıyor. Dolayısıyla ben, çok samimiyetle ifade etmek istiyorum ki bizim burada niyetimiz kesinlikle çevreye yararlı, faydalı bir iş yapmak. Onun dışında herhangi bir alt amacımız, farklı amacımız yok. Emin olun ki sizi temin ederim, zaten bahsettiğiniz kurumların ya da sivil toplum kuruluşlarının bu konularda farklı bir görüşü de yok. Ben, zaten bunun çevreyle ilgilenen bütün insanların ortak mutabakat sağlayabileceği bir metin olduğuna inanıyorum. Dolayısıyla hassasiyetinizi çok iyi anlıyorum ama inanın belki biz yedi-sekiz aydır bu konuyu çalışıyoruz ve tekrar ifade ettim, şu anda önümde WWF'in raporları var, biz bu depozito atık yönetim sistemiyle alakalı...

MURAT BAKAN (İzmir) – Var, bizde de var. Sayın Milletvekilim, biz de görüşüyoruz, onları da tatmin etmemiş sizin hazırladığınız son metin.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Murat Bey, Sayın Vekilim, yani bu sistemle alakalı meseleler ciddi manada onların görüşleri, raporları ele alındı. Bunu tekrar ifade etmek isterim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Peki, teşekkür ediyorum.

Biz, yine milletvekili arkadaşlarımızın önerilerini yine değerlendireceğiz. Ben, zaman açısından Belediyeler Birliğindeki arkadaşlara söz veriyorum.

Evet, buyurun.

TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAMAZAN ÖZCAN YILDIRIM – Evet, biz öncelikle bir kamu kurumuyuz, biz de 657’ye tabi devlet memuruyuz, onu öncelikle belirtmek isterim.

Öncelikle kanun teklifinin kapsamı açısından üzerinde oldukça çalışıldığı çok belli. Esasen bizim görüşümüz de daha önceden alınmıştı, o yüzden çok teşekkür ederiz. Kanun teklifinin ülkemize, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Burada sadece kapsamı itibarıyla Belediyeler Kanunu’yla alakalı bazı ilişkide olan ve birbirleriyle alakalı yetki ve imtiyaz alanını kapsıyor mu kapsamıyor mu noktasında bazı soru işaretlerimiz olmuştu görüşmeler arasında. Onları da Komisyonumuza bildirdik. O yüzden ben bu çalışma için çok teşekkür ederim tekrar.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Peki.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Yani, hiçbir şey söylemediniz Belediyeler Birliği...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Evet, teşekkür ediyoruz.

TÜSİAD’tan Mustafa Serdar Kaymaz.

Buyurun Mustafa Bey.

TÜSİAD TEMSİLCİSİ MUSTAFA SERDAR KAYMAZ – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; TÜSİAD’ı temsilen buradayım. Kanun teklifiyle ilgili bazı önerilerimiz olacak. İlk olarak ÇED, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, il müdürlükleri, denetim yetkisini haiz kuruluşlar... Ayrıca ajansın da denetim yetkisine sahip olması bir yetki problemini de karşımıza çıkartacaktır. Bununla beraber depozito sisteminin uygulama potansiyelinin de değerlendirmesi bizce çok önemli. Kâr amacı gütmeyen ayrı bir depozito yönetim sistemi ve sektörlerden ilgili temsilcilerin olmasıyla beraber hayata geçmesi çok önemlidir.

Depozito sistemi üretici sorumluluğu kapsamında piyasaya sürenler tarafından işletildiğini görüyoruz, diğer uygulamalarda da.

Türkiye Çevre Ajansı tarafından gerçekleştirilmesi, sadece Türkiye Çevre Ajansı tarafından gerçekleştirilmesi hakikaten verimli olmayacağı inancındayız.

Bir diğeri, GEKAP muafiyetinden yararlanmak isteyen firmalara kendi depozito sistemlerini kurmalarına izin verilmesi ve bu kapsamda uygulamanın genişletilmesi bizce çok önemli. ÇED sürecinde de bu proje tanıtım dosyasının ve ilgili bu maddenin kaldırılması da bizim için elzem ihtiyaçlardan birisi.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Evet, teşekkür ediyoruz.

TUSIAD TEMSİLCİSİ MUSTAFA SERDAR KAYMAZ – Sayın Başkanım, biz şeyi de vermiştik, bir kopyası da bende iletebilirim size veya temsilcinize iletebilirim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Yine alınız.

Evet, bu konuyla alakalı buyurun Sayın Birpınar.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Tabii, TÜSİAD'ın önerilerini biz dikkate almaya çalıştık ama yıllardır maalesef piyasaya sürenlerin uygulamış olduğu sistemin çalışmadığını gördüğümüz için biz depozito sistemine geçmek istiyoruz. Türkiye'de geri dönüşüm oranını hiçbir zaman yüzde 10'un üzerine çıkaramadık. Yani şu anda “kirleten öder” prensibiyle geri kazanım katılım payı ödüyorlar ve biz onlara şunu söylüyoruz, firmalara, diyoruz ki: Siz eğer depozito sistemine katılırsanız bu geri kazanım katılım payını ödemeyin. Dolayısıyla, aslında çok adilane bir sistem var ve biz bu geri dönüştürülebilir atıkların miktarlarını artırmak istiyoruz. Muhtemelen TÜSİAD temsilcisi kendisine iletilen notları bize okudu. Yani ama gerçekler bunlarla çok ilgili değil. Yıllardır yani 2004 yılından bu yana onlara, yetkilendirilmiş kuruluşlara yani piyasaya sürenlerin oluşturmuş olduğu yetkilendirilmiş kuruluşlar aracılığıyla bu işlerin yapılmasını istedik ama başaramadılar ve çok büyük yolsuzlukların da ortaya çıktığını, sahte faturaların ortaya çıktığını gördük. Dolayısıyla, artık bu sistemin onlara bırakılamayacağını, devlet eliyle yönetilmesi gerektiğini düşünüyorum.

İkinci olarak söylediği, özellikle bu depozito sisteminde zaten bunu kurarak, ajans kurarak da bu GEKAP meselesini, geri kazanım katılım payını onlardan, depozito sistemine girenlerden muaf edeceğimizi geçen sefer çıkardığımız kanunda ifade etmiştik. Şu anda da onu zaten teyit ediyoruz. Onda da bir sıkıntımız yok. Bu ajansın içerisine de... Dünyada örneklerinden bahsetti, “Bunu onlar yönetiyor.” diye. Yıllardır önlerinde herhangi bir engel yoktu. Bunu yapmadılar. Biz ama ajansın yönetimine bu piyasa sürenlerin veya yetkilenmiş kuruluşlardan da insanlara alacağız, onlarla beraber çalışacağız zaten, sadece devletin eliyle yaptığımız bir yer olmayacak. Bunları ifade etmek istiyorum. Yani biz sadece piyasaya süren sanayiciyi değil, çevreyi de düşünerek bu işleri yapmak istiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Bizler de teşekkür ediyoruz.

Ankara Sanayi Odası Genel Sekreteri Sayın Cabbar burada mı?

ANKARA SANAYİ ODASI GENEL SEKRETERİ YAVUZ CABBAR – Buradayım efendim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Buyurun.

ANKARA SANAYİ ODASI GENEL SEKRETERİ YAVUZ CABBAR – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; teşekkür ediyorum Odamızı da davet ettiğiniz için.

Dün akşam Yönetim Kurulu ve sanayicilerimizle de hızlı bir istişare yaptık. Depozito uygulaması prensip olarak güzel. Şöyle bir çekincemiz var: Yeni bir teşkilatla yapmak yerine Bakanlık bünyesinde bu sistem kurulamaz mıydı? İlave yükler getirir endişesi taşıyoruz. Dolayısıyla, acaba mevcutla yapabilir miyiz, yapamaz mıyız, o düşünüldü mü?

İkincisi, Sayın Bakan Yardımcımız bahsettiler ama kanun teklifinde yönetim kurulunda ve danışma kurulunda Bakan tarafından atanacaklar belirleniyor ama sektör temsilcilerine ilişkin bir ifade yok. Eğer teklif bu şekliyle yasalarsa muhakkak surette sektör temsilcilerinin gerek yönetim kurulunda gerek danışma kurulunda yer almasında büyük fayda var. Belki teklif metni içerisine sektör temsilcilerinin kim olduğu, nasıl olduğu dercedilebilir. Bakan tarafından atanırken zaman zaman Bakan dikkat edebilir, dönemin Bakanı, zaman zaman dikkat etmeyebilir. Dolayısıyla, onun belirlenmesinde fayda var. 11 kişilik bir danışma kurulu oluşturuluyor. Belki bu sayı biraz da artırılabilir, danışma kurulu olduğu için -yönetim kurulu değil- daha çok sektör temsilcisi burada yer alabilir diye düşünüyoruz.

4'üncü maddede sadece bize geri kazanılabilir ürünlerin desteklenmesi görevi de veriliyor ajansa, esas görevi depozito olmasına rağmen. Belki biz bu maddeyi ürünlerin kullanımları sonrası ülke ekonomisine kazandırılması şeklinde genelleştirecek yani geri kullanılabilir ürün değil de kullanılan bütün ürünler şu anda saymadığımız, şu anda aklımızda olmayan belki daha ileride kullandığımız ürünlerin ekonomiye kazandırılması mümkün olabilir. Belki 4'üncü maddedeki o fıkrayı o şekilde biraz daha genelleştirebiliriz.

Sanayicilerimizden birisinin bir önerisi var, her ne kadar eko direktif Sanayi Bakanlığı tarafından Avrupa Birliği direktifi uyumlaştırılmış ise de acaba biraz sahipsiz gibi gözüküyor. Kurulacak çevre ajansının görevleri arasına eko tasarım sorumluluğunu da vermek mümkün mü? Çünkü birçok şey tasarım esnasında ortaya çıkıyor. Eğer siz ürününüzü tasarlarken daha çevreci, daha az atık bırakan ürün hâlinde tasarlamazsanız baştan işe yanlış başlamış olursunuz. Belki de böyle bir yeni görev de ajansa verilebilir diyoruz.

Teşekkür ediyoruz efendim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Biz de teşekkür ediyoruz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Sayın Tanal, söz vereceğim, herkese söz vereceğim yani burada herkes...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Usulle ilgili bir şeydi. Tali komisyonların raporları geldi mi size?

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Geldi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Onları bize dağıtabilir misiniz?

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Tabii, hemen dağıtalım.

Sayın Özboyacı...

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Sayın Başkanım, Ankara Sanayi Odasından Sayın Cabbar görüşlerini ifade ettiler, çok teşekkür ediyorum. Bazı önerileri oldu ve kanundaki birkaç durumla alakalı zannediyorum yanlış anlaşılmalarda var, ben onları düzeltmek isterim.

Birincisi, en önemli soru yani zannediyorum TÜSİAD da bu konuda az önce bir ifade belirtti, depozito yönetim sisteminin nasıl kurgulanması gerektiğiyle alakalı bizim İstanbul Teknik Üniversitesinde İTÜNOVA biliyorsunuz, bu konularda çok ciddi raporlar hazırlıyor, çok ciddi çalışmalar yapıyor. Ben de İstanbul Teknik Üniversitesi inşaat mühendisliği bölümünden mezunum bu arada. Bizzat tanıdığım hocalarım Çağdaş Bey, Erdem Bey bu konuda çok ciddi emek sarf ettiler ve bu konudaki bütün dünya örneklerini açıkçası araştırdılar, gördüler, gezdiler ve bakın, bugün sadece depozito sistemi anlamında söylüyorum: Depozito yönetim sisteminin başarısı açısından Almanya bugün yüzde 97'yle 1'inci sırada. Yani bu bahsettiğim şey içecek ambalajlarıyla alakalı yani bu plastik, metal, cam ve kâğıt içecek ambalajlarıyla alakalı Almanya yüzde 97 oranında bunu başarıyor. 2'nci Hollanda yüzde 95'le geliyor. Ardından Norveç, Finlandiya, Litvanya gibi örnekler yüzde 92, Danimarka yüzde 90. Bu bahsettiğim bütün ülkelerdeki bütün depozito sistemlerinin işletim sistemi, yönetim sistemi kamu-özel iş birliği şeklinde gerçekleşen, özel sektörün doğrudan yük aldığı, kamunun da denetim mekanizmasının bu para akışındaki şeffaflığı sağladığı bir şekilde uygulanmış. Sadece kamu eliyle kullanılan örnekler var; Hırvatistan, Sırbistan, mesela onlar da incelenmiş. Onlarda şu anda bu oranlar yüzde 10, yüzde 12, yüzde 15. Dolayısıyla, biz de -aslında 2005'ten beri yürürlükte olan bir depozito sistemimiz var-zaten buradan yeterli verimi alamadığımız için böyle çok daha etkin, özel sektörle çok daha kolay entegre olabilecek ama aynı zamanda kamunun denetimini ve disiplinini bu işte yansıtabilecek bir model

öngördük. Bu konuda da Temmuz 2019'dan beri bir buçuk yıldır İTÜ'den hocalarımız çok yoğun bir mesai harcadılar, burada olmasalar da gıyaplarında teşekkür ederim. Bu konu böyle. TÜSİAD'da da böyle hani o konuda bir şey olmasın, biz bu konuda gerçekten çok yoğun çalıştık.

Bu “geri kullanılabilir ürün” dediğiniz hadisede de zaten burada biz depozito kapsamına hem ambalajları hem ürünleri getiriyoruz ve kafa karışıklığına yol açmamak için bu konuda şunu ifade etmek isterim kıymetli milletvekillerimiz: Bu kanuna neden ihtiyaç duyuluyor? Çünkü biz şu anda zaten aslında fena olmayan bir geri dönüşüm hamlesiyle atıkları topluyoruz yeterli seviyede olmasa da ama bu geri dönüştürülebilir atıkların da kendi arasında karışık toplanması bunların yeterince verimli kullanılmasına izin vermiyor. Yani neden bahsediyorum? Biz kâğıt, cam, metal, plastik, bunların hepsini bir arada toplayınca bunlar ister istemez kirlenmiş oluyor ve ham madde olarak tekrar kullanılamıyor. Biz istiyoruz ki: Şu elimde görmüş olduğunuz plastik bardak ya da herhangi bir cam şişe içi kullanıldıktan hemen sonra atık olarak temiz bir şekilde, hiçbir kirlenme yaşamadan, başka atıklarla karışmadan doğrudan sisteme entegre olsun ve biz bunu doğrudan ham madde olarak kullanıp camsa tekrar cam üretelim, plastikse tekrar plastik üretelim, böylece bizim ham madde ithalatımız da ciddi manada azalmış olsun. Dolayısıyla bu geri kullanılabilir ürün zaten aslında çok geniş bir kapsamı kapsıyor.

Üçüncü olarak, özel sektör katılımından bahsetti kıymetli Cabbar ama ben kanun teklifimizin 5'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında zaten Danışma Kurulu tanımlanırken diyor ki: “Ajansın faaliyet alanlarında temayüz etmiş kişiler ile Yükseköğretim Kurumu, özel sektör, kamu kurum ve kuruluşları çalışanları arasından olmak üzere 11 üyeden oluşur.” Burada zaten özel sektör temsilcisinin olacağı kanun teklifi metniyle güvence altına alınmış. Ayrıca yönetim kurulu için eğer bu konu düşünülecekse o da düşünüldü, bu da hemen akabinde zaten Bakanlığımızın çıkaracağı bir yönetmelikle yönetim kurulu üyelerinin evsafi da aslında nitelikli olarak ortaya çıkarılacak. Bu konuda da zaten bizim ajansı kurma amacımız bu işi özel sektörle dayanışma içerisinde halletmek, yani eğer özel sektörü bu işin içine katamazsak zaten bizim şu anda bu kanun teklifine açıkçası ihtiyacımız yok, o yüzden özel sektörün bu konuda herhangi bir şüphesi olmasın.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, sırasıyla, öncelikle Komisyon üyelerimize, ondan sonra da milletvekillerimize söz vermek istiyorum ben.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Usul açısından üç dakikayı geçmemek kaydıyla söz verebilir misiniz Sayın Başkanım?

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Sayın Vekilim, usul açısından siz Komisyon üyesi değilsiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Usul esastan önce gelir. Ben bu düğmeyi yanlış iliklersem yanlış sonuca giderim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Biz, size sıra geldiği zaman söz verelim Sayın Tanal.

Ben öncelikle Komisyon üyelerimize söz vermek istiyorum.

Evet, Komisyon üyelerimizden söz almak isteyen?

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Sayın Bakan, buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, Sayın Bakan Yardımcımız, sivil toplum kuruluşlarının değerli temsilcileri; Belediyeler Birliği kamu kurumu olduğunu söyledi, onlara da hoş geldiniz diyoruz, değerli katkılarından dolayı hepsine.

Bir Komisyon üyemiz, Erdin Bircan, biliyorsunuz rahmetli olmuştu, kendisini rahmetle anıyorum. Kilis Belediye Başkanımızı aynı şekilde rahmetle anıyorum; ailesine, sevenlerine başsağlığı diliyorum. Muhittin Böcek'e Antalya Büyükşehir Belediye Başkanımıza da acil şifalar diliyorum.

Değerli arkadaşlar, bizim elimizde rehberimiz Anayasa ve İç Tüzük, dolayısıyla biz hani dün yerel mahkemenin Anayasa Mahkemesi kararını uygulamadığı gibi Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak yaptığımız Anayasa'yı, İç Tüzük'ü uygulamama hakkına sahip değiliz. Bizim İç Tüzük'ümüzün komisyonlarla ilgili maddesi, 26'ncı madde, komisyonların toplantıya çağırılmasını düzenliyor, diyor ki: "Komisyonlar, kendi başkanlarınca toplantıya çağırılır. Zorunluluk olmadıkça komisyon toplantısı için çağrı, en az iki gün önceden yapılır. Bu çağrıda komisyon başkanınca hazırlanan gündem de belirtilir. Komisyon gündemine hâkimdir." "Bu çağrı ve gündem komisyon üyelerine, Cumhurbaşkanlığına, parti gruplarına ve diğer ilgili komisyonların başkanlıklarına ve teklifleri gündemde yer alan kanun teklifi sahibi TBMM üyelerinden ilk imza sahibine gönderilir." diyor.

Sevgili arkadaşlar, Sayın Başkan aradı beni "Böyle bir kanun teklifimiz geldi." dedi, bize, Komisyon üyelerine ulaştırdı kanun tekliflerini, kırk sekiz saat geçti, ama bizim Komisyon çalışmamız sadece Komisyon üyelerinden ibaret değil. İç Tüzük açık, diyor ki: "Parti gruplarına göndereceksin." Niye "Parti gruplarına göndereceksin." diyor? Parti grupları, milletvekillerine gönderecek. Mahmut Tanal arkadaşım, sana kırk sekiz saat önce ulaştı mı bu kanun teklifi?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, biraz önce arkadaşlar dağıttı, biz arkadaşlarımızla orada oturuyorduk.

MURAT BAKAN (İzmir) – Niye ulaşmadı? Çünkü bizim grubumuza dün tebliğ edildi.

Şimdi, kanun teklifi önce Komisyona geldiğine ve Komisyon dağıtımını yaptığına göre Bakanlığa da dün gelmiş olması lazım. Yani, Sayın Mehmet Emin Birpınar -öyle tahmin ediyorum, parti gruplarına, Cumhurbaşkanlığına beraber dağıtılıyorsa- dün gördüğü kanun teklifi üzerinde -çok detaylı bilgi sahibi ama- nasıl çalıştılar, nasıl hazırlandılar, sorularımıza nasıl yanıt verecek, onu da merak ediyorum. Dolayısıyla kırk sekiz saat geçmeden, bir zorunluluk da hasıl olmadığına göre, Komisyon görüşmelerine başlanılamaz. Önce usulen bunu söylemek istiyorum.

Ardından, yine İç Tüzük'ümüzün Anayasa'ya aykırılıkla ilgili maddesi, "Anayasaya uygunluğun incelenmesi" başlıklı madde 38 diyor ki: "Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder." Bu teklifte Anayasa'ya aykırı çok hüküm var arkadaşlar. Öncelikle, Çevre Ajansı ile ilgili denetim yetkisinin yani anayasal denetim yetkisinin... Anayasa'mızın "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması" başlıklı 56'ncı maddesi diyor ki: "Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir." Bakanlık münhasıran kendisine verilen denetim yetkisini kendi kurduğu bir kuruma ve dışarıdan sorumlularını da atadığı -kamu kurumu mu değil mi çok belli olmayan, bütçesi olan- bir kuruma veriyor. Denetim yetkisi, Bakanlığın denetim yetkisi devredilemez, Anayasa'ya aykırıdır.

Bunun dışında bu kanun teklifi yine Anayasa'nın 128'inci maddesine aykırıdır. Dolayısıyla bizim bunu görüşmeden teklifi iade etmemiz gerekir. Şimdi, o da nedir? "Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler" başlıklı madde 128: "Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür."

Şimdi siz ne yapmış oluyorsunuz? Kurum kuruyorsunuz, diyorsunuz ki: "Biz buna özel sektörden alacağız, akademisyen alacağız." E, burada diyor ki: "Kamu görevlisi eliyle yürütülür." Denetim görevini devrediyorsunuz ve oraya özel sektörden, ondan sonra, akademiden insanlar alıyorsunuz. Bunu yapabilirsiniz. Nasıl yapabilirsiniz? Bu, tamamen yürütmenin denetiminde, Bakanın denetiminde, Bakanın kontrolünde, istediği zaman atadığı, istediği zaman da görevden aldığı... "Üç yıl görev süresine de bakmadan görevden alır." demişsiniz kanun teklifinde. Bir şey yapmazsınız, bir bağımsız idari otorite oluşturursunuz.

Ben sosyal demokrat bir milletvekiliyim, bağımsız idari otoriteler sağ düşüncenin ortaya koyduğu kurumlardır ama layıkıyla kamu yönetiminin olmadığı noktada bağımsız idari otorite en azından orada tamamen siyasallaşmasını, buranın bir rant alanı olmasını engeller. Biz de Cumhuriyet Halk Partisi olarak verimiz, Milliyetçi Hareket Partisi de İYİ PARTİ de Meclisten seçilecek belli sayıda... Kişisel Verileri Koruma Kurulunda yaptığımız gibi, bir kısmı atanır -orada bir kısmı Cumhurbaşkanınca atanıyordu- bir kısmını biz verimiz, sağlıklı bir yapı oluştururuz. Siz burada tamamen Bakan keyfine şey... Sanki bu Çevre Ajansı Bakanlığın bir birimi. Öyle olacaksa bu Ajansı kurmasaydık, niye böyle bir ajans kuruyorsunuz? Bakan atıyor -Bakanlığın dışında, maaşları bir müsteşar maaşının 2 katı, 3 katı istediği zaman görevden alıyor ve o anlamda da bunun reddedilmesi gerekir.

Şimdi, Sayın Başkan, siz başlarken dediniz ki: "Pandemi sebebiyle Komisyon üyeleri, arkadaşlarımız konuşma sürelerine dikkat etsin." Değerli arkadaşlar, pandemi dolayısıyla her şeye dikkat edelim, sokakta tüm kurallara dikkat edelim, uyalım ama bu Meclis savaş yürütmüş, savaş yönetmiş, kumanda etmiş, düşman Polatlı'ya geldiğinde Meclisi terk etmemiş bir Meclis. Biz, çevre gibi Türkiye'nin en önemli konusunda konuşurken, yanlış anlamayın, burada can verimiz pandemiden dolayı, ama burayı terk etmeyiz, konuşma süremizi kısıtlamayız. Bu doğru bir anlayış değil; biz burada konuşacağız, Meclis açık kalacak. Nasıl bir doktor, sağlık çalışanı "Ya, kusura bakmayın, pandemiden dolayı hasta bakmıyorum." diyemiyorsa bir milletvekili de "Ben pandemiden dolayı konuşma süremi -kusura bakmayın- kısıtlıyorum." diyemez. Biz burada kanunları memleket yararına, gerekirse can vereceğiz, enine boyuna tartışacağız. Dolayısıyla ben de çevre politikalarıyla ilgili tüm düşüncelerimi söyleyeceğim. -çünkü kanun teklifini hazırlayan arkadaşım çevre politikalarıyla ilgili tüm düşüncelerini söyledi- kendi grubumun sözcüsü olarak değerlendirmelerimi yapacağım.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Bitti mi? Çok teşekkür ediyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bitmedi. Daha, bismillah, biz yeni başlıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Buyurun, buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Yeni başlıyoruz; bu giriş, daha üç buçuk saat konuşacağız.

Şimdi, sözde biz buradan bir kanun teklifi geçirdik iki sene önce. Buradaki herkes şahittir ki ne kadar yapıcı, ne kadar kamucu, ne kadar bu memleketin hassasiyetlerini, çevreyi düşünen bir tavır aldık burada ve Sayın Bakan da, orada konuşma yapan arkadaşlar da kanun görüşülürken teşekkür etti. Sayın Mehmet Emin Birpınar da burada o kanun teklifindeki bizim katkılarımızdan dolayı teşekkür etti. Biz de aynı yapıcı tutum için, bizim hassasiyetlerimizi, bizim önerilerimizi dikkate alan ve ortaklaşa, bir ortak akılla yapılan yasama faaliyetinden dolayı -o kanun için- teşekkür ediyoruz.

Konuşurken mangalda kül bırakmıyoruz, diyoruz ki: “Çevre, hepimizin çevresi; çevre, önemli, ortak akıllı yürütülmesi gereken bir şey.” E, değerli arkadaşlar, doğru, çevre ortak akılla yürütülmesi gereken bir şey, hepimizin ortak değeri ama iş uygulamaya geldiğinde öyle bir şey yok. Yani iki yıldır bizim Komisyonumuz Komisyon Başkanı ve Divanını seçmekten başka bir faaliyet yapmadı. Yani sadece bir kanun teklifi geldi.

Bakın, az önce bize, Çevre Komisyonu Başkanlığına 2 tane yazı geldi. Bir tanesi İçişleri Komisyonu Başkanlığından, bir tanesi de Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığından. “Bizim vaktimiz yok, tali komisyon olarak çalışamayız.” diyorlar bizim Komisyonla ilgili. Acaba bize de tali komisyon olarak gönderilip Komisyon üyelerinin haberi olmadan bizim iade ettiğimiz bir kanun teklifi oldu mu? Ben onu çok merak ediyorum. Çünkü bu ülkeyle ilgili, çevreyle ilgili çok önemli kanunlar geçti. Bizi ilgilendiren o kanunlar bize, Çevre Komisyonuna tali komisyon olarak gelmedi. Yani biz bunu çevre açısından bakıp... Bu ülkede her gelen konuyu çevre açısından incelemek gerekir. Madem bu kadar yakıcı bir sorun, niye bu gelmedi? Gelmediyse siz Komisyon Başkanı olarak dediniz mi Meclis Başkanlığına “Sayın Başkan, bu kanun doğrudan çevreyi ilgilendiren kanun.” diye? Maden Kanunu görüşülüyor, Maden Kanunu ya, çevreyle ilgili. Bütün maden faaliyetleri çevreye düşmandır kategorik olarak. Tabii, madencilik yapılmasın demiyoruz, memleketin hayrına madencilik faaliyetleri doğayı koruyarak yapılabilir ama ülkede Maden Kanunu görüşülüyor, kanun teklifi Çevre Komisyonuna gelmemiş.

Bakın, ülkedeki durum bu, Kuzey Ormanları'nın durumu bu; Kaz Dağları'nın durumu bu. Arkadaşlar, çevreyi ilgilendirmiyor mu Maden Kanunu? Bu, madencilik faaliyeti, bakın şu fotoğrafa. İnşa faaliyetleri de ilgilendiriyor gerçi; Uzungöl'ün eski durumu, yeni durumu. Salda Gölü'nü burada konuştuk hep beraber, Salda Gölü'yle ilgili hassasiyetlerimizi söyledik. Ya, bakın, ikonik bir fotoğraftır bu. “Millet bahçesi yapacağız.” diye yapılan, ortaya çıkan duruma bakın Salda Gölü'yle ilgili. İkonik fotoğraf, tarihe geçtiniz Çevre Bakanlığı olarak. Yani bir tane iyi şey yapıyorsunuz, kırk tane sıkıntı var. Şimdi, bu Maden Kanunu'yla ilgili de söylüyorum, mutlaka bizim Komisyonumuza gelmesi gerekir yoksa siz sadece dostlar alışverişte görsün anlayışıyla “Çevre Komisyonu hepimizin Komisyonu, çevre hepimizin.” diyorsunuz ama icraata geldiğinde buna ilişkin bir adım göremiyoruz. Bakın, maden faaliyeti, Fatsa'daki maden faaliyeti. Bakın, Sayın Mehmet Emin Birpınar, kanun teklifini hazırlayan arkadaşım, buradaki diğer milletvekili arkadaşlarım; bu çevreyi ilgilendirmiyor mu? Biz görüşmeyeceksek Maden Kanunu'nu, kim görüşecek?

Bakın, iklim krizi... Ya, biz iki yıldır buradayız, iki yılı geçti milletvekili seçileli, Komisyon üyesiyiz, iklim kriziyle ilgili biz ne yaptık? Yani kendi kendimize sormamız lazım, vicdani bir muhakeme yapmamız lazım. Yani bu iklim krizi bugün yaşanan birçok sorunun kaynağı. Bir çevre felaketi oluyor, İçişleri Bakanı diyor ki: “Ya, bu iklim kriziyle ilgili.” Bir orman yangını oluyor, Orman Bakanı diyor ki: “Bu, iklim kriziyle ilgili.” diyor. İşte, bir su baskını oluyor, belediye başkanı çıkıyor, diyor ki: “Bu, iklim kriziyle ilgili.” Evet, iklim kriziyle ilgili, hepsinin doğrudan ya da dolaylı iklim kriziyle ilgisi var. Her geçen yıl bir önceki yıldan daha sıcak bir yıl yaşıyoruz arkadaşlar. E, peki, yasama organındaki en önemli Komisyon -madem bizimle ilgili- Çevre Komisyonu bunun neresinde? Çevre Bakanlığı bu işin neresinde, iklim kriziyle ilgili ne yapıyor? İklim değişikliğinin etkileriyle ilgili ne yapıyoruz? İklim değişikliği göçü tetikliyor ve biz göç alan bir ülkeyiz, bu konuyla ilgili ne yapıyoruz? İklim ve kentlerle ilgili ne yapıyoruz? Her şeyden önce, arkadaşlar, Paris İklim Sözleşmesi'yle ilgili ne yapıyoruz? Dünyanın iklim değişikliğiyle ilgili en önemli sözleşmesi. Paris İklim Değişikliği Sözleşmesi'ne imza atmadık. Cumhurbaşkanı daha önce İklim Zirvesi'ne katıldığında açıklama yaptı, Paris Anlaşması'yla ilgili taahhütte bulunmadı, fosil yakıtlarla ilgili açıklama yapmadı. Çevre Bakanlığının Cumhurbaşkanını bilgilendirmesi gerekir diye düşünüyorum, sanırım bilgilendirmedi. Sayın Mehmet Emin Birpınar'ı

dinleseydi Sayın Cumhurbaşkanı bu açıklamaları yapardı. Daha çok, kentsel alanlarda ulaşım ve konut hakkı gibi konulara değindi. Kırdaki ekolojik kriz, tarım gibi konulara yönelik çözüm önerilerinde bulunmadı. Kentsel dönüşümü ve millet bahçelerini konuştu orada. Yani, millet bahçesi dediğimiz, Salda Gölü'nden bahsediyoruz. "İklimle mücadele edeceğiz." demedi. Karbon salınımının 1,5'ta nasıl tutulacağına ilişkin bir açıklama olmadı, Bakanlık da böyle bir açıklama yapmadı.

Nükleer santral projeleri yürüyor, Bakanlık ne düşünüyor bu konuyla ilgili? Yani bizim gözümüz rantta mı, kârda mı yoksa çevrede mi, doğada mı? Yani Sanayi ve Ticaret Bakanlığının bakış açısıyla mı bakacağız dünya yaşanmaz bir yere doğru dönerken? Ben bu Komisyonda daha önce söyledim, İngiliz astrofizikçi Stephen Hawking ölmeden önce "Yüz yıl sonra yaşayacak bir gezegen bulamayacağız, başka gezegenlerde koloni kurmak zorundayız." diyor ama hâlâ çevreyle ilgili konularda Plan ve Bütçe Komisyonu, Sanayi Komisyonu, bunlar etkin, biz etkin değiliz, Bakanlık etkin değil. Bununla ilgili, nükleer enerjiyle ilgili Bakanlığın tavrı nedir? Ben bunu merak ediyorum.

Hava kirliliğiyle ilgili, TMMOB ve Çevre Mühendisleri Odasının hazırladığı Türkiye'nin Hava Kirliliği Raporu var. Ölçüm yapılabilen 45 ildeki istasyonların çevresinde yaşayan 60 milyon kişi ulusal değer üzerinde PM10 toz seviyesine maruz kalıyor arkadaşlar. Bakın, 60 milyon kişi. Bununla ilgili Bakanlık ne yapıyor? Mesela, Aliğa'daki, Menemen'deki hava ölçüm istasyonlarındaki -benim kentim- raporlar senelerce yayımlanmadı "Nedir, ne oluyor?" diye. Çünkü yüksek orada, sanayi var.

Su kıtlığı... Su yasası çıkartmamız lazım hep beraber. Türkiye su fakiri bir ülke arkadaşlar, suyu yetersiz bir ülke. Bakın, Türkiye su zengini gibi konuşulur ama su varlığına göre ülkeler, yılda kişi başına düşen ortalama kullanılabilir su miktarı bin metreküpten az olan ülkeler su fakiri; bin metreküp ile 3 bin metreküp arasında olanlar su sıkıntısı çeken ülkeler; 3 bin metreküp ile 10 bin metreküp arasında olan ülkeler yeterli suyu olan ülkeler diye adlandırılır. Bizim kişi başına düşen su miktarımız 1.519 metreküp. Dolayısıyla bununla ilgili, böyle çevresel sorunla ilgili, büyük bir çevresel sorunla ilgili, suyu ilgilendiren çevresel sorunlarıyla ilgili de bu iş, su işi sadece Tarım ve Orman Bakanlığının işi değil, aynı zamanda Çevre Bakanlığının işi. Bir aksiyon alması gerekir, orada da bir hareket yok. Sadece atık konusuna konsantre olmuş bir noktada.

Arkadaşlar, çölleşme... Şu an Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri çölleşme. Tarım arazilerinin yüzde 59'unda, meraların yüzde 64'ünde, orman arazilerinin yüzde 54'ünde erozyon var. Türkiye topraklarının yüzde 90'ı su erozyonuna, yüzde 1'i rüzgâr erozyonuna maruz kalıyor ve resmî kurumlar tarafından yapılan açıklama göre, yılda 220 milyon ton verimli toprak kaybediliyor değerli arkadaşlar. Dolayısıyla çölleşme gıda güvenliği riskine de sebep oluyor. Bakın, pandemiyle ortaya çıktı gıda güvenliğinin hepimiz için ne kadar önemli olduğunun. Gıda anlamında kendi kendine yetemiyorsan sen ulusal güvenliğini de sağlayamıyorsun demektir. Dolayısıyla Türkiye bu konuda ciddi risk altında, çölleşmeye karşı tedbir almamız lazım. Bu, küresel iklim krizinin, havanın ısınmasının da bir sonucudur. Türkiye giderek çölleşiyor arkadaşlar.

Atık yönetimi mevzusu. Şimdi, burada büyük büyük laflar ediyoruz atık yönetimiyle ilgili. Biz kendi çöpümüzle baş edemeyizken, kendi çöpümüzü dönüştüremeyizken atık ithal ediyoruz, plastik atık ithal ediyoruz. Diyoruz ki: "Poşet kullanımı yüzde 80 oranında azaldı. Bunu yaparsak bu plastikler şöyle olacak, böyle olacak." Ya, plastik atık ithal ediyoruz ve arkadaşlar, bu plastik atık ithalatı da ne demek, söyleyeyim: On beş yılda 173 kat arttı plastik atık ithalatı, Avrupa'dan plastik atık, plastik çöp alımında 1'inci olduk. Ben o çöpleri gördüm Kemalpaşa'da. Yani geri dönüşüm falan, yok öyle bir şey. Adam ithal etmiş, yağmış bir depoya, onun için de para almış, yüzlerce ton çöp adamın tarım arazisi içerisindeki bahçede duruyor. Gittik, çekim yaptık, müdahale ettik, biz müdahale ettikten sonra Bakanlık ceza verdi ve ama hâlâ o atıklar orada.

Bakın, 2009 yılında Avrupa Birliğinden ithal edilen 14 milyon ton atığın 582.296 tonu plastikti. Bu ne demek? Her gün 213 kamyon dolusu plastik ülkemize giriyor. Arkadaşlar, 2016 başında Türkiye'nin ithalatı ayda 4 bin ton, 2018 başında 33 bin ton, 2019'da 48.500 tona çıktı. Bunun ilk 5'i İngiltere, İtalya, Belçika, Almanya, Fransa. Yani, gelişmiş ülkelerin çöplüğü haline geldik. Kendi çöpünü niye bize gönderiyor? Niye kendi ülkesinde geri dönüştürmüyor? Madem, o kadar gelişmiş atık yönetim sistemleri var -Almanya'da yüzde 98, arkadaşımız söyledi- niye bu çöp bize geliyor? Demek ki orada bir çevresel problem var.

Bakın, teorik olarak, ithal edilen atıkların geri dönüştürülebilir olması gerekiyor. Biz bunu sordüğümüzde "Bunların ekonomik değeri var." diye soru önergemize cevap alıyoruz. Peki, ekonomik değeri var, İzmir Kemalpaşa'da gördük. İthal edilen atıkların listesi, Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliği'nin ekinde görülebilir ancak buradaki plastik atık gümrük tarife istatistik pozisyonu kodları genel içeriğe sahip, detay eksikleri olduğu için daha spesifik tanımlar yapılması lazım. Yani, PVC gibi doğrudan yakıldığında kanserojen etki yapan malzemeler de bu plastik atık ithalatının içinde geliyor, zehirli atıklar da bunun içinde geliyor.

Şimdi, biz, ithal ediyoruz, sonra da ihraç ediyoruz, geri dönüştürüyoruz. Arkadaşlar, yani o masal var ya "Biz bunu ekonomiye kazandırıyoruz." Değil. Adamlar çöpü bize gönderiyor, ne geri dönüştürüyoruz? Zaten geri dönüştürdüğümüz de gelen çöpün çok az bir kısmı. 120 katı, ekonomiye kazandırdığımızın 120 katı aradaki fark. Yani, gelen atığın 120'de 1'ini biz ihraç ediyoruz tekrar, ülkeye döviz olarak getiriyoruz. Kendi çöpünü, kendi plastik atığını dönüştüremiyorsun. Burada kanun hazırlıyoruz ve bununla ilgili onlarca defa soru önergesi verdik sonra bir kâğıt atıkla ilgili de verdik pandemi döneminde. Ya, arkadaş, şu pandeminin... Ben hastayım, dokundum, veriyorum, bir başkasına geçiyor. Adamın çöpü bize geliyor pandemi döneminde, olur mu böyle şey? Çöpü geliyor. İtalya'da patlamış pandemi, adamlar sokağa çıkmıyor, adamlar çöpünü Türkiye'ye gönderiyor. Böyle bir riski önleyecek tedbir almıyor Bakanlık. Şimdi, aynı şey yani bir "mış" gibi yapma durumu var. Atık yönetimi, dönüşüm vesaire ama diğer taraftan nasıl bir ilişki varsa bu ithalat yapan kuruluşlarla, bunlar ithalatı yapmaya devam ediyorlar.

Peki, plastik... Sayın Bakan Yardımcımız söyledi, dedi ki: "İşte, buğdayın, pamuğun içinde plastik çıkıyor." Ya bunlar basit örnekler, konuyu bilen bir insanın söylemesi gereken, yani sizin söylemeniz gereken, Marmara, Ege ve Akdeniz'de barbun balığında var plastik parçacık, istavritte var, kefalde, mırmırda, tekirde var, yediğimiz balıkta plastik var arkadaşlar, bunlar mikroplastikler. Mikroplastiklerle ilgili hiçbir şey yapmadık, mikrotaneciklerle ilgili hiçbir şey yapmadık.

Bakın, dünyada şu an, "Yedinci kıta" denilen, Pasifik Okyanusu'nun ortasında plastik atıklardan oluşmuş bir ada var, ada demeyelim kıta büyüklüğünde neredeyse yani Türkiye'den büyük yüz ölçümü; bu duruma gelmiş. Himalaya Dağları'nın tepesinde mikro plastik çıkıyor, İskoçya'da dağın başındaki nehirde plastik çıkıyor, plastiğe bulaşmış durumdayız her yerimizden ve bu plastik atık ithalatının en kısa zamanda durdurulması lazım.

Avrupa Birliği 2021 yılında tek kullanımlık plastikleri yasaklıyor. Biz ne yapıyoruz bu konuyla ilgili? Yani, gelin, beraber, biz de yasaklayalım. Madem bu kadar çevreciyiz, çevre hepimizin. O, yok işte kulak temizleyicisi, yok tek kullanımlık kaşık, çatal, tabak, yasaklayalım beraber; hep beraber yapalım, ortak bir kanun teklifiyle yapalım. Bizim grubumuzdan bir milletvekili arkadaşımız da çıksın, AK PARTİ'li milletvekili arkadaşımızın yanına otursun, bir MHP'li, İYİ PARTİ'li, HDP'li, hangi siyasi partiden olursa olsun hep beraber imzalayalım altını kanun teklifinin, beraber yapalım. Var mı böyle bir irade?

Gemi söküme sektörü... Yani yaşadık, Aliğa'da, Foça'da gemi sökümeğinde yaşanan sıkıntıları biliyorsunuz, petrol denize aktı. Aylarca o petrol denizden temizlenemedi, milyonlarca yılda oluşmuş o güzelim plajlar petrole bulandı, insanlar o petrolün içinde denize giremediler. Foça gibi tarihî bir yerden bahsediyorum, Aliğa'dan bahsediyorum. Bu gemi söküme sektörüyle ilgili gerekli denetimlerin yapılması, cezaların verilmesi, bununla ilgili daha sıkı tedbirlerin alınması gerekir.

Arkadaşlar, yanlış anlamayın, doğa tamamen yağmalanıyor. Yani, evet, yapıcıyız, gelen her pozitif kanun teklifine destek veriyoruz ama doğa yağmalanıyor. Ayder Yaylası, Dipsiz Göl, Uzungöl, Salda Gölü, Kuzey Ormanları, hepsinin fotoğrafı var. Kimse diyemez ki "Hayır, Murat Bakan doğru söylemiyorsun." Kaz Dağları, Okluk Koyu, Yassıada... Yassıada'nın eski görüntüleri var, sonraki görüntüleri var; beton yığına dönüşmüş. Bunlar bizim Komisyonumuzun görevi değil de kimin görevi? Çevre Bakanlığının görevi değil de bu görevler kimin görevi? Bilhassa, Sayın Mehmet Emin Birpınar, sizin alanınız bu alanlar.

Şimdi, tek tek maddelerde çok sıkıntı var ama Çevre Ajansı ile ilgili bir genel düşüncemi söyleyeyim, maddelere geçince onları söyleyeceğiz. Eğer bir uzlaşma anlayışı varsa, buna biz önceki kanun gibi "Türkiye'ye örnek, Türkiye Büyük Millet Meclisine örnek, yasama organında bir kanun geçirdik." diyeceksek bu konularda, birçok maddede oturup karşılıklı müzakere edip uzlaşmamız lazım. Öyle olursa evet, bir hüsnüniyet, samimiyet testi olur hepimiz açısından da.

Şimdi, bu Çevre Ajansı Avrupa'da var, Avrupa Çevre Ajansı. Biz baktık Avrupa Çevre Ajansının görevine, diyor ki: "Görevimiz, çevre hakkında doğru ve bağımsız bilgi sunmak..." Yani siyasi otoriteden bağımsız, sadece siyasi otoritenin etkisinde olan bilgi bağımsız bilgi değildir. "Çevre politikası geliştirme, benimseme, uygulama ve değerlendirme, çevrenin iyileştirilmesi, çevresel hususların ekonomik politikalarla bütünleştirilmesi ve sürdürülebilirliğe geçiş hakkında bilgilendirilmiş kararlar almalarına yardımcı olmak. Alanında çalışanların yanı sıra halkın geneli için de başlıca bilgi kaynaklarından biriyiz." demiş Avrupa Çevre Ajansı. Ajansta bilimsel komite var. Şimdi getirilen teklifte ne var? Bakan, yönetim ve danışma kurullarına atadığı isimleri isterse üç yılda görevden alıyor. Yani, bir bilim adamını atadınız, ezkaza Çevre Bakanlığıyla çelişti bir konuda "Ya, yanlış yapıyorsunuz." dedi. Mesela, ÇED konusunda yaptığımız gibi, ısrarla. Burada çıkarttık geçen kanun teklifinden, yine geri gelmiş. Yani, uzlaşma da aslında bir uzlaşma değil. Hangi baskı grupları, hangi lobiler, hangi maden şirketleri bastırıyorsa bu ÇED'le ilgili mevzuu... Ya geçen çektik bunu, konuştuk, yanlış dedik şimdi tekrar gelmiş. Dolayısıyla, buradaki kurulan ajans Avrupa Çevre Ajansı gibi bir ajans değil. Sadece, siz, amacınızda, çevrenin korunması ve yeşil alanların korunmasından bahsediyorsunuz. Maddenin içeriğine bakıyoruz, depozito sistemi dışında bir şey yok. Biz depozito sistemine karşı değiliz. Doğru şekilde bir depozito sistemi olmalı. Biz de o örnekleri biliyoruz, biz de o sivil toplum kuruluşlarıyla görüşüyoruz ama sizin kurduğunuz kurum tamamen Bakanın denetiminde, onun otoritesi altında, bağımsız davranamayacak, yüksek ücretlerle -ben tahmin ediyorum ki eski milletvekilleri arkadaşlarımızın da yer alacağı, çünkü genel olarak öyle oluyor görevlendirme- yeni bir kurum yaratılmış. Denetimi yok, Bakanlığın denetimi ajansa devredilmiş. Kamu mu, özel mi, kamu-özel işbirliği mi belli değil. Dolayısıyla, tüm bu açılardan bu kanun teklifine dışarıdan baktığımızda esas itibarıyla paket güzel, paketin içeriğini açtığımızda maalesef çok yanlışlar var. O yanlışları maddelere geçtiğimizde madde madde söyleyeceğiz.

Burada bizim Anayasa hukukçusu hocamız var. İbrahim Hocam, burada mısınız hâlâ? Komisyon üyemiz değil ancak Anayasa'yla ilgili -çünkü öncelikli, usul açısından görüşülmesi gereken bir konu olduğu için- Anayasa'ya aykırılıkla ilgili beni tamamlayıcı, detaylayıcı bilgi verecek izinle Sayın Başkan.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) - Evet, teşekkürler Sayın Başkan...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Söz hakkı Sayın Çepni'deydi. Eğer müsaade ederse...

MURAT ÇEPNİ (İzmir) - Hocam konuşsun.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim efendim.

Hepinizi selamlıyorum, emeklerinize sağlık.

Evet, gerçekten önemli bir konu, bunu belirtmeye de gerek yok. Murat Bakan zaten ayrıntılı olarak açıkladı, teklif sahipleri de öyle. Ben belirtildiği üzere, sadece teknik açıdan, anayasal açıdan konuya yaklaşacağım ve elden geldiğince toparlayıcı olacağım.

Gereğede Avrupa Birliğine yollama yapılıyor. Türkiye, Avrupa Çevre Ajansına üye devlet fakat ondan öteye hiçbir şey yok, hiçbir bağlantı göremedim metinde. Gereğede, madde gerekçelerinde Anayasa yok sayılmış ve tabii ki sadece Türkiye'nin taraf olduğu çevre sözleşmeleri değil, taraf olmadığı çevre sözleşmeleri de... Aslında, Avrupa Mahkemesinin kararlarında Türkiye için kullandığı sözleşmeler uluslararası hukukta yok yani uluslararası çevre hukuku ilkeleri de yok. Bunlar ön saptamalar.

Şimdi, Murat Bakan'ın giriş yaptığı konu, gerçekten, İç Tüzük madde 38. İç Tüzük madde 38'e göre bu yetki Komisyonun yetkisi. Nedir bu? Bildiğiniz gibi, Anayasa'ya uygunluk açısından incelenmesi ve eğer Anayasa'ya uygun değilse bunun ya reddedilmesi veyahut da Anayasa'ya uygun hâle getirilmesi. Bu bakımdan, öncelikle anayasal düzlemde bu konunun ele alınması gerekiyor. Tabii, anayasal düzlemde ele alırken, torba kanunun özellikle Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi adını verdiğiniz bu yeni dönemde artık olmaması gerektiğini Anayasa Mahkemesi de kararlarında ortaya koyuyor çünkü esasen, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri söz konusu hızlı düzenlemeler için ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri öyle hızlı çıkıyor ki aslında bizim yaptığımız yasalardan hem sayı bakımından, madde sayısı bakımından hem de Cumhurbaşkanlığı kararnamesi sayısı bakımından çok fazla. O bakımdan, Anayasa Mahkemesinin denetimini torba kanun güçleştirdiği için, Anayasa'ya uygun denetimin amacına ulaşmasını engellediği için bu ciddi bir anayasallık sorunu yaratmaktadır. Gerçekten, çevreye ilişkin kanunların çoğu, bilindiği gibi, torba kanunlara konmuş bulunuyor 27'nci Dönemde ve söylediği üzere, 2'nci kez Çevre Komisyonu toplanıyor. Fakat burada ilginç olan bir husus var. Türkiye Çevre Ajansı kurulması 37 madde ama ajansla ilgili sadece ilk 10 madde var. Yani ya Türkiye Çevre Ajansı Kurulması Hakkında Kanun denir, bununla sınırlı tutulur veyahut da başlığı daha farklı olur. Bu bakımdan, başlık ile içerik arasında ciddi bir uyumsuzluk söz konusu. Bunları ben elden geldiğince özetle vurgulamaya ve belirtmeye çalışacağım.

Şimdi, bu o kadar önemli bir düzenleme ki esasen bu düzenlemenin, Türkiye Çevre Ajansının Türkiye'nin üyesi olduğu Avrupa Çevre Ajansı ile birinci olarak paralellik göstermesi gerekiyor. Türkiye'nin Avrupa Çevre Ajansına üye olması önemlidir ama tabii ki onun gereklerinin yerine getirilmesi, başta çevresel bilgilendirme hakkı açısından ve bu çevresel bilgilendirme hakkının güvence altına alınması bakımından temeldir diye düşünüyorum.

Şimdi, bu belirlenmelerden sonra, burada -henüz burada değil ama- biraz önce teklif sahibi Sayın Vekil "Önce insan, sonra fauna, sonra flora." dedi. Hayır, önce flora, sonra fauna, sonra homo sapiens. Flora ve fauna olmaksızın homo sapiens zaten olamaz. Yani çevre dengesine, ekosisteme, madde 56'nın yaptığı tanıma bu açıdan bakmak gerekir. Tabii, bu da yazımı etkiliyor. Bu açıdan Anayasa'da bütünleşik çevre yaklaşımını kısmen de olsa yansıtıyor çünkü bütünleşik çevre yaklaşımında önce kırsal, kentsel ve kültürel çevre; bütünsel olarak ele alınması; ikinci olarak da doğal, tarihsel ve kültürel çevre; Anayasa madde 56, 63 ekseninde bu kavramlar kullanılabilir. Hâliyle bu teklif Anayasa'yı bir

bakıma yok saydığından buralarda yer alan kavramları dikkate almadığı gibi sanki hukuk sistemimize de tümüyle yabancı bir maddeyle başlıyor. “Bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere Bakanlıkla ilgili, tüzel kişiliği haiz...”

Şimdi, sayın üyeler, burada tüzel kişiliğin hukukumuzda iki kategoriye ayrıldığını, ya özel hukuk tüzel kişisi olduğunu ya kamu hukuku tüzel kişisi olduğunu bilmek için hukukçu olmaya gerek yok. Bu o kadar önemli ki bunu siz kamu tüzel kişisi olarak mı kuruyorsunuz yoksa özel hukuk tüzel kişisi olarak mı kuruyorsunuz? Çünkü ilerleyen maddelerde yazacağınız kavramlar, bu ajansa vereceğiniz yetkiler “görev, yetki ve sorumluluk” üçlüsünde cereyan eder kamu hukuk tüzel kişisiyse; hayır, özel hukuk tüzel kişisiyle o zaman “hak, özgürlük, ödev” çerçevesinde düzenlenir. Ancak görüyoruz ki ilerleyen maddelerde, kimi zaman kamu tüzel kişisi statüsü atfedilmeye çalışılmış, kimi zaman da özel hukuk tüzel kişisi olarak alınmış. Bu tamamen hukuk sistemimize yabancı bir düzenlemedir. Bu bir ticari şirket midir, yoksa ilgili maddelerde belirtildiği üzere, Anayasa madde 123 gereği bir kamu tüzel kişisi midir? Demek ki esasen anayasallık sorunu 1’inci maddeden başlıyor.

Şimdi, bu bakımdan, maddeler ilerledikçe bu sorunların çeşitli açılardan yönleriyle derinleştiğini görüyoruz. Demek ki ilk sorun tüzel kişilik ve Anayasa madde 123’e aykırılık bakımından karşımıza çıkmaktadır. İkinci sorun ise burada birçok maddede aslında böyle bir görev -biraz önce de belirtildiği üzere, sivil toplum temsilcileri tarafından da belirtildiği üzere- geri dönüşüm ya da depozito görevi belediyelere ait bir görev, yetki ve sorumluluktur ancak Bakanlık eş güdümünü sağlar, eş güdümünü sağlar. Ama Bakanlığa verildiği varsayımıyla hareket edildiğine göre, özel bir ajans kurulduğuna göre belediyeleri başat muhatap olarak almak gerekir. Örneğin madde 4, şimdi madde 4’te diyor ki: “Uygun görülmesi hâlinde belediyelere, il özel idarelerine, eğitim kurumlarına ve diğer kurum ve kuruluşlara mali ve teknik destek sağlamaktır.” Peki, iyi de hangi belediyelere, hangi ölçüte göre, kim yapacak bunu? Bunların hepsi teker teker sorun oluşturuyor. Bugün Türkiye’de yönetim sorunları açısından en büyük sorunlardan birinin, anayasal sorunlardan birinin merkezî yönetim ve yerel yönetimler arasında ortaya çıktığını ve Anayasa madde 127’nin sürekli ihlal edilen maddelerin başında geldiğini görmekteyiz. Bu açıdan mali destek sorunsalı bağlamında böyle bir düzenlemenin ne kadar ciddi sonuçlar doğuracağını dikkate almak gerekir.

Yine, örnek olarak belirtiyorum, madde 5’te yönetim kurulu, başkan ve danışma kurulu düzenlenmiş. Yönetim kurulu üyeleri ve başkanlık görevini yürütecek kişilerin sahip olması gereken özelliklere yer verilmemiştir. Peki, bu kamu kuruluşu ise o zaman bunların statüleri, görevleri, konuları belirlenmeli çünkü Anayasa madde 70 “liyakat” diyor, Anayasa madde 128 “yasal düzenleme” diyor. Demek ki bu açıdan da her 2 maddeye aykırılık söz konusu.

Yine devam edecek olursak -hepsini aktarmayacağım- tabii, 5’inci maddede denetim sorunu... Kendi bütçesini yapan bir kuruluşu kimin denetleyeceği belli değil. Kendi kuruluş bütçesini yapan... O zaman ne oldu? Kamu tüzel kişisi bütçesini yapar ama görev, yetki ve sorumluluk üçlüsünde bunu denetleyen kim? Eğer bunu Bakanlık denetleyecekse o zaman bir hiyerarşik ilişki söz konusudur. Murat Bakan’ın değindiği bağımsız idari kuruluş değildir. Oysa Avrupa örneğinde, Avrupa Çevre Ajansı başta olmak üzere bağımsız idari kuruluş şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Şimdi, bu çerçevede, Anayasa madde 123 ve 128’le yeniden karşılaşmaktayız. Teklifin 7’nci maddesi hakeza yine Ajans Başkanına, Başkan Yardımcısına ve personele yapılan ödemeler bakımından Anayasa Mahkemesi kararları ve madde 128 fıkra iki karşımıza çıkıyor. Bu konuda Anayasa Mahkemesi kararları çok sayıda ve özellikle iptal etmeye başladığı Cumhurbaşkanlığı kararnameleri çerçevesinde de madde 128’e aykırılık biçiminde bir gerekçe kullanıyor çünkü “Bu konu sadece yasayla düzenlenebilir dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı kararnamesi düzenleyemez.” diyor. Evet,

doğru, bu konunun burada yasayla düzenlenmesi gerekir ama görev tanımının yapılması kaydıyla. Bu itibarla tabii ki Anayasa Mahkemesinin 128'inci maddeyi dayanak alarak verdiği iptal kararları dikkate alındığı zaman ciddi bir biçimde Anayasa madde 153 son yani Anayasa Mahkemesi kararlarına uygun düzenleme kuralı karşımıza çıkmaktadır. Birkaç örnekle bu kısmı kapatmak istiyorum. Örneğin, madde 30 kamu ihalesi konusu. Kamu İhale Kanunu, İhale Kanunu'ndan muaf, istisna tutuluyor. Peki, o zaman bu bir kamu kuruluşu ise, bu Ajansın yapacağı ihale işlemlerinde Kamu İhale Kanunu uygulanmayacaksa o zaman bu, Anayasa madde 48'e aykırı olmuyor mu? Anayasa madde 48'le biz özel girişim özgürlüğünü güvence altına aldığımızı göre, Kamu İhale Kanunu'na getirilen istisnayla bu Ajans iş yapacağı firmaları kendisi belirleyecekse o zaman bu madde ihlal edilmiyor mu bu açıdan ciddi bir biçimde? Zaten, bilindiği gibi, Türkiye'de piyasa ekonomisi neden kaptı kaçtı ekonomisine dönmüş bulunuyor? Çünkü Anayasa madde 48 sürekli ihlal ediliyor. Kamu İhale Kanunu son on sekiz yılda her ay değiştirilmek suretiyle gerçekten birbirimizi kandırdığımız bir piyasa ekonomisine dönmüş bulunuyor. Burada da kamu, statüsü belirsiz Türkiye Çevre Ajansı, işimiz elverdiği şekilde ya şirket statüsü ya kamu tüzel kişiliği statüsü vermek suretiyle, bunu gerçekten hukuk dışı bir düzenlemeye dönüştürmüş bulunuyoruz.

Otoparklar konusuna da 127'nci madde açısından kısaca değineceğim. Bu konular belediyelerin işi, ilke olarak belediyelerin görevi ama buna siz Çevre Ajansı ile bir eş güdüm sağlayıcı kurallar koyabilirsiniz ama nasılsa "Bunu böyle bir düzenleme yapıyorum." diye büyükşehir belediyelerinin görev ve yetki alanını aşıcı, zedeleyici, öğütücü düzenlemeye gitmeye çalışırsanız o zaman bağış alma yetkisini de tanırırsınız. Belediyelerin bağış alma yetkisi olduğu hâlde Covid ortamında bile belediyelere bağış toplatmayan bir merkezî yönetim bu yolla belediyelerin yapabileceği bir faaliyeti aşma açısından Anayasa madde 127 çerçevesinde Anayasa'ya ciddi bir aykırılık sorunu yaratmaktadır.

Bu çerçevede şunu belirtmem gerekir: Türkiye'nin Avrupa Çevre Ajansı'na üye olması çok önemlidir çünkü Avrupa devletlerinde bu tür yetkiler, özellikle çevre yetkileri yerel yönetimlerin görev, yetki ve sorumluluk alanına girmektedir. Şimdi, biz Avrupa Çevre Ajansı'na üyeyiz diye, Avrupa Birliği'ne üye adayız diye övünen ve her gün bunun gereklerini yerine getireceğiz diyen en üst düzeyden açıklamalarda bulunan bir devlet olarak sanki onu referans alıyormuşuz ama esasen bu konuda yapacağımız düzenlemenin tamamen merkezî yönetimin denetiminde, gözetiminde bir idari birimle yapabileceğimiz izlenimini uyandırmak açısından da ciddi bir sorun yaratmaktadır.

Şimdi, son olarak geçici 1'inci maddeye de baktığımız zaman yine bu maddenin bu görevlendirmenin ne şekilde yapılacağına ilişkin herhangi bir ölçüt bulunmaması gerekçesiyle Ajans personelinin görevlendirilmesi bakımından yine Anayasa madde 128'e ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda belirlediği ölçütlere o da açıkça aykırıdır, hâliyle 153'üncü maddenin son fıkrasına.

Son olarak, Çevre Kanunu'na bence gerekmediği hâlde birçok yönden el atmış bulunuyorsunuz. Evet, Türkiye Çevre Ajansının kuşkusuz Çevre Kanunu'yla ilişkisi, doğrudan bağlantısı var ama Türkiye Çevre Ajansı Türkiye'de, tıpkı Kamu İhale Kanunu'nda olduğu gibi, çok oynanan, çevresel yatırımları, biraz önce Murat Bakan'ın resimlerle gösterdiği bütün Türkiye'yi kapsamına alan ve çevresel alanları zedeleyici faaliyetlere olanak tanımak amacıyla oynanan alan. Çevresel etki değerlendirmesini bu vesileyle yeniden ele alıyorsunuz ve çevresel etki değerlendirmesinin görebileceği işlevi de son derece azaltıyorsunuz. Şimdi, bu bakımdan şu ilkeyi mutlaka belirtmemiz gerekir: Geriye götürülmezlik ilkesi. Evet, Çevre Kanunu'nda değişiklik yapabilirsiniz -torba kanununa yönelik olarak öne sürdüğüm gerekçelerim saklı- ama Çevre Kanunu'nda yapılacak değişiklikler, dikkat edin, Anayasa'dan önce, Çevre Kanunu'nun kazanımlarına aykırı olmamak kaydıyla... Nasıl ki sunumunda Sayın Bakan Yardımcısı iki yıl önceki yasaya yollama yaparak Çevre Kanunu'nu övücü sözler söylemişse o zaman

biz ancak bugüne kadar Çevre Kanunu yoluyla edindiğimiz kazanımlara dokunmamak kaydıyla Çevre Kanunu'yla oynayabiliriz ama burada görüyorum ki Çevre Kanunu kazanımlarında ciddi gerilemeler var. Bu geriye götürülmezlik ilkesi, çevre hukukunun insan hakları hukukuna bir armağanıdır ama o kadar önemlidir ki artık anayasalara girmeye başlamıştır, 2014 Tunus Anayasası açıkça bunu öngörmüştür. Bu bakımdan, bu ilke zedelenmektedir. Bu ilkenin yanında, belirttiğim gibi, Anayasa'nın birçok hükmüne aykırıdır. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler açısından değerlendirildiğinde birçok yönden aykırılık söz konusudur ama başta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Öner Yıldız kararında olduğu gibi, Türkiye'nin taraf olmadığı uluslararası çevre sözleşmelerini de referans aldığından bu bize şunu göstermektedir: Türkiye, ait olduğu uluslararası toplum dikkate alındığı zaman -Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği- oralarda hazırlanan ve yürürlüğe konulan ama Türkiye'nin henüz onaylamış olmadığı uluslararası anlaşmalara uymak durumundadır, bunların başında da Aarhus Sözleşmesi gelmektedir; çevresel bilgilere giriş hakkı, çevre yönetimine katılma hakkı ve çevre alanında yargısal başvuru hakkı. Bu açıdan da baktığımız zaman burada sonuç olarak böyle bir Ajansın kurulması merkezî yönetimin bir organı olarak -bağımsız idari otoriteler- değil ve merkezî yönetimin son iki yılda gördüğümüz akçasal, çevresel yetkileri merkezileştirme politikasına paralel olarak Türkiye'nin çevresel sorunlarına ilişkin bir merkezileştirme de söz konusu. Tabii, burada, akçasal müdahaleler başta gelmek üzere, bırakın sorunlu Anayasa'mızın hükümlerine aykırılığı, tüzel kişilik örneğinde olduğu gibi en basit hukuk kategorilerinin bile dışında kalmaktadır.

Sayın Bakan Yardımcısı çok isabetli olarak "Bunu genişletmeliydik." dedi. Tabii, o zaman niçin genişletmiyoruz, neden şimdi geri dönüşüm alanını biz burada genel kategori olarak kalem kalem saymıyoruz da belirli alanla sınırlı tutuyoruz? Hani Çevre Kanunu'na, Belediye Kanunu'na, birçok kanuna el atmış bulunuyoruz bu Ajansı tahkim etmek için. "Bu Ajansı merkeziyetin güdümüne nasıl koyabiliriz?" kaygısıyla bu kadar çaba gösterdiğimiz hâlde ve birçok kanunda düzenleme yaptığımız hâlde neden bunu öne çıkarmak yerine birçok farklı kanuna, çevresel etki değerlendirmesine kadar el atıyoruz?

Sayın Başkanlar, o bakımdan, sonuç olarak benim söyleyeceğim daha çok şey var ama -kuşkusuz diğer konuşmacılar da söz alacaklar- benim önerim... Sayın Bakanım, Çevre Komisyonu sözcüsü arkadaşımızın da dile getirdiği üzere hepimizin kalbi Türkiye için atıyor, hepimiz yurtseveriz, hiç kimsenin "Ben senden daha çok yurtseverim." deme hakkı yoktur ve bir maddeyle izninizle -ben pozitivist anayasacı değilim ama- bu konuda bizim açımızdan çok önemli olduğu için bunu belirterek sözlerime son veriyorum. Anayasa madde 3: "Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür." İşte buradaki "ülkesi" Türkiye ülkesidir ve bu bölünmezlik çevreyi kültürel, tarihî, doğal çevreyi kapsamına alıyor, bu bölünmezlik kentsel, kültürel ve kırsal çevreyi kapsamına alıyor. Hepsini bütünleşik olarak değerlendirdiğimiz zaman -Anayasa'nın ülkemize ilişkin hükümleri 169'a, ormanlara kadar- Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeleri dikkate aldığımız zaman bu 3'üncü madde gerçekten saygı gören bir madde olacaksa bütün bu değerleri kapsamına alan bir Türkiye kanununu düzenlememiz gerekir bizim ama bu şekilde bölük pörçük kanunlar yoluyla var olan kazanımları da geriye alırsak o zaman bu emekler boşa gider. O nedenle, lütfen, önerimizi kabul edin, bunu ya anayasallık açısından ciddi biçimde ele alalım veyahut da bir alt komisyonda bu konuda uzlaşma sağlayıcı, katkı verici bir emek harcayalım diyorum. Dikkatiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Sayın Kaboğlu, teşekkür ediyorum.

Sizlere söz vermeden önce, zannediyorum genelde böyle şeyler olacak yani Anayasa'ya aykırılık iddiaları olacak. O yüzden en son sizlere söz verelim. Burada Genel Başkan Yardımcımız herhâlde yola gidecek. Sayın Çepni eğer müsaade ederse...

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Çepni önce konuşabilir -Hocam zaten söz hakkını almıştı- onu beklerim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Tamam, peki.

Sayın Çepni, buyurun.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Teşekkürler Başkan.

Ben de tüm katılımcı arkadaşları selamlıyorum.

Çok önemli bir gündemle toplanmış bulunuyoruz. Aslında belki de bu Komisyon 7/24 çalışması gereken bir komisyon. Çünkü hem dünyada hem de ülkemizde, Türkiye’de çok yoğun ekolojik tahribatların, ekolojik sorunların yaşandığı günlerdeyiz. Tabii, sadece Türkiye’yle ilgili değil yani biliyorsunuz, biz 2019’u küresel iklim krizi tartışmalarıyla kapattık. Küresel ısınmayı 1,5 derecede tutamazsak eğer ya da diyelim ki en maksimum 2 derecede tutamazsak eğer dünyanın geleceği çok büyük bir tehlike altında, bunun için de başta fosil yakıtların sınırlandırılmasının zorunlu olduğunu hepimiz biliyoruz. Fosil yakıtlar 2030 yılına kadar sınırlandırılmalı, 2050 yılına kadar da tümüyle ortadan kaldırılmak zorunda. Bunu başaramadığımız koşullarda bu ısınma dünyanın yok olması anlamına geliyor.

Şimdi, bir kere, öncelikle şunu söylemek isterim: Yani, ekoloji meselesi, çevre meselesi doğrudan bir anlayış meselesi yani meseleye nereden baktığımız... Şimdi, kuşkusuz “Aynı gemideyiz.” denecek fakat ben baştan söyleyeyim, biz bu meseleye kâr odaklı bakanlarla aynı gemide değiliz. Şimdi, bir yerde eğer kâr varsa orada ne doğa ne de insan olur. Şimdi, Komisyon Başkanımız, vekil arkadaşlarımız da başta belirtti, dedi ki: “Dünyada çok ciddi bir su sorunu var.” ve “Çöp meselesine dair istatistikleri verdim.” Fakat şöyle bir istatistik de var yani istatistik bilimi dediğiniz şey, nasıl, nereden baktığınızla ilgili bir şeydir ve tümüyle gerçeği de altüst edebilir, öyle tehlikeli bir alandır. Şimdi, dünyada bireylerin evlerinde kullandığı sular tümüyle israf edilse dahi yani biz evimizde, mutfağımızda, lavabumuzda akan suları yirmi dört saat akıtsak dahi, işte, Amerikalı bir bilişim şirketinin su israfını karşılayamayız. Yani esas olarak şunu demeye çalışıyorum: Su varlıktır, kaynak değil. Bu varlığın yok edilmesinin temel sorumlusu şirketlerdir. Yani insanların tek başına sokağa attığı çöple, fazladan kullandığı suyla tarif edilebilecek bir yıkımla karşı karşıya değiliz. Bunu niye söylüyorum? Bunu şundan dolayı söylüyorum: Yani, karşı karşıya kaldığımız durum düpedüz bir siyasal anlayış meselesidir.

Şimdi, ülkenin kan ağladığı, deresinin, taşının, toprağının dozerlerle parçalandığı bugün, bu koşullarda siz Türkiye Büyük Millet Meclisinin Çevre Komisyonu olarak toplantı yapıyorsunuz ama biz çok az toplandık. Oysa bizim gerçekten 7/24 toplanmamız lazım çünkü burasının bir vasfı, sorumluluğu var. Şimdi biz ne için toplandık? Yeni bir yasa için toplandık ve bu toplantıda bugün ekonomi alanından, sektörden arkadaşlarımız gelmişler, TÜSİAD’dan arkadaşlarımız gelmişler falan. Şimdi, çok enteresan bir şey yani bugün bu ekoloji mücadelesini, çevre mücadelesini cebinden paralar harcayarak yani varını yoğunu satıp mahkemeler açmak suretiyle bu mücadeleyi yürüten, hiçbir kâr elde etmeden yani düşünün ki cebinde olanı da harcayarak mücadele eden, köyüne, merasına, tarım alanlarına sahip çıkmak için bedel ödeyen, dayak yiyen, tutuklanma riskiyle mücadele eden ekoloji örgütlerini buraya çağırılmıyorsunuz. Böyle bir şey olabilir mi? Bir düşünelim arkadaşlar yani ekoloji örgütleri var, çevre örgütleri var, şehir plancıları odası var, TMMOB var, var da var ve bütün bunlar hiçbir kâr gütmeden, hiçbir ekonomik katkı beklemeden bu mücadeleyi yürütüyorlar. Tek dertleri hem ülkenin hem de doğal olarak dünyanın... Çünkü ekoloji meselesi ülkenin meselesi değildir, dünyanın meselesidir. Küresel ısınma Türkiye’nin sorunu değil, tüm dünyanın sorunudur. Yani diyelim ki bir nükleer patlama nasıl tüm dünyayı etkiliyorsa doğal olarak bu mesele de böyledir.

Şimdi, bir kere bu toplantının, bu yasaların bu torba yasa mantığıyla yapılması başlı başına bir handicap yani meselenin Anayasa'ya aykırılığı meselesini Kaboğlu Hocam yeterince anlattı. Peki, siz bunu katılımcı, demokratik bir biçimde yapmadığınızda -ki yapmıyoruz, bunu hiçbir zaman yapmadık- ortaya çıkacak sonuç nasıl bir sonuç olabilir? İşte, kâr odaklı bir planlama olabilir, kâr odaklı bir sonuç ancak ortaya çıkabilir. Şimdi bu yasanın bütün ruhunda kâr var, her yerine sinmiş bir kâr mantığı var çünkü AKP iktidarı on sekiz yılda cumhuriyet tarihinin en büyük tahribatını yapmış bir iktidar fakat tabii burada aynı şey dünya için de geçerli yani burada günahını almayalım, dünya için de geçerli, evet. Tüm dünyada, işte, Amazon ormanlarından tutun da birinci sınıf bir ekonomiye sahip Avrupa emperyalist ülkeleri dışında çok yoğun tahribatlar söz konusu. Yani sermaye sıkıştıkça, krize girdikçe, kendini yeniden üretemedikçe, spekülâtif sermayenin içinde boğuldukça, elde ettiği büyük spekülâtif sermayeyi yeniden yatırıma dönüştüremedikçe yaptığı iki şey var: Birincisi doğanın tahribatı, ikincisi emeğin vahşice sömürsü. İşte, tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de tam olarak bunu yaşıyoruz. Dolayısıyla on sekiz, on dokuz yılda, AKP döneminde yaşadığımız tablo budur.

Değerli arkadaşlar, maddelere geçeceğiz elbette de şimdi ben kısaca birkaç örnekten size bahsedeyim. Bu Komisyonun dün görüşülen Maden Yasası'yla ilgili bir gündemi nasıl olmaz mesela? Dün görüşülen Maden Yasası'nda ne konuşuldu biliyor musunuz arkadaşlar? Bir: Şirketlere tanınan imtiyazlar. İki: ÇED bölgesi dışında kesilen, tahrip edilen alanlardan muaf tutulmaları. Vergilerden bir dizi muafiyet var ve yeni teşvikler var. Şimdi ben soruyorum: Bizim Komisyonumuz şunu gündem yapmayacak mı mesela? Kaz Dağları'nda bir yıldır, tam bir yıldır Alamos Gold firması orada işgalci duruyor, işgal etti orayı çünkü faaliyeti durduruldu, devlet tarafından durduruldu; bu devlet, biz durdurduk. Peki, ben anlamakta zorlanıyorum: Birisi sizin kaldırımınıza sandalye atsa sandalyeyi başına geçiren bu devlet, değil mi? Yahu, Kanadalı bir şirket bu ülkenin dağını bir yıldır işgal ediyor, kimsenin sesi çıkmıyor. Bu Komisyon buna sessiz mi kalacak? Ve dün görüşülen yasa da işte Alamos Gold gibi süresi dolmuş şirketlere yeniden faaliyet izni veriyor. İşte bakın, bu yasa Alamos Gold'un yasasıdır; Alamos Gold emretti, Hükümet tak diye yaptı. Açık tartışalım, ben burada hiç kimsenin niyetini falan sorgulamıyorum değerli arkadaşlar. Siz Karadeniz'in yaylalarını birbirine bağlayacağım diye Yeşil Yol Projesi başlattınız. Bakarsanız, kulağa hoş geliyor. Fakat soruyorum: Kimin için bu proje? Arap sermayesi için. Kimin için? Büyük zenginler için. Ya, Karadenizlilerin yaylaları birbirine bağlama derdi yok ki zaten yaylanın mantığına aykırı bu. İnsanlar yaylalarına çıkarlar, inerler, bu kadardır; dikeydir yani yatay değildir. Şimdi, siz ne yaptınız? Karadeniz yaylalarını birbirine bağladınız. Bitmez projeler bunlar, bitmez projeler. Yani yolu açarsınız, benzinlik lazım; benzinlik açarsınız, market lazım; market açarsanız, otel lazım; otel açarsınız, çamaşırıcı lazım yani lazım da lazım... Bitmez bunlar, bu projeler bitmez. Aynı şeyi Kanal İstanbul'da gördük. Biz Kanal İstanbul'u tartışırken bize herkes itiraz ediyordu "Siz her şeye karşı çıkıyorsunuz..." Daha henüz inşaat başlamadan, biz, başta "Buralar Arap sermayesiyle satıldı." dediğimizde bize bunları söylediniz. Peki, ne oldu? 1 liraya alınan tarlaların şimdi binler katına çıktığı görüldü ve çok zeki, çok ileri görüşlü Katarlı zenginler şunu görebildiler: "Kanal İstanbul bölgesinde bir tarla alırsak çok büyük kâr ederiz." Bunu görebilmişler yani bunu hakikaten takdir etmek lazım, AKP'nin sayesinde. Biz bunları dediğimizde bize bunları söylediler. Peki, ne oldu? Dediğimiz çıktı mı? Kanal İstanbul bir rant projesi dedik, çıktı. Karadeniz de böyle. "Ayder'e ihanet ettik." denildi, bu çok net ifade edildi. Geçtiğimiz günlerde ne oldu? AKP Genel Başkanı dedi ki: "Ayder'de beş yıldızlı otellere ihtiyaç var." Pes gerçekten ya! Pes gerçekten arkadaşlar, olabilir mi böyle bir şey ya?

Şimdi, Salda Gölü zaten başlı başına bir trajedi. Bu iktidar, inşaat olmayan, rant gelmeyen... Ya, biraz dursanız ya, elinizi çekin de bir durun ya, bir duralım şöyle arkadaşlar. Gerçekten çok korkunç bir tabloyla karşı karşıyayız bütün ülkede.

Bu plastik atık meselesi... Evet, depozito meselesi kulağa hoş geliyor. Gerçekten, evet, sorun yok. E, peki, yani ama şimdi ben gerçekten özel olarak bir eleştiri için söylemiyorum, hakikaten soruyorum: Bunları söylerken mesela, Türkiye'nin çöp ithalatı meselesine nasıl bakıyorsunuz? Hayretler içerisindeyim. 2015 yılında, Çin, çöp ithal etmeyi yasaklamış. Bundan sonra devreye Türkiye giriyor, bakın, Türkiye devreye giriyor. Bakın, Türkiye, plastik üretiminde 8,6 milyar tonla dünya 6'ncısı, plastikte. Şimdi, zannedersiniz ki dünya 6'ncısı ekonomiye sahibiz. Enteresan değil mi yani? Şimdi, bu açık farkını herhâlde bir açıklamaları olacak.

Bir diğeri, Türkiye'nin ithalatı 2016'da aylık 4 bin tondan, 2018'de aylık 33 bin tona çıkıyor. Şimdi, bu Komisyonda herkes okumuş yazmış yani vekil olmuşuz nihayetinde. Şu muhasebeyi yapmadan biz bu toplantıyı nasıl yönetebiliriz, nasıl geliştirebiliriz? Mümkün müdür? Şimdi, buna bir cevap vermek gerekmez mi? Şimdi, mesela, burada İngiltere başı çekiyor, aylık 10 bin tonla. Şimdi, ayda 33 bin ton çöpü Türkiye'ye alacaksınız ve siz kalkacaksınız, depozito meselesi üzerinden bir proje ortaya koyacaksınız. Neymiş efendim? "Sıfır Atık Projesi." Burada gerçekten ya aklımızla alay ediliyor -farkında olmadan diyelim, mesela yani- ya da başka bir durumla karşı karşıyayız. Şimdi, bu açıklanamaz değerli arkadaşlar.

Bakın, şimdi, yine, atık meselesi... İzmir Gaziemir'de on üç yıldır bir fabrikanın bahçesinde nükleer atık var; 100 bin ton olduğu söyleniyor ve süreç içerisinde bunun 250 bin-300 bin ton olduğu da söyleniyor yani en az 100 bin ton. On üç yıldır bu nükleer çubuklar çıkartılmıyor, temizlenmiyor. Hepsi birbirine atıyor. Şimdi, bir de bu atıklar da Türkiye'de kullanılan atıklar değil, yurt dışından gelmişler. Bilim insanları bunu böyle söylüyor yani bunun Türkiye'de kullanım alanı yok; dışarıdan gelmişler, buraya gömmüşler bunları. E, şimdi, bu devlet, bu Bakanlık neyle meşgul? İzmir Gaziemir'deki bu nükleer bombaları, ölüm, zehir makinelerini, zehir kalıntılarını çıkaramayan bir Bakanlık neyle karşımıza geliyor? Yeni bir rant projesiyle karşımıza geliyor. Şimdi, dolayısıyla bu çelişkileri, bu antagonist çelişkileri çözmeden gerçekleri nasıl konuşacağız? Lütfen, rica ediyorum arkadaşlar, biraz oturup tartışalım, düşünelim.

Şimdi, bu ülkede "ekoloji mücadelesi" diye bir alan var. Değerli arkadaşlar, bakın, "ekoloji mücadelesi" yani merkezine doğayı alan -bakın, çevrecilikten bahsetmiyorum, merkezine insanı ve rantı koymaktan değil, merkezine doğayı koyan anlayıştan bahsediyorum- ekoloji mücadelesi yürüten insanlar ve örgütler var ve Karadeniz'den Dersim'e kadar, İzmir'den Samsun'a kadar bu mücadele sürüyor ve bunların tek derdi şu, dedikleri şu: "Her şey para değil, her şey para değil. Bu ülkenin geleceği, dünyanın geleceği söz konusu."

Şimdi, mesela, sağlık konusunda bu ülkeyi eleştiriyoruz, sonuna kadar, saatlerce oturup tartışabiliriz fakat bakın, bu düzeltilebilir yani yarın iktidar değiştiğinde, doğrusunu yapan birisi gelirse diyelim ki bu değişebilir. Üç yılda olur, beş yılda olur, yirmi yılda olur fark etmez; değiştirebilirsiniz. Örneğin, eğitim politikası -değil mi- şu anda, benim açımdan bir fecaattir. Fakat diyelim ki iktidar değişse değişebilir, becerilebilirse değiştirilebilir. Fakat bakın, bu ekolojik yıkımın telafisi mümkün değil, telafisi mümkün değil. Şimdi, siz "Şu kadar orman yandı, şu kadar ağaç diktim." Ya, böyle bir mantık olabilir mi? Bakın, AKP mantığı bu. "Ağacı oradan söktüm, şuraya diktim." Sanki ağaç dikildiğinde ormanlaşıyormuş gibi. Ya, bir ormanın oluşması yüz binlerce, milyonlarca yıl alır. Şimdi, böyle bir mekanik anlayışa sahip. Böyle, gerçeklikten uzak bir anlayışla karşı karşıyayız.

Toparlıyorum Başkan, uyarı yapmadan önce.

Şimdi, ben şunu soruyorum: Yani, bu bizim Bakanlığımız ne iş yapar yani Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ne iş yapar? Şimdi kurulan yeni çevre ajansı paralel bir bakanlıktır ve saraya bağlı bir bakanlıktır. Tam tersine, bütün tartışmalarda "Yerellere daha fazla inisiyatif verin, halka daha fazla

sorun. Köyüne, bahçesine JES, HES, şu yapıldığında orada yaşayan insanlara da sorun.” denilirken bu yasayla, bu düzenlemeyle her şey çok daha fazla sarayda merkezileşiyor. Bakın, bu, merkezileşmedir. Yani zaten kırıntılar kalmış. Bakın, “hukuk” dediğiniz şey; mahkeme karar alıyor, durduruyor işte Alamos Gold’da olduğu gibi, arkadan şirketler devam ediyor. Ya, zaten kırıntıları bile neredeyse kalmamışken bu ufak tefek diyelim ki aylık gecikmelere dahi -şirketlerin kârının küçük de olsa eksilmesinden kaynaklı- tahammül edemiyorlar, şirketler tahammül edemiyor. Şirket koalisyonu olan saray da “Çok daha fazla hızlı, hemen hızlı, çok daha hızlı...” Başkanlık modeli de böyle gelmedi mi? “Çok daha hızlı yürüyeceğiz, çok daha hızlı, çok daha hızlı; gecikme olmasın.” falan... Bakın arkadaşlar, işte bu yasa da böyle bir yasadır. Yarın bu yasa, bakın, hepimiz açısından... Herkes bunu görecektir ama mesele bunu bugün görmekte. Şimdi, bu yasa teklifinin adı tam olarak devletin yetkisinin özel şirketlere havale edilmesidir. Havale ediyoruz, resmen havale ediyoruz. Bakanlık aradan çıkıyor, denetleme diye bir şey yok.

Şimdi, ÇED meselesi en çok tartışılan meseledir. Bakın, bunun Türkçesi: “ÇED ortadan kaldırılıyor.” Ortadan niye kaldırılıyor ÇED? Çok mu sorun oldu bugüne kadar? Yok. Yani ÇED zaten başlı başına en büyük sorunlardan bir tanesiydi. Hiçbir tanesi halk lehine çözülmedi zaten. Ben “ÇED Gereklidir” kararı verilmesine rağmen duran proje hatırlamıyorum neredeyse yani bunlara rağmen duran proje hatırlamıyorum; bir biçimde sürüyor hepsi, bir biçimde sürüyor. Şimdi, bu da yetmiyor, ÇED meselesini tümünden kaldırıyor bu yasa.

Dolayısıyla sonuç olarak şunu söyleyeyim: Bu yasa hem Anayasa’ya aykırıdır hem doğaya, ekolojiye aykırıdır, her şeye aykırıdır. Dolayısıyla bu teklifin acilen, hızlıca, hiçbirimiz bu suçlu işlemeden geri çekilmesi ve bu illa da tartışılacaksa muhataplarıyla, ekoloji örgütleriyle, bunun için bedel ödeyen, mücadele eden, fikir, akıl tartışması yürüten, emek döken, ter döken -yani para değil, net söylüyorum, paradan başka ilahı olmayanlarla değil- bu konuda demokratik, özgürlükçü, adaletçi, doğadan yana düşünen insanların örgütleriyle bunu yapmak lazım, bu tartışmayı yapmak lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Çok teşekkür ediyorum.

Evet, buyurun Sayın Öztunç.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, öncelikle yeni dönemin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. Komisyonunuzu da sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Ben İçişleri Komisyonu üyesiydim daha önce, İçişleri Komisyonunda uzunca süre görev yaptık. Bu dönem Çevre Komisyonunda, Komisyon üyesi arkadaşlarımızla birlikte zaman zaman sizlere de katkı vermek için bir çaba harcayacağız.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; çevre ajansına ilişkin olarak bugün önümüze gelen 37 maddelik kanun teklifine ilk başta baktığımız zaman gayet keyifli, güzel gibi duruyor. Elinize sağlık. İçinde iyi maddeler, güzel maddeler, olumlu maddeler var mı? Var, tabii ki şüphesiz var ama AK PARTİ’nin zaten böyle bir huyu var: Birkaç tane güzel madde koyar, gerisini de kafasına göre doldurur, istekleri doğrultusunda ayarlar. Ama haksızlık da yapmamak gerekiyor; mesela depozito gayet güzel, doğru, olması gereken bir uygulama ama ajansın, bir defa, yapısı çok önemli. Nasıl bir yapıda olacak bu? Yani bakan atayacak 7 üye, bakanın istediği gibi şekillenecek. Bürokratlardan mı oluşacak, eski milletvekillerinden mi oluşacak, kimden oluşacak? Eğer bürokratlardan oluşacaksa ne gerek var? Ha, dünyanın her tarafında çevre ajansı var mı? Evet, var. Avrupa Ajansı da var, Avrupa ülkelerinde de

bu ajanslar var ama bu şekilde değil, maalesef, bu şekilde değil. Bugün önümüze getirilen bu kanun teklifindeki ajansın şekli, Avrupa'daki ajanslar gibi çevre duyarlılığı, hassasiyeti olan bir ajans gibi değil. Daha çok, ranta dayalı bir ajans gibi olmuş. Maalesef, üzülerek söylüyorum.

Ne yapılabilir? Geçmişte Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeliği de yaptım ben, RTÜK üyeliği de yaptım. Bu ajansın yönetimi neden acaba RTÜK modeli gibi düşünülmedi? Yani siyasi partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisinde önerecekleri adaylar arasından çıkacak, seçilecek isimlerle toplumun tüm kesimlerinin katılımıyla bir yönetim benimsenebilir. Bugün iktidarda AK PARTİ var, yarın AK PARTİ olmaz bir başka parti olur, öbür gün bir başka parti olur ama içerisinde muhalefet partilerinin temsilcilerinin de olacağı bir üst kurul mantığı doğru bir mantık olurdu. Keşke bu denenseydi ya da bu, hâlâ geç değil, uygulanabilir. Bu noktada biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak açığız, bunu da belirtmek istiyorum.

Ha, yok “Biz bunu kabul etmiyoruz.” dersiniz, Kişisel Verileri Koruma Kurulu gibi olabilir. Nedir? Yani bir kısmını, işte, Sayın Cumhurbaşkanı, Hükümet atar ama bir kısmı yine Türkiye Büyük Millet Meclisinden seçilir. Böylece en azından her görüş orada yer bulur. Çünkü çevre konusunda hepimizin duyarlılığının olması gerekiyor, hepimizin de birlikte hareket etmesi gerekiyor.

Şimdi, Sayın Bakan Yardımcısı olsun, sayın milletvekilimiz olsun “Çevre konusunda daha güzel bir Türkiye istiyoruz, daha temiz bir çevre, daha yeşil bir Türkiye.” dediler, doğru. Hepimizin ortak isteği bu ama bakın, burada bu konuşulurken dün Sanayi Komisyonunda Maden Kanunu vardı. Aynı Hükümetin, aynı AK PARTİ'nin milletvekilleri tarafından hazırlanmış bir Maden Kanunu vardı ve bu Maden Kanunu, maden ruhsatlarının uzatılma sürelerine ilişkin, “Eğer süre dolsa bile, Bakan oluruyula on iki ay daha madeni çıkarabilir.” gibi bir madde getiriyor. Maden sahasının dışına bir taşma olursa, isteyerek istemeyerek, affedilmesine yönelik bir madde getiriyor. Hani çevre duyarlılığı? Çevre duyarlılığı sadece Çevre Komisyonundaki AK PARTİ milletvekillerinde mi var, diğerlerinde yok mu? Bugün Genel Kurulda görüşülen torba kanunda –ki Genel Kurul kapanmış, galiba yoklamada bulunamamış- baz istasyonlarına ilişkin bir madde var, baz istasyonlarına ilişkin cezalar affediliyor, “İmar iznine gerek yoktur.” diyor. Şimdi her yerde baz istasyonu kurulabilir arkadaşlar. Baz istasyonlarının çevreye zararı yok mu? Var, herkese var. Bunda siyaset de yok yani “Yok efendim, AK PARTİ'li etkileniyor, CHP'li etkilenmiyor, MHP'li etkilenir, şu etkilenir.” Yok öyle bir şey. Baz istasyonunu kuruyor binaya, mahalleye, orada çevrede yaşayan herkes bundan etkileniyor değerli arkadaşlar. Peki, orada çevre düşünülüyor da burada mı çevre düşünülüyor? Bir bütün olması gerekmiyor mu? Sayın Başkanım, onların, Maden Kanununun en azından Çevre Komisyonunda da görüşülmesi gerekmiyor mu? Bence gerekiyor. Zaten ciddi sorun var.

Bakın, son bir yılda bin maden arama sahası izni verildi. En son 68 ilde 766 maden saha arama ihalesi için onay çıktı. Türkiye delik deşik ediliyor. Geçtiğimiz hafta Muğla'daydım. Muğla'da, Muğla'nın en güzel yerlerinden Ortakent'te 1 milyon 100 bin metrekare hazine arazisi imara açıldı. Bodrum'da zaten güzellik kalmamış yani Bodrum'da yer kalmamış, kalan üç beş yer var. Orası yeşil alan olabileceğine, halkın girebileceği bir plaj olarak kullanılabileceğine, orman daha da güçlendirileceğine imara açılmış. Ne yapılacak? Otel yapılacak, site yapılacak, özel sektöre verilecek. Yazık, günah değil mi, 1 milyon 100 bin metrekare arkadaşlar? Ya, sata sata bitmedi mi? Her yer satılıyor; dağ, taş, toprak, her yer satılıyor. Yazıktır, günahtır! Aynı gün Resmî Gazete'de bir yayın gördük, yine Muğla'da 32 jeotermal saha izni. Jeotermalde; 100, 110, 120 derece su yok, Muğla'da 40 derece maksimum, daha önce çalışılmış, yapılmış, edilmiş. “Jeotermal” adı altında çıkılacak, dönecek otele, otelcilik yapılacak. Kime verilecek? Kimler bu, halkın malını, hazinenin malından sahiplenecek? Bugünkü Hükümete yakın isimler. Yazık değil mi? Halkın malı, vatandaşın malı, milletin malı birilerine peşkeş çekilmek zorunda mı? Kaz

Dağları, Sayın Çepni de söyledi, Sayın Bakan da söyledi. Kaz dağları perişan edildi. Bin yıllardır var olan o ormanlar, o Kaz Dağları; kimse dokunmadı bugün, Kaz Dağlarına gidiliyor Kanadalı firmalar alışmışlar, geliyorlar; ağaçları kes, altını ara, çıkart götür. E, ağaç da dikmiyorlar. “Alamos Gold” diye bir firma var, ruhsat süresi bitiyor ona rağmen işgale devam ediyor, kimse ağzını açamıyor, hiç kimse sesini çıkaramıyor. Kusura bakmayın ama Çevre Bakanlığından daha büyük Alamos Gold. Çevre Bakanlığından daha büyük bir güce sahip, maalesef sahip. Ben utanıyorum gerçekten benim ülkem adına, benim Bakanlığım bir yabancı firmanın gücünden daha zayıfsa gerçekten sıkıntılı bir süreç var. Bugün, bu kanun teklifine ilişkin kısa birkaç cümle edip daha fazla vaktinizi almak istemiyorum zaten vakitte geç oldu; muhtemelen maddelere yarın geçeceksinizdir.

Bakın, arkadaşlar, çevreyle ilgili önemli bir konu konuşuluyor. Nerede? Çevre Komisyonunda. Çevre örgütleri var mı? Yok. Ankara Sanayi Odası var, TOBB var, TÜSİAD var, Belediyeler Birliği var. Yani aga kısmı, patron kısmı var. E, çevreciler neredeler? Çevre STK’leri neredeler? Niye çağırılmıyor?

Sayın Bakan, birtakım temaslar, birtakım görüşmeler olduğunu söylediniz değil mi Sayın Bakan Yardımcım? Siz mi gördünüz efendim?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Ben görüşmedim.

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) – Sayın Bakan Yardımcım gördüyseniz bu kanun teklifini sayın milletvekilimiz hazırlamamış mıydı? Bu kanun teklifine ilişkin olarak Sayın Bakan Yardımcımız, bürokratlar görüşmeler yapıyorlarsa milletvekili arkadaşımız niye hazırladı ki? Onlar mı hazırlayıp verdiler yoksa?

Yani ben sayın vekilimi beğenerek izliyorum kendisini. Yani genç bir kardeşimiz güzel de işler yapıyor, görüyorum. Konya’dan da takip ediyorum, benim özel birtakım şeylerden dolayı. Ama sanki böyle bir şüphe oluştu Sayın Vekilim sizin hazırladığınız yönünde, Bakanlıktan hazırlanmış ya da saraydan hazırlanmış size verilmiş yönünde.

Şimdi, bakın, otopark meselesi var. Biz Türkiye’de yerel seçimlere girdik. “Yerel seçimlerde halk bizi seçmedi İstanbul’da, Ankara’da, Adana’da, Antalya’da... E, ne yapalım? Büyükşehirlerin gücünü elinden almamız gerekiyor. Büyükşehirlere giden bu parayı kesmemiz lazım. Her yasanın içerisinde, torba yasanın içerisine olsun, Çevre Kanunu’nun içerisine olsun, çevre ajansının içerisinde olsun, ne bileyim, İçişleri Komisyonuna gelen bir şeyin içerisinde olsun. Komisyonların her gelenin içerisine bir iki tane serpiştirsek biz bu büyükşehirlerde büyükşehir belediye başkanlarının elini iyice keseriz.” Niye ya? Bunlar da bu memleketin evladı değil mi? Bunlar da bu ülkenin belediye başkanları değil mi? “Orayı keseceğiz. Bir: Başarısız yapacağız. İki: Kaynak akışı durdu, kaynak akışını ilçeler üzerinden başka yerlere aktarmak istiyoruz.” Otoparkla ilgili getirilen madde -benim şahsi düşüncem- İstanbul Büyükşehir Belediye seçimlerine yönelik yapılmış bir şeydir, İstanbul Büyükşehir Belediyesine yönelik getirilmiş bir maddedir. Bir başka maddede, depozito işi doğru, ceza artırımları doğru, bisiklet yolu doğru, “scooter” işi doğru. Kimlerle görüşüldü? Bu “scooter” firması var mı Türkiye’de mesela, merak ediyorum? Önümüzdeki günlerde ben bir çalışma yapacağım buna ilişkin. Türkiye’ye “scooter”ları kim getiriyor? Türkiye’de “scooter”ları satan firma var mı? Kimlere ait? Satan firmaların bakanlıklarda akrabaları, eşleri dostları var mı, yok mu mesela? Bu konuda bir bilgisi olan var mı bilmiyorum; benim var ama. Birkaç güne kadar da bu konuda çalışma yapacağız zaten arkadaşlarımızla birlikte. Ne oldu da bir anda bayram değil seyran değil “scooter” sevdası? “Bunları da hemen koyalım.” Güzel yapılmış, doğru bir iş. Ama niye bugün geldi? İşin içinde başka bir şey mi var? E, birkaç güne kadar olduğu görülecek zaten; var çünkü gerçekten var.

Motor yağları meselesi; onu tam anlayamadım, sayın vekilimiz anlatırsa iyi olur, yanlış anlamış olabilirim. Mesela, küçük sanayi sitelerindeki tamirciler, esnaflar o motor yağlarını alamayacaklar mı, alacaklar mı? Peki, bunların hepsi bir merkezde mi toplanacak yani birilerine izin mi verilecek? Tıpkı araç muayene istasyonları gibi istasyonlar mı kurulacak? Mesela, atıyorum, benim ilim Kahramanmaraş merkezde şu firma yağları toplar -bilmediğim için sormak, öğrenmek için soruyorum- Elbistan'da şu firma. O firma nasıl alacak, ihaleyle mi alacak, siyasi güçler için içine girecek mi? Ki girer, illaki girer; bugün AK PARTİ'de girer, yarın başka bir iktidar gelir orada girer, birbirimizi kandırmayalım yani böyle olur bu işler. Buna ilişkin de bir karışıklık var.

ÇED meselesi, gerçekten... ÇED süreci kaldırılmış oluyor. Halkın kararı, halkın görüşü, halkın o ÇED sürecine katılması getirilen düzenlemeyle maalesef ortadan kaldırılmış oluyor. Başvuru dosyası üzerinden olumlu karar verilecek, iş bitecek belli ki. Yani arada bir sürü prosedür vardı "Yahu ne uğraşıyoruz bu prosedürle biz? Zaten ÇED toplantılarına gidiliyor, orada köylü geliyor, yaşlı teyzeler geliyor, yazmalı analar geliyor, köylerini teslim etmek istemiyorlar. E biz de mecburuz, iş adamını zengin yapacağız, ihaleyi adama vermişiz, verdireceğiz. Jandarma müdahale ediyor, teyze yerde, jandarma gaz sıkıyor, cop vuruyor, kötü bir görüntü oluyor. E bari ne yapalım? ÇED'i ortadan kaldıralım, o teyze hiç görüş bildirmesin, Ankara'da biz bu işi Bakanlıkta halledelim, geçsin gitsin." mi deniyor ki öyle deniyor, maalesef öyle deniyor. Herkesin köyünün başına gelebilir bu. Benim ilçem Nurhak. Nurhak merkezde -bu 766 şeyden birisi, ihale alanlardan birisi- Nurhak'ın içinde ya, çarşının içerisinde krom madeni için ruhsat verecekler, ihale açıyorlar. Yahu çarşı, merkez; nasıl olur, niye veriyorsun bunu? Bütün kuşlar bitti, sıra leyleğe mi geldi yahu!

Velhasılıkelam, arkadaşlarımız maddelerde görüşlerini dile getirecekler ama alt komisyon kurulabilirse -bu Komisyon daha önce uzlaşıyla kararlar almış bir Komisyon bildiğim kadarıyla, uyumlu bir Komisyon- belki bir alt komisyon kurulursa Sayın Başkanım... Hepimiz memleketin iyiliğini istiyoruz. Çevre ajansı evet, olmalı. Eksiklikleri varsa giderilir, yanlışlıklar varsa bize göre siz anlatırsınız, ikna edersiniz, bizim arkadaşlarımız anlatırlar sizi ikna ederler, hep birlikte bir orta yol bulunarak -belki bir alt komisyon olursa- daha verimli bir ürün çıkabilir diye düşünüyorum. Yapısına, yönetimine ilişkin de RTÜK modelinin belki tartışılması doğru olabilir, RTÜK modeli tartışılabilir, bu olabilecek bir şeydir, Hükûmetin de bu her defasında iştirak ettiği bir durumdur.

Ben tekrar Komisyonumuza başarılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum söz hakkı verdiğiniz için de Sayın Başkanım.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Çok teşekkür ediyorum.

Evet, Sayın Gündoğdu, buyurun.

VECDİ GÜNDOĞDU (Kırklareli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Uzun bir aradan sonra tekrar beraberiz Başkanım.

Tabii ki aşağıda vatandaş gezerken, dolaşırken ziyaretler yaptığımızda işte "Meclisteki göreviniz ne milletvekilliğinin haricinde?" diyorlar. Biz de diyoruz ki: "Çevre Komisyonundayız." "Vay!" O zaman çok önemli bir yere koyuyor vatandaş bizi. Çevre Komisyonunda olduğumuz için çevreyle ilgili bütün değerlerde, bütün etkilere gelip sihirli bir değnekle elinizi dokunduracaksınız ve dolayısıyla her şey düzelecek zannediyorlar.

Burada izin verirsiniz şunu söylemek istiyorum: Çok fazla, sık toplanmadık yani komisyon olarak gereğini yerine getirmedik ve hâlâ daha getirmemeye gayret ediyoruz. Maalesef, baktığımızda birtakım yasalar geçiyor. Az önce, benden önceki konuşmacı arkadaşlarımızın söylediği gibi; Maden Yasası, bizim haberimiz bile olmuyor, orada görüyoruz.

Geçmişte Süleyman Demirel'in söylediği çok ünlü bir sözü vardı: "Yasalar gelir, bir aslan yelesi gibi komisyonlara sunulur ve oradan çıktığımızda o aslan yelesinin sadece bir kurt yelesine döndüğünü görürdük." Neden? Çünkü ne kadar zararlı maddesi varsa komisyonlarda ayıklanır ve Genel Kurula da o şekilde gelirdi ama şunu görüyorum ki hâlâ aynı tas aynı hamam devam ediyoruz, özellikle son beş yıldan bu yana.

Değerli arkadaşlar, tabii ki yeni gelecek olan kanunla ilgili söyleyeceklerimiz elbette var ama az önce bizim grup sözcümüz Sayın Murat Bakan'ın da ifade ettiği gibi İç Tüzük'e ve Anayasa'ya göre aykırılıklar vardır. Dolayısıyla en baştan yani sil baştan birtakım şeyleri de yapmamız gerekiyor.

Bakın, Türkiye'de son yıllarda, özellikle iktidarla beraber HES'ler, RES'ler, taş ocakları, kırma eleme tesisleri, termik santraller, nükleer santraller, her şey gündeme geldi ve baktığımızda Türkiye bir şantiye alanına döndü, önüne gelen bir şey yapmaya çalışıyor ve çok kolay izinler alıyor ama çevre il müdürlüklerinden, ama Çevre ve Şehircilik Bakanlığından, ama valiliklerden ve yine baktığımızda olaya, valiler nerede sıkışsa hemen şunu söylüyorlar, şuna da soyunuyorlar, diyorlar ki: "CED'e gerek yoktur." Kırklareli'nin adı Kırıkkale'yle sadece Çevre Bakanlığında karıştırılmıyor çünkü itiraz ettiğimiz birçok konuda hakikaten başarılı olduk, mahkemelere gittik, sonuç aldık ama sürekli uğraşacak mıyız? Sürekli birileri para kazanacak diye kentlerimizin, yaşadığımız yerlerin, yaşadığımız alanların bu kadar peşkeş çekilmesine izin mi vereceğiz? Onun da olmaması gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, şurada -ki Başkanım, size de bir tane örneğini geçen hafta gönderdim- 120 tane Kırklareli'yle ilgili son beş yılda, bunun içinde mermer, çimento fabrikası, kalker, altın madeni, gümüş madeni, altın-gümüş madeni, patlatmalı taş ocağı, RES, termik santral, nükleer santral, aklınıza ne gelirse her şey var ve birçoğunu mahkeme kararlarıyla iptal ettirdik. Yani sanki Istranca -ki Çatalca'dan başlayıp Bulgaristan sınırına kadar giden bir yerde- oraları hedef alınmış ve birileri sürekli gelip bir şeyleri isteyip çıkarmaya çalışıyor. Sadece bu mu? Bizim Kırklareli Türkiye'nin bir ucu ama diğer ucu da öbür tarafta, Karadeniz sahiline bakacak olursak Artvin. Oraya kadar her yer maalesef yağmalama altında ve bizim artık, Komisyon olarak bunlara bir "Dur!" dememiz dolayısıyla Komisyon olarak ağırlığımızı hissettirmemiz, Komisyon olarak "Hadi kardeşim, bak biz de burada varız." dememiz gerekiyor. Ama onun için de öncelikle Çevre Bakanlığının da bu işlerde Komisyona yardımcı olması gerekiyor.

"Sıfır atıklar" diyoruz, yerden göğe kadar da katılıyorum. "Ajans" diyoruz, biz ajansın kurulmasına da karşı değiliz ama ajansın işleyiş şekline de karşıyız; kimse de o konuda kusura bakmasın. Çünkü burada, baktığımızda, Bakanlık bünyesindeki yetkin personel bilgi, arşiv kullanarak ajansın yapması planlanan iş ve işlemleri neden yapmamakta? Neden ajansa ihtiyaç duyulmakta? Hadi duyulduğunu farz edelim, tamam kurulsun; ajansın karar organı olacak yönetim kuruluna bakıyorum ben, yönetim kurulunun Bakan tarafından hangi kriterlere göre atanacağı yazmıyor, nasıl belirleneceği belli değil. Peki, hangi kriterlere göre görev alacaklar? Bunlar belli değil. Atanacak yönetim kurulu üyelerinde konunun uzmanı bilgi ve yeterliliği kabul görmüş bir heyet olmasını sağlayacak bir düzenleme var mı? O da doğru düzgün yok. Peki, kurulun uzmanlarla değil de siyasi kadrolarla yönetilmesine imkân tanınacak mı? Bana göre tanınacak. Yeni kadrolar ihdas olacak. Peki, ayrıca, Bakanın atadığı bu yönetim kurulunda danışmanlık yapacak birtakım kişiler olacak -zannedersen 11 kişiden oluşuyor- onlara da bakıyorsunuz, yine yönetim kuruluna Bakan atayacak. Yani yönetim kurulu ve başkanı danışma kurulu üyelerini seçmekten mahrum bırakılarak Bakanın ataması sağlanacak değerli arkadaşlar.

Şimdi, buradaki maddelere geçmeyeceğim, tek tek konuyu ele almayacağım ama maddelerde eksiklikler var. Bu eksikliklerin tekrar düzeltilmesi, düzenlenmesi ve ona göre de Komisyonun önüne gelmesi gerekiyor. Dolayısıyla bunlar geldikten sonra, tabii ki bir eş güdüm içerisinde burada Komisyon Başkanımız, Bakan Yardımcımız ve diğerleriyle beraber otururuz, biz elimizden geleni Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak da yaparız.

Az önce Genel Başkan Yardımcımız da bahsetti değerli arkadaşlar, mesela orada dikkatimi çeken bir şey var. Bugün birçok ilçede, ilde hatta beldelerde bile küçük sanayi siteleri var ve o küçük sanayi sitelerinde çalışan, evine bir lokma ekmek getirecek olan kişilerin iş yerleri var ve o iş yerlerinde motor yağları şunlar bunlar vesaire hepsi değiştiriliyor. Yarın öbür gün bu dayatmayla bir kentte, atıyorum, ben kendi kentimden örnek vereyim, en azından motor yağı değiştiren 50 usta vardır ama 1 yer işaret edilirse ya da 2 yer işaret edilirse “Bunlar bundan sonra sadece yapacak.” denirse diğer o 48’ini ne yapacağız? Çöpe mi atacağız? Şimdi, böyle bir anlayışta olunmaması gerekiyor.

O yüzden, eksikler varsa hep beraber bunları tamamlayalım, bir düzenleme yapalım ve o düzenlemeden sonra burada masaya yatırıp tekrar görüşelim diyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Çok teşekkür ederim.

Evet, başka söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii, her zaman gördüğümüz, alışık da olduğumuz ama bir dönem söz verilmesine rağmen bir türlü bu alışkanlıktan kurtulamadığımız bir torba kanunla karşı karşıyayız. Çok hayırlı işler yapacağımızı ifade ediyoruz, çok iyi olacağını düşünüyoruz, umut da ediyoruz. Genç bir kardeşimizin bu konuda öncü olması da beni mutlu etti. Ben Sayın Selman Vekili de hem takip eder hem severim, beraber mesai yapmışlığımız da var. Hayırlı bir iş yapacağız ama Plan ve Bütçe Komisyonuna gönderiyoruz “Yoğunuz, bakamayız, konuşamayız, görüşemeyiz.” diyor. İçişleri Komisyonu aynı şekilde “Bizim işimiz gücümüz çok, biz Çevre Komisyonuna gelen bu kanunla ilgilenemeyiz.” diyor. Birçoğumuz uluslararası birçok toplantıya gitmişizdir, orada bulunmuşuzdur. En önemli gündem maddesi “climate change” yani iklim değişikliği yani Çevre Komisyonunun gündemi olan konular. Her ne kadar Anayasa Komisyonu kadar, Plan ve Bütçe Komisyonu kadar, İçişleri Komisyonu kadar karizmatik olmasa da isim olarak en önemli komisyon herhâlde bizim Komisyonumuz diye düşünüyorum. Yani daha fazla vakit harcamamız gereken, daha fazla çalışmamız gereken, daha çok emek harcamamız gereken komisyon bu Komisyon.

Ben bu Komisyonunda ilk defa toplantıya katılıyorum, Erdin Ağabey –rahmetli- vefat ettikten sonra bu Komisyona seçildim, iki yıl boyunca da bu Komisyona hiçbir şekilde gelmedik. Yani Çevre Komisyonu benim gördüğüm kadarıyla kör, sağır ve dilsiz, net bir şekilde. Yani hiç mi yüreğimizi bir şey yaralamıyor? Yani sadece bir yasa geldiğinde mi toplanır bu Komisyon? Hiç mi inceleme yapılacak bir alan, bir ihlal, bir olay, bir iş, bir işlem yoktur bu memlekette yahu? Kaz Dağları yağmalanır, ses çıkmaz; altın madencileri ülkede istediği gibi cirit atar, ses çıkmaz; maden kanunlarıyla ilgili bir şey yapar, Komisyondan ses çıkmaz; Salda Gölü’ne kamyonlar girer, oradan kumlar taşınır, Komisyondan ses çıkmaz. Ya bu Komisyon sadece bir vekil... Ben Selman’a teşekkür ediyorum, iyi ki bu kanunu hazırlamış yoksa biz gene toplanmayız yani bir araya gelemeyecektik, sayenizde bir araya geldik; o anlamıyla da teşekkür ediyorum.

Şimdi, bu Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yaptığı iş ve işlemlerle ilgili biraz da bu komisyonlar. Bu Bakanlığın şehircilikle ilgili kısmı iyi çalışıyor ama bu şehircilik kısmını, iyi çalışan kısmını aslında biraz da denetlemesi gereken komisyon da bu Komisyon. Adam tarım arazisini getiriyor, belediye planlamıyor diye şahsına münhasır bir şekilde planlıyor, geçiyor, veriyor, imara açıyor ama bizim Çevre Komisyonu olarak “Ya bu ülkenin verimli tarım alanlarının, orman alanlarının korunması gerekir.” ya da “Burada verimli su kaynakları var, buraların korunması gerekir, yapmayın.” dememiz gerekir. Yani Komisyon olarak böyle şeylerle pek ilgilenmiyoruz; zaten gündemimizde de değil, herhâlde görev ve yetki alanımızda da değil diye düşünüyorum.

Evet, güzel bir kanun, Çevre Ajansının kurulmasına eyvallah, biz de katkı sunarız. Depozito güzel, sempatik bir şey yani bir atığın değerlendirilmesi, ekonomiye kazandırılması; bunlar güzel bir şey ama dediğim gibi, torba kanun olduğu için Sayın Bakan Yardımcımız da Selman kardeşim de bahsedemedi, bu teklifin içine kaçak kaçak bir sürü şey sıkıştırılmış; otopark sıkışmış, ÇED sıkışmış. Yani sen gittin “scooter”ları inceledin, İTÜ’de falan bunları güzel güzel inceledin ama herhâlde İTÜ “Yahu, şu otoparkları ilçe belediyelerine verin.” demedi, hocalar “İlçe belediyeleri şu işlere bir baksın, bu memleketin gelişimi önünde...” ya da “Çevre Komisyonunun böyle bir gündemi olsun.” falan demedi diye düşünüyorum ben. Bakıyoruz, güzel, motor yağlarını falan filan topluyoruz. Bunlar da iyi ama bir yetki devri var burada. Ne yapıyor? Bakanlık bir ajans kuruyor, bu Bakanlık bu ajansa diyor ki: “Ben sana yetkimi devredeceğim.” Sayın Vekil de çok güzel ifade etti, kamu-özel iş birliğiyle bu işler yapılmazsa başarılı olamıyor. Yani demek ki burada, 4’üncü maddede de belirtildiği gibi depozito yönetim sistemini kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek... Yani burada bu işler öyle gözüküyor ki özel şirketlere bir şekilde verilecek, özel şirketler yapacak bu işi. Nasıl yapacak özel şirketler? Yapı denetim şirketinin yaptığı gibi yapacak. Nasıl o inşaatı denetliyorsa bizim buradaki şirketler de çevreyle ilgili alanları denetleyecek. Nasıl ki iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili şirketler fabrikaların ya da o alanlardaki, iş sağlığı alanındaki denetlemeleri yapıyorsa... Yani birilerine parasını ödeyeceğiz “Gel bizi denetle.” diyeceğiz; ben onu anladım buradan. Yani varsa, yok, öyle olmayacak bu iş, bu daha değişik olacak... Yani sonuç itibarıyla yapı denetim şirketinin parasını veriyoruz “Gel denetle.” diyoruz. İş sağlığı ve güvenliği uzmanına parasını veriyoruz “Gel denetle.” diyoruz. İnşallah, bu bundan daha farklı bir şeydir, daha farklı bir olaydır ama gördüğüm kadarıyla, burada bir...

Yani Sayın Bakan da güzel şeyler söyledi.

Bir de Selman, Sayın Cumhurbaşkanımıza da haksızlık etmiş. Yahu, Sayın Cumhurbaşkanının o kadar işi gücü var, her iş bitti de bu Türkiye Çevre Ajansının ihalesiyle ilgili işleri de Cumhurbaşkanının belirleme işine nereden girdik yani bir Kamu İhale Kanunu, burası kamu tüzel kişiliği. Her ne kadar yapısal olarak, benim de gördüğüm kadarıyla tüzel kişilik de olsa bütçe kullanımı anlamıyla da kamu tüzel kişiliği burası. Burası, özel bir madde konulmadığı için Sayıştay tarafından denetleniyor, evet. Ya, bari yapılan ihaleleri de Kamu İhale Kanunu’na göre yapalım. Yani acil olan hizmet nedir de, biz o acil olan hizmete münhasır olarak bu işi böyle hemen bu alanın dışına çıkarıyoruz. Bunun da ben çok doğru olduğunu düşünmüyorum ama dediğim gibi bu Komisyon önemli bir Komisyon. Tabii ki güzel kanunlar, maddeler var ama bu işin başı da sonu da hepimiz kabul etmeliyiz ki eğitim. Biz çocuklarımızı bu konuda eğitemediğimiz sürece, bu eğitimleri veremediğimiz sürece, evde atık ayrıştırmayı yapamadığımız sürece o güzel sıfır atık projesi hayata da geçmez. Bu Çevre Ajansının da sadece yapacağı iş, yetkisi devredilmiş kişiler gider, bu belirlenmiş yüksek miktardaki cezaları da ilgililere keser, bunun harici de bir şey olmaz, kestiği cezayı da tahsil edemez, ondan sonra da gene biz bir aflu o cezaları da affederiz, bu işin içinden çıkarız.

Burada tabii, Bakana yetkiler var; Bakan yönetim kurulu atıyor, başkan atıyor, 2 yardımcı atıyor, 4 üye var -onlar kendi içinden- ondan sonra 11 tane danışma kurulu var. Ben burada baktım, bizim arkadaşlar da inceledi, biraz da uğraştık, ettik, bu başkan ne kadar maaş alacak diye bir hesap yaptık, 30 bin lira civarında bir maaş alacak bu başkan. Bakan bilmiyorum kaç para alıyor ama herhâlde Bakandan fazla alacak yani bakanın atadığı adam bakandan fazla mı maaş alacak? Sayın Bakan Yardımcısı, herhâlde fazla alacak, öyle gözüküyor yani bakmak lazım, yönetim kurulu üyeleri ne kadar alacak? Bakmak gerekiyor. Yani biz hemen bir şeyi kuruyoruz... Sayın Bakan işi tanıtırken dedi: “Çöp toplanacak, bakkala ya da bir nokta var, oraya gideceğiz, depozitomuzu vereceğiz, paramızı alacağız.” Yani sadece bu kanunu o alışverişi indirgedik, o depozitoya indirgedik. Öyleyse kanuna gerek yok. Zaten geçmişte de vardı, yani bu bir bilinç meselesi, eğitim meselesi. Toplum olgunlaşır zaten. Bunun değeri olursa vallahi bizim millet çöpe atmaz, bunu gider parasını verir de, alır da. Böyle ajansa falan da gerek kalmaz bu işlerde.

Maddeler üzerinde daha sonra tabii ki detaylı bir şekilde bu konuyla ilgili görüşlerimizi belirteceğiz, ben şimdilik bu kadar yeter diyorum.

Herkese çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Bizler de çok teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, saat 18.15’e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.44

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 18.15****BAŞKAN: Muhammet BALTA (Trabzon)****BAŞKAN VEKİLİ: Muhammet Müfit AYDIN (Bursa)****SÖZCÜ: Sadir DURMAZ (Ankara)****KÂTİP: Barış AYDIN (Ankara)**

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – İkinci Oturumu açıyorum.

Evet, Sayın Karadeniz, buyurun.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan Yardımcım, kurumların değerli temsilcileri, basın mensubu arkadaşlarım; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Evet, çevreyle ilgili kanunlar bizim en duyarlı olduğumuz kanunlardır. Bu kanunun önemli olan kısmı evet, çevreyle ilgili bir atık toplama, depolama bizim için olmazsa olmaz, buna katılıyoruz. Ama bunu yaparken sadece Bakanlığın yetkisinde, Bakanın talimatıyla bir gecede yönetimlerin değiştirilebileceği ve sonucunun ne olacağı bilinmeyen bir duruma gitmek insanın aklında soru işareti bırakıyor. Bu soru işareti sadece burada değil, -çevreyi koruyacak bir durum- bir de birilerinin cebini dolduracak bir durum mu, onu da bilmemiz gerekiyor açıkçası.

Çevreyle ilgili Sayın Bakan Yardımcımızla beraber yanılmıyorsam 2016 yılında bir iklimlendirme toplantısına gitmiştik Fas'ta, 96 ülkenin katıldığı ve burada dünya yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelirken az gelişmiş ülkeler de dâhil, Afrika ülkeleri de dâhil güneşten ne bileyim, yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanmak isterken Türkiye'de hâlen biz enerji üretmek adına birtakım lobilere hizmet eder olduk.

Evet, kanun teklifini Komisyona sunan değerli arkadaşım, Selman Özboyacı Vekilimiz bu konuya iyi çalışmış ama bu konuya çalışırken Sinop'ta bir nükleer santral yapıma çabası var, ben Bakanlığımızın bununla ilgili görüşünü merak ediyorum açıkçası. Evet, güzel çalışılmış, çevreye duyarlı olmamız gerekiyor, hepimizin ortak fikri ama Sinop'ta 600 bin tane ağaç kesilirken Çevre Komisyonumuz, Bakanlığımız ne yapıyordu? 600 bin tane ağaç kestiler, hâlen kesmeye devam ediyorlar. 2015 yılında Ayancık ilçemizde bir HES santrali mahkeme kararıyla, yanılmıyorsam Samsun 1. İdare Mahkemesinin kararıyla kapatıldı, Danıştay kararı onayladı. 530 bin ton hafriyat 24 bin ağaç kesilirken 24 bin ağacın üstüne de dere yataklarına, denize bu hafriyatlar döküldü. O zaman Bakanlığımız neredeydi bunu sormak istiyorum. Şu anda Sinop'ta on beş gün önce halkı bilgilendirme toplantısı adı altında mahkeme kararıyla kapatılan, üstüne hiçbir şey koyulmayan, Danıştayın da onayladığı İlk Üretim Enerji Limited Şirketine burası tekrar açılmak için serbest bırakıldı. E, o zaman Türkiye'de çevre konuları sadece Komisyonun toplanıp bir kanun geldiğinde bu kanuna istinaden Komisyondan bir karar çıkıp kanunlaştırmak adına toplanacak bence bir yer değil.

Türkiye'de birçok çevre felaketi var, yaşıyoruz. Cerattepe'de Mehmet Cengizlere bu yerler verilirken oradaki halk direniş içindeydi. Bizim kendi halkımıza gaz bombası attık, birilerinin adına. Yani Sinop'ta, Türkiye'de, Karadeniz'de 52 olan balık çeşidi 16'ya indi. Bu da çevrenin konusu. Yani bu çevreye duyarlılık bence... Daha önce ben de Çevre Komisyonundaydım. Özhaseki Bakanımız vardı, onunla konuşmuştuk, Komisyon devamlı toplanırdı. Şimdi, ben az önce -yeni girdim komisyona

ama- iki yıldır ilk defa toplantının olduğunu duyunca hayret ettim. Yani bir Çevre Komisyonu bence çok daha sık toplanmalı. Eğer, samimiyet içindeyssek, Türkiye'nin geleceğini düşünüyorsak, az önce dedik ya çocuklarımızı, geleceğimizi düşünüyorsak, bu Komisyon bence çok daha sık toplanmalı ve çevreye duyarlı bir şekilde nerede çevre sorunu varsa oraya Komisyon olarak gitmek gerektiğine inanıyorum.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Karadeniz, bu iklim değişikliğiyle ilgili uluslararası toplantılara da gidiyordunuz hatırladığım kadarıyla.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Tabii, tabii.

Yani bu 2019 yılında bir toplantı olmuş iklimlendirmeye ilgili herhâlde. Eskiden Komisyon olarak Komisyonadaki arkadaşlarımız bu toplantılara katılırdı, bildiğim kadarıyla son toplantıya kimse çağırılmamış. Yani biz muhalefet partisi olabiliriz ama Türkiye adına yapacağımız, yapacağımız, ortak karar aldığımız her şeyde açığız, yapmak gibi bir zorunluluğumuz var, özellikle çevre konusunda. Kaz Dağları'nda -Sayın Murat Bakan az önce gösterdi- o kadar ağaç katledilirken niye duruyoruz? Yani, ortak çalışmamız gereken çok alan var bence. Eğer kanunla ilgili uzlaşırsak atık toplamak bence çok önemli. Sayın Bakan Yardımcımız söyledi; pille ilgili, diğer konularla ilgili çok önemli şeyler bunlar, Türkiye'nin ekonomisini belki de bir adım daha öteye götürecek şeyler, özellikle su ürünleriyle ilgili, denizle ilgili.

Karadeniz'de balık bitti, bu da çevrenin konusu aslında. Neden? Çünkü çevreye duyarlı olmadığımız sürece elimizdeki varlıkları tüketiyoruz. Tarımla ilgili aynı şey. Tamam, Tarım ve Orman Bakanlığının görevi belki ama eğer "tarım yapacağız" adı altında o tarlaları ilaçlıyorsak, o tarlaların geleceğini mahvediyorsak bu da çevrenin konusu. Yani bence Çevre Komisyonunun çok daha fazla toplanması ve Türkiye'de olan bitene çok daha duyarlı olması gerekiyor; bu benim talebim, Komisyon olarak belki dikkate alırsınız, bilmiyorum.

Bir de az önce bahsettim, HES'ler, termik santraller... Dünya bunlardan vazgeçmiş. Nükleer santral... "Nükleer santral" diyoruz, burada, eskiden Komisyonunda önceki Su Ürünleri Genel Müdürümüz, oradaki su soğutmalı olduğu için suyun 5 derece ısınacağını söyledi. Bir suyun 5 derece ısınması demek ne demek az çok tahmin ederiz, 5 dereceyi bırakın bir suyun ekolojik dengesinin 1 santigrat derece bile yükselmesi demek çok sıkıntılar yaşatır bize. Yani birtakım lobilerin oyunlarıyla geleceğimizi mahvetmenin bence hiçbir anlamı yok ve ortak karar aldığımız sürece, gerçekten samimi bir şekilde çevreyi düşündüğümüz sürece bence çok şeyin üstesinden geliriz diyorum.

Hepinize ayrıca teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Evet, çok teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

MAHİR POLAT (İzmir) – Değerli arkadaşlar, Sayın Başkanımı ve sizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemizde birçok çevre katliamı, çevre talanı, çevre felaketiyle uğraşırken örneğin orman yangınları, örneğin sel baskınları, örneğin vahşi madencilik uygulamalarıyla karşı karşıyayken bizim Komisyonumuz iki yılda 2 kere toplandı, bu eleştirilecek ve öz eleştiri yapacağımız alanlardan bir tanesi.

Bugün bizim çevreyi korumakla ilgili sorumluluğumuz varken iyi bir çevreyi de gelecek nesillere bırakmakla ilgili vebal altındayız, bu vebal altında kalmamak için çok proaktif bir Komisyon olmasını diliyorum, Komisyonumuzun.

Herkes çokça plastik, atık çöp ithalatından bahsetti, ben de birkaç kelam etmek isterim. Sayın Bakan Yardımcımız burada, sanırım bu çöp ithalatlarının kendi Bakanlığının denetimi altında ne şekilde gerçekleştiğine dair derin bir mevzuat bilgisi yoktur. Ben söyleyeyim, sevgili arkadaşlar, Amerika'nın ve Avrupa'nın atık poşetleri, çöpleri çöpten toplanmış bir vaziyette konteynerlerimize dolar, gelir, gümrüklere geldikten itibaren Çevre ve Şehircilik Bakanlığının, Çevre İl Müdürlüklerinin denetimine tabidir. Çevre İl Müdürlükleri bunların sadece fiziksel denetimini yapar, fiziki muayenesini yapar. Yani bunların üzerinde herhangi bir bakteri var mı, virüs var mı, zehirleyici madde var mı bunlara bakmadan ithalatına izin verir, eğer fiziki şartlarını uygun görürse. Ki bugüne kadar görmeyip de geri çevirdiği çöpün olduğuna tanıklık etmedik. Peki, biz bunları ne yapıyoruz? Hiç bu fabrikaları gezdik mi? Eğer bu fabrikaları gezmiş olsaydık bizim havamıza neler yaptığını görürdük yani nefes almanın bile o fabrikaların çevresinde mümkün olmadığına tanıklık ederdik. Ben gezdim, gördüm, biliyorum.

Şimdi, biz işliyoruz plastikleri, ikincil ürün granül elde ediyoruz, bunları da sanayide kullanmak üzere ya ihraç ediyoruz ya da sanayi tesislerine satıyoruz, satılıyor. Çin Halk Cumhuriyeti'nden bahsetti arkadaşlar, Çin Halk Cumhuriyeti, Türkiye'den gidecek olan bu granül maddelerin kendi ülkesine ithaliyle ilgili ön izne tabi tutmuş yani siz bunları Çin'e ihraç etmek istesenez bile bir ön izin, kayıt olmadan ihraç edemiyorsunuz. Yani Çin'in çevresine verdiği değeri maalesef biz ülke olarak kendi ülkemize vermiyoruz.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Çevre Ajansının kurulmasıyla ilgili teklifin gerekçelerine baktığımız zaman işte, yeşil alanların korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesine katkı sağlamak, döngüsel ekonomi, sıfır atık yaklaşımı gibi maddeler var fakat bu maddeler aslında 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun ve bağlı mevzuatlar kapsamında tanımlı olup zaten Çevre Bakanlığımızın yetkisi alanında olan şeylerdi fakat genişletmek istemişler, umarım çok daha doğru, çok daha nitelikli şekilde biz bunu genişletebiliriz. Mümkün mü? Evet, anlaşabilirsek mümkün. Mesela bunun 5'inci maddesinde der ki: Danışma kurulları 11 kişi, temayüz etmiş kişiden oluşur. Bunun yerine aslında görev ve tanımlarını yazsak mesela; çevre mühendisleri, tarım mühendisleri, ziraat mühendisleri gibi alanda arkadaşlarımızı burada danışman olarak atayacağımızı belirtsek bu alan çok daha geniş olur bizim açımızdan. Kanunun geneline baktığımız zaman çok sempatik bir kanun yani böyle hoş "scooter"lar, bisiklet yolları, bizim de önemseydiğimiz işte karbon salınımını azaltacak şeyler. Güzel ama içine rant maddeleri de serpiştirilmiş. Bu açıdan çekincelerimizin olduğu bir kanun ve çekincelerimizi de maddeler geldikçe konuşacağız.

Şimdi, mesela depozitolu ürünlerin dezenfekte edilip tekrar kullanılması bu kanunda hiç yer almamış, bunu nasıl düzenleyecekler bunu bilmek isterim?

Şimdi, kanunun ilk imza sahibi arkadaşımız genç bir arkadaşımız. Sağ olsun tam da gençlere uygun bir şekilde bir metodoloji izlemiş ve kanunun bir kısmına çalışmış. Ne yapmış? İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik Bölümüyle çalışmış. Çok güzel, bilimsel bir veri var tam da gençlere uygun fakat ben çok merak ediyorum, bu otoparklardaki yetki devirleri, büyükşehirlerden ilçelere devri konusunda şehir planlamacılarıyla çalışmış mı ya da ulaşım planlayan üniversitelerle çalışmış mı? Buradan bütüncül olması gereken ulaşım planlarını ulaşımın bir parçası olan otoparkları neden verme ihtiyacı duymuşlar? Bunun da bilimsel bir verisi varsa paylaşılmasından mutlu olurum. Yine, biz tabii yeni sistemle birlikte kanun yapmayı, Meclisi daha da güçlendiriyoruz. "Milletvekilleri kanun teklifleri verecekler, bakanlıklar değil." dedik fakat Sayın Birpınar öyle bir anlattı ki Kanunu anlatırken sanki kendi yazmış, genç arkadaşımız da ona eşlik etmiş gibi anlattı; bu da kanunun ruhu açısından sakıncalı bence. Yine hep beraber eleştirdik "Madencilik Kanunu." dedi Sayın Bakan. Madencilik Kanunu'na biz aslında bilmeden bu kanunla birlikte negatif anlamda bir katkı yapıyoruz.

Değerli arkadaşlar, ÇED dosyalarının oluşturulması ve merkezden “ÇED gerekli değildir” gibi izinlerin verilecek olması ürpertici bir durum. Bunların tekrar gözden geçirilmesi gerekiyor. Daha fazla vaktinizi almayayım maddelerde konuşacağız. Umarım hep beraber anlaşarak, uzlaşarak ülkemizi gelecek yıllara iyi bir çevreyle taşıyacağımız bir kanun olur ve bundan sonra da dediğim gibi çok proaktif bir Komisyonumuz olur. Biz her türlü pozitif katkıyı vermeye hazırız.

Hepinize teşekkür ederim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Ben de çok teşekkür ediyorum ama şunu düzeltmek isterim. Kanun teklifini bu yeni sistemde veren arkadaşımız ve bu konuyla alakalı çalışan arkadaşımız Selman Bey’dir. Sizler de takdir edersiniz ki elbette ki bu işin uygulayıcısı Çevre ve Şehircilik Bakanlığıdır. Elbette ki Çevre ve Şehircilik Bakanlığındaki bürokratlar bu kanun metninden haberdar olacaklardır. Bundan daha doğal hiçbir şey olamaz ama arkadaşlarımıza da haksızlık yapmayalım. Elbette burada eleştirebilirsiniz ama esasında cesaret verelim. Biz 2 imza sahibi arkadaşımızı da -çok verimli bir çalışma yaptılar- sonuna kadar destekliyoruz. Bizi de bilgilendirdiler, defalarca bizlere sunum yaptılar ve defalarca da elbette ki her kurumla görüştüler ama esas uygulayıcısı elbette ki Çevre ve Şehircilik Bakanlığıyla da görüşmek kadar doğal bir şey yok. Ben tekrar arkadaşlara teşekkür ediyorum. Karşılıklı olmasın, ben sadece düzeltmek istedim.

Buyurun Sayın Vekilim.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sayın Başkanım, Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, diğer milletvekili arkadaşlarımız, bürokratlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Uzunca bir zaman oldu, zannediyorum bayağı özleştik Başkanım. Ara ara sizi Genel Kurulda gördüğüm zaman da söylüyorum. “Başkanım ne zaman toplanıyoruz.” diyorum. “En kısa zamanda.” en kısa zaman iki yıl sonra.

Şimdi, yine bir torba yasa önümüzde; yine süslenmiş, ilk bakışta gerekçesini okuduğumuz zaman çok keyif alacağımız bir yasa teklifi gelmiş durumda önümüze ama altına baktığımız zaman 3 tane muhatap konuştu. 1 tane TÜSİAD yetkilisi konuştu, 1 tane Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneğinden bir temsilci arkadaş konuştu, bir de Belediyeler Birliğinden temsilci konuştu. Buradan da anlaşılıyor ki Belediyeler Birliğindeki Genel Sekreter arkadaş, yapması gerekeni, olması gerekeni söylüyor ama TÜSİAD ve sanayici ve iş adamları, sanayi odası temsilcisinin bu konuya karşı olduğunu hissettim ben konuşmalarında. Ben, bu işi hazırlayan milletvekilimizi kutluyorum, samimiyetle hazırlamıştır, içinde samimiyet vardır. Doğa dediğimiz zaman, çevre dediğimiz zaman benim ne kadar duyarlı olduğumu Sayın Komisyon Başkanı da bilir, Sayın Bakan Yardımcımız da bilir, hep uzlaşarak geçirdik. Geçen bu torba yasada; o poşet yasasında poşetleri engelleme konusunda, seraların ruhsat meselesi konusunda, suni göller ve akarsulara yapılması gereken enerji yatırımlarının çıkarılması konusunda hep uzlaştık.

Şimdi, bir ortak akli tekrar yakalamamız gereken bir dönemi yaşıyoruz. Çevrecilere danışılmadan, asıl muhatapları bu depozito sisteminin kurulmasındaki asıl depozitoyu ortaya süren sanayicilere danışılmadan, iş adamlarına danışılmadan böyle bir ortak nokta yakalanmadan biz bunu Genel Kurula getirirsek ki getirebilirsiniz, bunu Genel Kurulda yasalaştırabilirsiniz ki buna gücünüz var, yasalaştırabilirsiniz ama sonuçları itibarıyla ileride doğabilecek sorunları hiç tartışmadan geçirmiş oluruz ki daha önce yaptığımız uzlaşi sistemini de burada bitirmiş oluruz yani uzlaşarak... Çevre hepimizin çevresi, doğa hepimizin doğası. Bir kızılordereli atasözünün söylediği gibi “Bu dünya bize atalarımızdan miras kalmadı, biz çocuklarımızdan ödünç aldık.” Biz geleceğe miras bırakmak zorundayız. İki yıldır bu ülkede biz toplanmadığımız dönemde çok büyük çevre felaketleri yaşandı, olur olmaz yerlere ÇED ruhsatları verildi, Antalya Valiliği İbradı ilçemizin göbeğinde, sedir ormanlarının göbeğine bir mermer ocağı ruhsatı verdi, “ÇED gerekli değildir.” raporu verdi. Hem de İbradı ve köylerinin, mahallelerinin

ortasındaki içme suyuna 500 metre mesafedeki bir yere. ÇED Genel Müdürlüğüne gittik, Çevre Bakanlığında dedik ki: “Niye böyle bir yetkiyi kullanıyorsunuz, Vali Bey böyle bir şey dedi diye neden böyle yapıyorsunuz?” aynen söylenen şu: “Canım, valiliğin böyle bir yetkisi var, bu yetkinin üzerine biz bir şey söyleyemiyoruz.” dedi.

Şimdi, geldik bu ajans meselesine; sayın milletvekilim Avrupa’da birçok örnek gösterdi, Almanya’da yüzde 97’lerden, diğer Avrupa ülkelerinde yüzde 95’lerden bahsetti ama oradaki kuruluş mantığı ve işleyiş mantığını eğer biz burada oturuyorsak doğru bir iş yapıyoruz. Eğer, bilim adamları bu işte olacaksa, çevreciler bu işin içinde olacaksa yani asıl muhatapları bu işin içinde olacaksa zaten çevreciler de burada olurdu bugün, derlerdi ki: “Bu yasaya muhalefet etmeyin, bu yasa temiz bir yasadır, doğaya uygun bir yasadır, yapılması gerekiyordu.” Bunu en güzel söyleyecek çevrecilerdir. Eğer, bugün burada çevreciler yoksa, çevre örgütleri, dernekleri bu işe müdahil değilse, sanayici ve iş adamları, asıl üretimi yapanlar “Bu konuda tereddütümüz var.” diyorsa bu iş sakat başlamış demektir. Benim size bir milletvekiliniz olarak, tarımın içinden gelmiş bir milletvekiliniz olarak, hem Tarım Komisyonunu hem de Çevre Komisyonunu izleyen bir kardeşiniz olarak söyleyebileceğim: Buradaki yaptığımız en büyük, en ufak bir hata çiftçiyi de bitiriyor, tarımı da bitiriyor, gıdayı da bitiriyor, buna izin vermemek lazım. Benim naçizane tavsiyem şudur: Bu konuyu burada, bu şekilde bu şekilde oldubittiye getirmek yerine, bir alt komisyonda, bir uzlaşma komisyonunda bu işin görüşülüp biraz daha, Sayın Bakanın söylediği gibi, sayın arkadaşlarımızın söylediği gibi, Sayın Çepni’nin söylediği gibi... “Millî Eğitim Bakanlığında bir hata yaparsınız.” dendi -zannediyorum Sayın Çepni dedi- bunu bir iktidar gelir, düzeltilebilir, bütçede bir hata yaparsınız, biraz para kaybedersiniz, başka bir şekilde düzeltilebilir ama ekolojik dengeyi bozarsanız geriye getiremezsiniz, yüzlerce yılda, binlerce yılda olmuş bir dengeyi yerine getiremezsiniz. Bugün bu ülke bitiyor arkadaşlar, canlı hayvan popülasyonu bitiyor. Barış Bey söyledi; Karadeniz’de balık nesli bitiyor. Doğa kendini bitiriyor. Artık, bu ülkeyi belli güçlerin, belli grupların, belli sermaye gruplarının esiri olmaktan çıkaralım, bundan sonra ne Kaz Dağları’nı yaşayalım ne buna benzer başka yerleri yaşayalım ne de Salda Gölü’nü yaşayalım.

Size bir örnek vererek bu konuya kapatacağım Sayın Başkanım. Turizm Bakanlığımızın bir oteli var Kemer’de. Bir gazeteci arkadaş “Salda Gölü’nden kum getirildi ve Maldivler’e benzer bir sistem yaratıldı.” diye görüntü çekiyor. Otel yönetimi dava açıyor bu gazeteci hakkında ve otel yönetimine Bakanlıktan bir açıklama geliyor, daha doğrusu şirketten bir açıklama geliyor, diyorlar ki “O gelen beyaz kumlar Salda Gölü’nden gelen kum değildir, Niğde’den gelen mermer tozudur.” özrü kabahatinden büyük. Biz bunu soruyoruz, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bunu denetlesin diyoruz, denetim yapıyor, diyorlar ki denetimden sonra bize gelen yazıda “Biz öyle bir şey görmedik.” Ya, ortada şirketin açıklaması var “Niğde’de bir firmadan alınmış mermer tozu” diye. Şimdi, arkadaşlar, birbirimizi kandırmaktan bir vazgeçelim. Eğer o otel Bakanın oteliyse nasıl Bodrum’da, Marmaris’te buna tevessül eden şirketlere ceza yazıldıysa ona da ceza yazılmalı. Eğer sırf Bakanın oteli diye Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bu konudan imtina ediyorsa, görmezden geliyorsa o da hepimizin ayıbı. Uzlaşarak gidelim, çevre hepimizin çevresi. Kimseye muhtaç değiliz, çevreyi tekrar kazanma şansımız var.

Ben maden mühendisiyim, madenciligi iyi bilirim, yıllarımı bu işe verdim. İlk kahvaltıya gittiğimizde Sayın Başkanım, Sayın Bakana bir şey söylemiştim: Türkiye’nin her yeri terk edilmiş maden ocaklarıyla dolu. Benim bildiğim şudur: Bir maden ocağı terk edilirken aynı bitki örtüsünü yapmak zorundadır işletmeci, o şekilde bırakmalıdır ama delik deşik, köstebek yuvası gibi Türkiye dedim. Sayın Bakan o gün dedi ki “Geriye dönük on yıl ruhsatları bir inceleyelim bakalım, ne var böyle, sayın vekile de bilgi verelim.” İki yıl geçti, daha bana bilgi gelmedi. Bu konuda bir araştırma yapıldı mı, yapılmadı mı, bilmiyorum. Affedersiniz, Türkiye delik deşik arkadaşlar. Yukarıda uçakta gidiyorsunuz, aşağıya bir bakın, Allah aşkına, pencereden, bir bakın bakalım, Türkiye’de sağlam bir yer

kalmış mı ya? Tamam, ben madencilğe karşı değilim, arkadaşlarım da söylüyor, üretelim ama doğayı katlederek değil, ekolojii bozarak değil, sistemi paçavra ederek değil. Onun için ben bir daha tekrar ediyorum; bu yasa teklifi bu şekilde geçmesin, gelin, hep beraber bir alt komisyonda bu konu tartışılsın, uzlaşılsın. Ben geri kalan kısmına girmiyorum zaten, Anayasa kısmını hukukçular biliyor onu, ben hukukçu değilim, Mahmut ağabey biraz sonra açıklar onu. Diğer torba yasanın içinde bazı konular varmış, şunlar varmış, bunlar varmış, otoparklar falan filan varmış, hadi onlar da sakattır, onlara da bir şey söylemiyorum ama yapmayın, şu işleri düsturlu yapalım.

Emeklerinize sağlık Sayın Vekilim.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) - Teşekkür ederim.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Sana gelirken birileri inşallah fazladan bir şey yüklememiştir sana da.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) - Hepsini anlatacağım inşallah, sabırla bekliyorum.

AYDIN ÖZER (Antalya) – Çok teşekkür ediyorum, sağlıklar diliyorum. İnşallah bu yasa taslağı da uzlaşarak geçer diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Çok teşekkür ediyorum Sayın Özer, sayın meslektaşım.

Başka söz almak isteyen var mı?

Buyurun Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlar, değerli bürokratlar; hepinize selam ve saygılarımı iletiyorum.

Kanun teklifinde emeği geçen arkadaşımıza teşekkür ederim. Tabii, teşekkür etmek ayrı ama eleştirileri de sıralamak, övgüleri de dizmek ayrı bir olay.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Eleştiri olmasa zaten sen Tanal olmazdın.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok, ben bugüne kadar övülecek olan işleri öven bir insanım, eleştirilecekleri eleştiren bir insanım. Yani, eleştiri için dünyaya gelen bir insan değilim, hakkı yerine veren bir insanım, teslim eden bir insanım. Keşke siz de benim gibi olabilseniz çok daha mutlu oluruz ve Komisyon daha iyi olur.

Şimdi, başta şunu söyleyeyim ben yani sizden öncelikle istirhamım benim, konu teknik; 1 ayrı özel kanun düzenleniyor, 5 ayrı kanunda da ayrı bir değişiklik var. Onun için bunun alt komisyona gönderilerek enine boyuna tartışılmasında kamu yararı var.

Şimdi, Değerli Başkanım, zaten İç Tüzük'ün 37'nci maddesinin birinci fıkrası "Komisyonun kendisine havale edilen teklifi kırk beş günde sonuçlandırması gerekiyor." diyor. Burada kimsenin bunu kırk beş güne uzatma vesaire gibi bir niyeti yok, hatta ve hatta mevcut olan o şeyle ilgili "poşet" dediniz ya, o kanun teklifini verenlerden birisi de benim, benim o kanun teklifiyle birleştirelim dediğim hâlde birleştirmediniz. İkincisi, size o dönemde "Bununla birlikte, gelin, depozitoyu alalım." diye konuşma yapan vekil de yine benim ama maalesef alınmadı, bugüne kadar geldi. Yine de gecikmeli bir teklif de olsa teşekkür ediyorum. Ama, şimdi, burada, bu yasayla ilgili olarak genel anlamda baktığımız zaman... Hemen bir 20'nci maddesini açabilir miyiz? 20'nci maddesinde "İdari nitelikteki cezalar şunlardır..." diyor. Zaman kaybına sebebiyet vermemek adına (c) bendi "6.000 Türk Lirası (22.109 TL)" diyor. Ne demek bu? Bu, kanun yapma tekniğine aykırı Sayın Vekilim. Yani burada şunu diyebilirsiniz: "6 bin TL ile 22 bin TL arası." O zaman da makas çok açılmış olur, ölçülülük ve orantılılık ilkesine aykırılık olur. Yani bunu siz hangi amaçla yazdınız oraya? Ben otuz yıllık avukat olarak bunu anlamıyorum

ama siz Allah rızası için beni bu konuda aydınlatın, beni ikna edin. Bu bir, yani orada çok ceza var, ben bir tanesini söyledim. Ya bir yerde “2.000 Türk Lirası (7.360 TL)” diyor yani sanki biri dolar biri euro karşılığı mıdır, nedir, ben anlamadım. O da Türk lirası, o da Türk lirası; bize bu konuda bir açıklık getirin yani burada hakikaten büyük bir sıkıntı var.

Değerli arkadaşım, yani bir yandan Sayın İbrahim Kaboğlu Hocamız hakikaten uluslararası bir anayasa hukukçusu ve uluslararası anlamda ders veren bir hocamız, anlattı bunu. Bu hakikaten kamu kurum kuruluşu mudur? Kamu kurum ve kuruluşu da tabii o desteklerle, işte, getirdiğiniz 30’uncu maddede “Kamu İhale Kanunu’ndan muaftır, istisnadır.” diyorsunuz, istisna ise o zaman bu ne demek? Kamuculuğu daha ağır basan, daha doğrusu kamucu bir kanun bu. E peki madem öyleyse, bu kamu kurumu niteliğinde bir kurumsa -ben öyle anlıyorum yani bir bütün olarak okuduğumuzda çıkardığım sonuç o- e ama burada siz buraya alınacak olan personelleri 4857 sayılı İş Kanunu’na tabi ediyorsunuz. Ya arkadaşlar, şimdi, bu kamu kurumu ise kamu kurumuna alınacak olan personelleri vesairesini hepsini İş Kanunu’na tabi tutsanız kamu kurumu niteliğiyle bağdaşmaz çünkü bu iş sürekli bir iş, devamlı bir iş, uzmanlık gerektiren bir iş, hafıza gerektiren bir iş. Peki, siz bunu İş Kanunu’na göre aldınız, niye sürekli 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na göre almıyorsunuz? Yani o organları, o yönetimleri vesaireyi oraya alırken ona göre alıyorsunuz da niye bunu İş Kanunu’na tabi tutuyorsunuz? Doğru bir olay değil değerli arkadaşlar.

Yine, bir başka konu; burada ne yapıyoruz? “Belediyenin yetkileri...” Kime veriyoruz? İlçe belediyesine veriyoruz. Kimden alıyoruz? Büyükşehirden. Peki, arkadaş, kanunlar için rahmetli hocalarımız derdi ki: “Kanunlar yapılırken kanun koyucu şunlara dikkat edecek: Bir, genel olacak; iki, özel olmayacak; üç, eşit olacak; dört, uygulanabilir olacak, herkese uygulanması lazım.” kişilere özgü veya intikam alma amacıyla, siyasi amaçlarla kanun yapılmaz. Şimdi buradaki hedef, buradaki olay, Cumhuriyet Halk Partisinin aldığı tüm büyükşehir belediyelerini ilçe belediyelerine verdiniz. İlçe belediyelerden... Peki, burada bir rahatsızlık nereden duyuldu? Belediyeler bir rahatsızlık duydu mu? Yok. Belediyelerden böyle bir teklif mi geldi? Yok. Amaç ne? “Ben büyükşehir belediyelerini nasıl etkisiz hâle getirebilirim.” amacının dışında başka bir amaç taşımıyor ki. Ben böyle okuyorum Sayın Vekilim, kafanı sallasan da sallamasan da ben böyle okuyorum.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Anlatacağım inşallah.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama o zaman bunu niçin... İlçe belediyelerinin sayılarına baktığımız zaman, büyükşehir ilçe belediyelerinin aşağı yukarı çoğunda AK PARTİ. Büyükşehirleri Cumhuriyet Halk Partisi almış durumda. Yetkiyi alıyoruz, ilçe belediyesine veriyoruz. Bunun adı “siyasi intikam yasası” olur. Yani işin şekli bu.

Gelelim, Anayasa’ya aykırılık anlamında zaten Hocamız bunları söyledi, ben o şeylere girmeyeceğim. Alt komisyon önemli, talebim, evet; depozito anlamında tamam. Burada, çevre kirliliği, çevre kirliliği... Vallahi, benim canım sana feda. Bir sefer, bizim bu Meclisin binasında filtre yok arkadaş. Çevre kirliliği... Alın size, Ankara’nın başkenti, merkez ya. Filtre konulmaz mı? Alın size çevre kirliliği. Çevre kirliliği toprakta olur, suda olur, havada olur. Türkiye’de bulunan sanayici arkadaşlarımız işte burada. Biraz önce Kırklareli Milletvekili arkadaşımız buradaydı. Trakya’nın tüm fabrikalarında baca yok arkadaşlar. Çevre kirliliği açısından, Ergene’nin kirlenmesi açısından... Filtre yok arkadaş. Gelin, çevre kirliliğinde gerçekten biz gerçeklerle yüzleşeceksek objektif anlamda tamamını yapalım. Bu mevcut olanları uygulamıyoruz ki. Burada şey kokuyor, değerli vekil arkadaşlarımız söyledi Sayın Başkanım, Değerli Hocam da söyledi. Gayet rahat... Anayasa’nın 128’inci maddesi -dün yine Mecliste konuştuk- diyor ki: “Görev ve yetkilerini açık bir şekilde tanımlayın.” Burada görev ve yetki tanımı yok bu seçilen organlardaki arkadaşlarımızın. Liyakate göre... “Liyakat” ibaresini, tamam aramıyoruz, bari

kamu kurumuydu deyin ki: “657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na uygun personel alınır.” Bunun bir ölçüsü olur Değerli Başkan. Keyfiliği engellemiş oluruz. Keyfiliği engellediğimiz zaman adaletli bir personel alımı yapmış oluruz. Adaletten uzaklaşırsak devletin düzeni biter. Devleti ayakta tutan adalet. Hiçbir devleti Allah adaletsiz bırakmasın. Ama hakikaten, burada, personelin hangi niteliklere, hangi vasıflara göre bu organlara atanacağı belli değil. Yani bir nitelik, bir özellik, bir vasfın belirtilmesi lazım. Şu anda -Bakanımız, daha iyi bilir, kendilerine gelen sorunlar açısından, yanlış anlaşılmasın cümlem- köylerimizde çobanın bile nitelik ve vasıfları var arkadaşlar. Burada onu yazmamışız ya. Alınacak olan çoban için diyor ki: “Efendim, eğitim görmüş, ruhsat belgesi olması lazım.” Bizim, burada, alacağımız insanın hiçbir niteliği, hiçbir vasfı yok. Bunun özellikle konulması lazım.

“‘Scooter’ ‘scooter’ ‘scooter’...” dediniz. Bunun Türkçesi ne ya, Allah rızası için?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – “Skuter.”

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nedir bunun Türkçesi?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – TDK öyle diyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ne demek? Gayet tabii, ben Kanunlar ve Kararlara da teşekkür ederim. Kanunlar ve Kararlar demiş ki: “Ya, bu ‘scooter’ nedir ya? Bir Türk Dil Kurumuna sorun. Hele bunun anlamı nedir?”

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – “Bas git.” gibi bir şey mi? “Bin git.” ya da?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Diyor ki: “Türk Dil Kurumuna soracağız.” Eğer anlamı vesairesi bilinmeyen bir şeyse yani bu, yasa yapma tekniği anlamında uygunsa sen bunu koyarsın. “Scooter” “scooter” tüm maddede geçmiş.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Sormuşlar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nedir bu? Bunu hakikaten Türk Dil Kurumuna kanun yapma tekniğine uygun mu diye... Kanunlar ve Kararlar da bilmeyorum ne diyecek bu işe.

Ve başka bir husus daha... Medeni Kanunu’muz diyor ki: 18 yaşındaki çocuklar... Eğer -aileler gerçekten çocuğun menfaati ve yararı uyarınca hareket etmek zorunda- çocuğun menfaatini gözetemiyorsa, ilgililer müracaat ederse devlet o çocuğu gözetim altına alabiliyor. Siz şimdi kanun teklifiyle “scooter”a 15 yaş getirdiniz. Benim çocuğum 15 yaşında. Bu sizin getirdiğiniz kanun teklifiyle sokağa çıkacak, trafiğe çıkacak “scooter”la. Peki, bisikletle de çıksa yine olacak mı? Bisikletle çıkabiliyor mu?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Evet.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Serbest mi? Bir sıkıntısı yok mu trafik anlamında?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, bisikletlerle ilgili trafik ağı, yol düzenlemesi gibi bir düzenlememiz var mı?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Geliyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Var.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Bunda var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, orada ışıklar mışıklar var mı?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Geliyor, gelecek.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok burada.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Elektrikli “scooter”lara da elektrikli bisikletlere de geçiş üstünlüğü sağlıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Efendim, elektrikli bisiklet değil. Adamın parası yok elektrikli alsın, ya elektriksiz bisiklete niye...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Sayın Özboyacı, karşılıklı konuşmayalım, Sayın Tanal bitirsin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, düzenleme elektrikliyle ilgili. Ya, elektriksizlerin günahı ne? Öyle ya, yani eşitlikse bu eşitliği komple kurmuş olalım.

Bitireceğim yani fazla uzatmayacağım -özür dilerim- sabrınız için de ben teşekkür ederim.

Şimdi, çevre sorunları nedir, acil yapılması gerekenler? Öyle ya, Sayın Başkan dedi: “Sayın Tanal hep eleştirir ve dinlese bizi.” Bir de tabii, önerileri de şimdi sunacağım ben.

Dinliyor musunuz Başkanım? Dediniz ya: “Sayın Tanal hep eleştirir.” Şimdi önerileri sunuyorum, acil alınması gereken önlemleri.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Espriden de alınmaya başladın Ağabey, sen bizim ağabeyimizsin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi, çevre kirliliğiyle ilgili, mesela, kanun teklifi getirdik, şu anda Mecliste bekliyor. Yahu, Düzce ili –Allah’tan korkun- hava kirliliğinde kışın perişan. Kanun teklifi verdim ben. Teşekkür ederim, MHP milletvekili arkadaşımız da verdi, o da verdi benden sonra, dedi ki...

Ya arkadaş, doğal gaz ne oluyor Bizim doğal gazımızı depolama yerimiz var mı Türkiye’de?

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Var, Konya’da, Tuz Gölü’nde.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Peki, tüm miktarı depoluyor muyuz Tuz Gölü’nün altında, hepsini depolayabiliyor muyuz? Yani alamadığımız doğal gazın parasını ödedik mi? Ödedik, basında çıkan haberlere göre ödedik. Peki, arkadaşım, siz bu doğal gazın fiyatını... Yani elin gavuru orada, o parasını ödediğimiz gazı kullanacağına Düzce halkına ucuz fiyata verseniz, o çevre kirliliğini engelleseniz olmaz mı? Olur. Perişanlık.

Sizden istihram ediyorum, bakın, Değerli Başkanım, çevreyle ilgili, Düzce’yle ilgili verdiğimiz kanun teklifi var. Yani benim verdiğim hariç, benden sonra sağ olsun MHP milletvekili arkadaşımız da verdi; ya bütünleştirin, iyilik yine sizin olsun. Benim adıma geçmişte koymadığımız gibi yine koymayın, millete faydası olsun.

Önerilerim şu:

- 1) Etkin bir çevre denetim sistemi oluşturulmalıdır.
- 2) Gelecek nesillerin iyi bir çevre eğitimiyle ilgili yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
- 3) Çevre sorunlarının çözümü için sivil toplum kuruluşlarının sayısı artırılmalıdır.

Gerçi, buraya biz çağırmadık. Yani Meclis o kadar çalışkan ki Sayın Başkanım, bu kanun teklifinin Meclise sunulması 12 Haziran. Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanımızın “Efendim, bizim zamanımız yoktur.” dediği de yine 12 Haziran. Yani mürekkep kurumadan, hemen, 12 Haziranda. Nasıl oldu? Yahu, insan usulen bu Komisyon üyelerini bir toplar, der ki: “Arkadaşlar, ne yapalım?” Meclis kapalı, ne “Zaman yok.”, ne “Zaman yok.” ya? Meclis kapalı. Dünyanın parasını alıyoruz ya ülkeden,

vatandaştan. Vatandaşın vergilerine kadar, dünya kadar para alıyoruz “Zamanımız yoktur çalışmaya.” Kaç gün çalışırız? Salı, çarşamba, perşembe günü. Pazartesi çalışamaz mıyız? Cuma günü çalışamaz mıyız? Cumartesi çalışamaz mıyız? Pazar günü çalışamaz mıyız? Yazık, günah.

Geliyoruz, diğer komisyona, İçişleri Komisyonuna. Efendim, o da 13’ünde cevap veriyor. Yani hakikaten bunlar kanuna karşı hiledir. Kanun koyucu hile yapmaz. Bu hileli yöntem. Kanunda var mı? Yok. Eh, usulen uydurmuş burada ama fiili gerçekle örtüşmüyor. Bunu ne Allah kabul eder ne vatandaş kabul eder ne vicdan kabul eder. Bunu ben sizin vicdanlarınıza havale ediyorum.

4) Plansız kentleşmeler yerine planlı şehirlerin olması gerekir.

5) Ormanların çoğaltılması ve korunması sağlanmalıdır.

6) Düzenli ve çevreci organize sanayi bölgeleri oluşturulmalıdır.

7) Çöplerin kaynağında ayrıştırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

Meclise koymuşuz ya şeyleri, bunu dışarıya da koyabilsek çok iyi olur. Yapılanlara teşekkür ediyorum sevgili dostum, ben önerilerimi sunuyorum.

8) Kaliteli yakıtların kullanılması sağlanmalıdır.

İşte, söyledim, Düzce olayı, hakikaten önemli.

9) Çevre sorunlarının yarattığı etkilerin izlenebilmesi ve doğru değerlendirilebilmesi için bilgi sistemi... Bilmiyorum, Çevre ve Şehircilik Bakanlığında var mı yok mu, ne kadar izleniyor, ne yapıyor bilemiyorum onu. Kendileri bilgi verirlerse sevinirim.

10) Çevre konusunda yapılacak yatırımları teşvik edici uygulamaların olması lazım yani teşvik edici uygulamalar var mı yok mu bilemiyorum ama varsa da hissedilmiyor. Yani en azından hissedilebilir olması gerekir.

Son söz, Sayın Başkanım, özellikle hepinizden istirham ediyorum: Ben Komisyonunuzun üyesi değilim ama tabii sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı bir yaşam hakkıdır. Bizim çocuklarımıza bırakacağımız en büyük miras sağlıklı bir çevre bırakmaktır, temiz ve sağlıklı bir çevre bırakmaktır. Onun için bence bu kanun enine boyuna... Sizin, alt komisyona gönderip olayın taraflarının sadece belirli kesim olmayıp halkın diğer kesimini de ilgilendirdiği için... Yani yine çok kısa bir sürede alt komisyonda bu pişer, önümüze gelir, hep birlikte yine bir arada otururuz, konuşuruz.

Söz verdiğiniz için teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Ben de çok teşekkür ediyorum Sayın Tanal.

Buyurun Sayın Vekil.

BURAK ERBAY (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkanım, öncelikle Komisyonla ilgili ilan yapıldı. Basına da yansıdıktan sonra işte, Büyükşehir Yasası’nda özellikle dikkatimi çeken kısım oldu büyükşehirdeki otoparklarla ilgili düzenleme yapılacağı. Bunun Çevre Komisyonunda görüşüleceğini duyunca “Nasıl bir çalışma yapılıyor?” diye açıkçası merak ederek ondan Komisyona katılmışım, ben de Komisyon üyesi değilim ancak sabahtan beri, toplantı başladığından bu yana yapılan konuşmaları duyunca ve özellikle savunmaları görünce özellikle bürokrat arkadaşlar ve bazı vekil arkadaşlarda bazı katkılar verme gereği duydum açıkçası.

Şimdi, göreve geldiğimiz günden beri gerçekten bu yasa yapma tekniğiyle ilgili rahatsızlıklarımızı her ortamda dile getirdik. Ben de Muğla merkezde on beş yıla yakın avukatlık yaptım ve maalesef mevcut siyasi iktidarın o yasa yapma yöntemindeki yanlışlıktan dolayı çok sıkıntılar çekiyorduk zaten meslek hayatımızı sürdürürken de. Ne yapılıyordu? İşte, birtakım torba yasalarla birçok farklı yasada

değişiklikler yapılarak olay gerçekten çıkılmaz hâle getiriliyordu. Yani, şu anda vekil arkadaşlarımızla 27'nci Dönemde görev yapıyoruz. Nedir esas yarınlara bırakacağımız miras? Gerçekten, devletin işleyişini sağlayacak daha güvenli, hukuka uygun yöntemlerin devam etmesini sağlamamız, tesis etmemizdir esas olan. Ama maalesef son on-on beş yıldır yapılan o düzenlemelerle çıkılmaz hâle getiriliyor yani yöntemler, o yasa yapma yöntemleri, işte, torbaların içine farklı yasalar konarak gerçekten işin içinden çıkılmaz hâle getiriliyor.

Ben avukatlık yaptığım dönemlerde o vatandaşlar basından takip ettiği için büromuza gelirdi: "Avukat Bey, haberin var mı, bizim çökle ilgili bir düzenleme olmuş?" "Ya, olmaz, başka kanun görüşülüyordu orada." diyoruz; bir bakıyoruz, gerçekten o torbanın içine hiç alakası yokken çökle ilgili bir maddenin girdiğini görüyoruz. Yani, bunlar doğru, sağlıklı -işte hocamızın da hep söylediği gibi- nitelikli yasa yapma yöntemleri değildir, bir fayda getirmez. Ve göreve geldiğimiz günden beri komisyonlarda ısrarla "Bakın, komisyona getiriyorsunuz. Muhataplarını çağırın, onlardan görüş alın." dedikçe olay başka boyutlara... Laf kalabalıklarıyla olayların geçirildiğini görüyorduk, bugün de yine aynı şey yapıldı. Komisyonun başından beri arkadaşlar çevre Mühendisleri Odasına, çevre mühendislerine bilgi verdiniz mi, ekoloji derneklerine bilgi verdiniz mi? diye sorduklarında "İlgili kuruluşlarla görüştük." denerek geçiriliyor hem sizin tarafınızdan hem diğer arkadaşlar... Ben şuna benzettim: Dilekçe yazarken eğer ilgili maddeyi çok bilmiyorsak hukuki sebepler kısmına "ilgili mevzuat" yazdık, onun gibi "ilgili mevzuat" denerek geçiriliyor. Yani bu doğru bir yöntem değil. İlgili kişilerin, kuruluşların buraya gelmesi, görüş bildirmesi gerekiyor. Ondan sonra da diyorsunuz ki: "Samimiyetle yapıyoruz. Çok çalıştık, emek verdik, niye laf ediyorsunuz?" Ondan sonra, tahmin ediyorum, gidince de "Zaten o kadar çalıştık, CHP veya muhalefet de karşı çıktı." E çıkılır. Yani siz gerçekten konunun muhataplarından farklı görüşler almazsanız, işte, bürokrat mı çalışıyor, vekil arkadaşlar mı, muhatap almazsanız o, soru işareti olmaya devam eder. Maalesef bir kere burada yani o yöntemde bile samimiyet olmadığı için her yaptığımız uygulama maalesef tartışılır, tartışılmaya da devam edecektir bundan sonra, bu uygulamadan vazgeçmediğiniz sürece.

Keşke olsaydı. Bizler de sonuçta her konunun uzmanı değiliz, bizlerin de bilmediği noktalar oluyor. İşte, bu konuda az önce anlatılıyor. Para almadan mücadele eden, hayatlarını ortaya koyarak mücadele eden çevre dostları, yerel insanlar veya konunun uzmanı, teknik insanlar olsa bizler de belki aydınlanacağız. O zaman yaptığımız emek bir yere varacak ama şu anda yaptığımız, bu verdiğiniz şeylerin ben samimiyetle bir yere varacağını, bir katkısı olacağını görmüyorum. Bununla ilgili de birkaç örnek hazırladım.

Şimdi, az önce çevreden sorumlu Genel Başkan Yardımcımız da bahsetti. Mesela, Muğla'da göreve geldiğimiz günden beri uğraşmak, mücadele etmek istediğimiz konular var yapmak istediğimiz üretim anlamında ama sürekli sizin o talan projelerinizle uğraşmaktan gerçekten nefes alamıyoruz. Muğla'nın bir köşesinde görüyoruz başka bir talan projesini. Muğla'nın bir Fethiye'sinde, bir Bodrum'unda sürekli verilen birtakım maden ruhsatlarıyla, jeotermal ruhsatlarıyla, ÇED'le, genişletilen alanlarla uğraşmaktan başka bir şey yapamaz hâle geldik.

Şimdi, en son birçok örnek verebilirim. İşte, benim kendi doğduğum, büyüdüğüm Köyceğiz ilçesinde bir Olivin madeni 25 hektarmış, şimdi 50 hektar. Bakın, bu bizim Ortaca, Dalaman, Köyceğiz bölgesinin içme su kaynaklarının olduğu dağın hâline bakın. Şimdi, geçen gün orada bu ÇED'le ilgili yeni dilekçeler verildi. ÇED muafiyeti alınmaya çalışılıyor, uygundur alınmaya çalışılıyor. Su kaynaklarının olduğu yerlerde onlarca patlatma yapılacak bu eğer geçerse veya bu devam ederse. Yani

Köyceğiz, Ortaca, Dalaman bölgesi, hani o pandemi sürecinde insanların kaçıp gelip yaşamak istediği, yaşlılığını geçirmek istediği alanlarda, su kaynaklarımızın olduğu, benim Yörük dedelerimin yerleştiği o ovalarda onlarca patlama yapılacak. Bu sadece benim kendi ilçemde.

Bunun gibi, bakın, Yatağan'ın, Milas'ın dağlarının son durumunun fotoğraflarını göstereyim size, mermer ocaklarına bakın. Hani o dünya harikası diye övündüğümüz, milyarca dolar turizm geliri getirsin dediğimiz Muğla'nın, Milas'ın dağlarının son durumu. Bunun gibi hâlâ onlarca çalışma yapılmaya devam ediliyor.

Şimdi, bunlarla uğraşıyoruz. Her dakika, dediğim gibi, oradan oraya koşturuyoruz. İşte, bu da bir maden, gene arama ruhsatlarıyla ilgili, bakın Muğla'nın haritası. Her yer işaretlenmiş; kırmızılar "ruhsat alanı" "ihale ruhsat alanı" "arama ruhsat alanı" diye işaretlenmiş; Muğla'nın durumu.

Oradan oraya koşturuyoruz. Diyorum ya, geçen hafta da -Sayın Cumhurbaşkanın imzasıyla- gittik yerine Genel Başkan Yardımcımızla. Ortakent'te gayet bakir kalmış, vatandaşın o "beach" denen, işte paraların verildiği yerin dışında gelip kendi kendine piknik yapıp girebileceği bir alan kalmış orada. Orayı da ne yapıyor şimdi? İşte, Cumhurbaşkanın imzasıyla 1 milyon metrekaresel alan özelleştirme ihalesine devrediliyor, imara açılıyor. Ya, ne gerek var? Bakın, bizim Muğla'da -geliyorsunuzdur tatillerde- hâlâ altyapıyla ilgili ciddi sorunlarımız var. Selimiye'de altyapı yok, Bozburun'da yok, Göcek'de yok. Biz, mevcut, orada yaşayan insanlar ve gelecek misafirlerle ilgili önce altyapı sorununu çözmeliyiz. Selimiye'de hâlâ, bir sürü teknenin geldiği, turizmin yapıldığı yerde vidanjörle evlerin atıkları almıyor. Gerçekten samimi misiniz? Gelin, önce Selimiye'nin, Bozburun'un, Göcek'in, Bodrum'un bu sorunlarını çözelim. Ama ne yapıyorsunuz? Bir alan bulmuşsunuz, boşluk, orayı özelleştirme idaresine devredelim... İşte, kim yarın ne yapacak göreceğiz. Gelen bilgilere göre, Katarlıların da gene parmağı olduğu söylenen bir çalışma. Olmaz arkadaşlar, şu anda mevcut yapıyla bile biz Muğla'da sistemi yürütemiyoruz, çok sıkıntı var. Siz, şimdi, oralara işte "Nasıl siteler yaparız..." Göreceğiz, hep beraber izleyeceğiz veya başka şeylerin peşinde olunduğu gözüküyor, yanlış.

Niye burada bunları anlatıyorum? Sabahtan beri gördüm, böyle pembe tablolar çiziliyor, öyle değil. Zarar veriyorsunuz yani her aldığımız kararla -hani inanç varsa biraz- o inanca da ters olduğunu, ülke sevgisinden bakıyorsanız, o ülke sevgisine de ben ters olduğunu düşünüyorum bu yapılanların.

Bakın, son o geçen haftadaki çalışmalarını yürütürken -Genel Başkan Yardımcımız da Muğla'daydı- sabah Resmî Gazete'de bir ilanda Muğla'da 32 tane sahanın jeotermal arama sahası ilan edildiğini gördük. "32 tane sahanın '4'ü işletme', '28'i arama'" deniyor. Nereler bunlar? Bakın, böyle, dünyanın gıptaıyla baktığı Bodrum Gökbel, Bodrum Yalıkavak, Seydikemer ilçesi ve hektarları da işte 4.900 hektar gibi, gerçekten, Milas Ören, Milas Gölyaka, Bodrum ilçesi Kızılağaç mevki, Gündoğan Türkbükü mevki. Ne kadar ilginç değil mi? Buralarda Yalıkavak mevki gene, Marmaris Alayar, Muğla Datça Emecik mevki. Bakın, bunlar doğa harikası yerlerdir, korumaya çalışıyoruz. Birdenbire bir baktık, bir sabah buraların ihaleye çıkıldığını öğrendik.

İşte, gündür açıklamalar yapılıyor. Jeotermal, işte, enerjiyle ilgili mi diye konuyu araştırıyoruz, nedir? Tabii, o gün sabah bunu öğrendiğimizde ilçeleri ziyaret ediyoruz. Ne Bodrum Belediye Başkanının ne Datça Belediye Başkanının... Dalaman'ın Çöğmen diye bir köyümüz var. Bugün muhtara sordurdum, muhtarın bilgisi yok arkadaşlar, kimsenin bilgisi yok. Kapalı kapılar arkasında nasıl hazırlandığı belli olmayan bir ihale yöntemi başlatılmış, şu anda bunlar ihaleye çıkacak. İşte, deniyor ki: "Orada enerji olmayabilir, 170 derece çıkar çıkmaz." Yatırım İzleme bir açıklama yapmış "Biz orada jeotermal kaplıca turizmi..." demiş sanki o daha böyle kabul edilebilir bir şeymiş gibi. Velez ki kabul edelim, hadi enerjiyle ilgili çıkmadı ki burayı ihale alan firmanın -ruhsatı almış çünkü adam- 1,5-2 kilometreye kadar inme hakkı var, bulduğunda siz "Hayır, bunu enerji olarak kullanma."

mı diyeceksiniz? Açmışsınız ihaleyi, şartları uygunsa girecek, delik deşik yapacak. Açıklamada deniyor ki: “Kaplıca olarak değerlendiriyor.” Peki, arkadaşlar bu doğal, bakir hepsi sit alanı, koruma bölgesi. Bakın, haritaları da getirdim; bu, Bodrum’la ilgili olan, Marmaris’le ilgili olan alanlar. Ne kadar geniş, bakın, siz bir arama yapacaksınız. Yok, 400 hektar; yok şu kadar geniş alanlar. Buralarda arama yapacak, velev ki buldu, “aa” diyecekler -kaplıca içi- ya basit sanki böyle kabul edilebilir bir şeymiş gibi. Hadi bakalım, o zaman bunun sit’inin derecesini düşürelim; oraya oteller yapalım, tesisler yapalım, bunun önünü açacak sanki bu kabul edilebilir bir şeymiş gibi bunun savunması yapılıyor. Bu da kabul edilebilir değil. Az önce anlattım, bakın, mevcut durumun bile altyapısı kaldırmıyor sizin buradan bulacağınız jeotermal kaplıca sularının, tesisinin zaten kaldırılacak durum yok. O yüzden arkadaşlar, kabataslak bu durumu, tabloyu çizme gereği hissettim. He ne kadar siz samimiyetle işte bahsetseniz de “scooter”lar, bisiklet yolları deseniz de olmuyor. Yani o aralara sıkıştırılan güzel pembe tablolarla, yapılan şeylerle; işte adımı öyle yapıyorsunuz, daha önceki paketlerde de. Adına ne diyor “Çevre Ajansı Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması.” Aralarda maalesef, yarın bir gün çoğuluğunuza çocuğunuza hesap veremeyeceğiniz düzenlemeler var. O yüzden, dediğim gibi, azıcık ülke sevgisi ise gittiğinizde sorgulamanız gerek. Ben bunu görüyorum arkadaşlar Mecliste, işte, iktidar partisi vekillerinden birçok konuya vâkıf olmadan gelip el kaldırdığını itiraf edenler de var. Daha az önce burada Gökan Zeybek Vekilimiz, AKP’li vekil arkadaşına “Bakın, otoparkla ilgili düzenleme var.” diyor “Hayır yok, olamaması lazım.” diyor. Orada on dakika onu konuştular. Haberi yokmuş burada AKP’li vekil arkadaşın. Az önce, daha yarım saat önce burada yaşadık. Yani bu şekilde, bilmeyerek ne olduğunu, içeriğini, konunun muhataplarıyla, orada yaşayan yerel halkla, ilgili kişilerle görüşmeden yapacağımız hiçbir düzenlemenin ne kabul görme şansı var ne de meşru olma şansı var. O yüzden, hep öneriliyor, gelin, Çevre Komisyonu olarak samimi iseniz, Muğla’yı ben sizi karış karış gezdireyim. Bu alanları beraber gezelim, oralarda durdurabileceğiniz varsa; yarın... Ben hep örnek veriyorum, ben siyasete böyle bakıyorum: O yüzdüğüm çocukluğumdaki alanlarda yüzebiliyorsam, gelecekte çocuklarım yüzecekse; piknik yaptığım ovalarda çocuklarım piknik yapabilecekse siyasetin anlamı var. Bunun sizler için de böyle olduğunu düşünüyorum, umut ediyorum. O yüzden buyurun gelin, uzun süredir de toplanmadığını duydum Çevre Komisyonunun, gerçekten çok sıkıntı var Muğla’da ve civar illerimizde, önce bir onları çözelim, ondan sonra da samimiyetinizle inanırsak da çıkaracağınız bu konularda konunun muhataplarıyla, o bölgenin yerel insanlarıyla konuşarak çözelim, ortak, el birliğiyle de yasaları geçirelim diyorum.

Teşekkür ediyorum söz verdiğiniz için.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Çok teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Vekilim.

OYA ERSOY (İstanbul) – Merhabalar arkadaşlar.

Şimdi, ben de bu Komisyonun üyesiyim, iki yıldır 3 defa toplandık; ilki bir tanışma toplantısıydı ve maalesef kısa bitti, önümüze hedefler koyacaktık. Bu arada ne oldu? Bu arada, sağ olsun, iktidarın aslında üstün çabalarıyla Türkiye’de çok ciddi bir ekoloji hareketi başladı ve bir sürü ilimizde, bir sürü bölgede muhtelif platformlar kuruldu, ekoloji birlikleri kuruldu ve halk, artık gerçekten -yaşam alanları o kadar talan edilmiş durumdaki- her yerde buna müdahil olmaya çalışıyor. Biz bugün burada gerçekten çok önemli bir yasa teklifini görüşüyoruz, bunun geldiğimiz aşama itibarıyla birazdan kendi açımdan önemli gördüğüm yerlerine değineceğim. Böyle bir teklifi, bundan sonra ülkenin geleceğini belirleyecek bir teklifi biz bu bileşenle görüşüyoruz. Şimdi, hani zarf mazruf mevzusu; kimle görüşüyorsanız onun içeriğini belirler, bu şekil değildir. Burada sermaye örgütlerinin hepsi var ama yaşamını ortaya koyarak ekoloji mücadelesi veren örgütlerimiz yok. Mühendis örgütlerimiz yok, TMMOB yok, şehir

plancılarımız yok, çevre örgütlerimiz, Çevre Mühendisleri Odamız yok ve bunlar dile getirildiğinde maalesef dendi ki: “Evet, bunlardan da görüş aldık.” E, siz görüş almış olabilirsiniz -ne kadar aldığımızı bilmiyorum- “Güvenin bize.” deyip de onay mı verelim yoksa biz de onlarla birlikte, bu ülkenin geleceğini belirleyecek bir teklif üzerine birlikte mi tartışalım; öncelikle bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Onun dışında, valla birkaç madde var bence, onun dışında hepsine muhalifiz. Özellikle de başlık zaten içeriği belirlemiş: “Çevre Ajansının Kurulmasına Dair Kanun Teklifi”

Şimdi, bakıyoruz, niye bu dönemde böyle bir ajans öneriliyor? Aynı anda Meclise gelen diğer tekliflere bakalım: Elektrik enerjisi vesaire diye gelen, tamamen maden alanlarına dair düzenleme yapan teklif var, bütçenin içeriğini belirleyecek, şeklini belirleyecek bir yasa teklifi şu an Genel Kurulda tartışılıyor ve burada da biz bunu tartışıyoruz. Bunların hepsinin bir bütünün parçaları olduğunu en azından ben kendi adıma samimiyetle söylemek istiyorum burada. Bu, muhalefet etmek adına söylediğim bir şey değil. Bunların hepsinin tek bir çıkar çevresinin çıkarlarını koruyacak teklifler olduğunu görüyoruz.

Şimdi “Çevre siyaset üstü.” deniyor ama hayır, çevre siyasetin tam da kendisi. Bakın, yıllardır karşı çıktığımız HES’lerin sonucunda her yıl mutlaka bir selle karşılaşıyoruz ve insanların yaşamını kaybettiği, mal varlıklarını kaybettiği sellerle karşılaşıyoruz Karadeniz’de. HES’ler oldu, RES’ler oldu, kıyı doldurmaları oldu; doğal zenginlikleriyle övündüğümüz bir ülkeyi ne hâle getirdiğinizi gelin birlikte gezerek görelim, bütün alanlarını. Şimdi gelinen noktada artık yer üstü bitti, iktidarın yer altına dönük talan projeleri var. Bu yasa da bunun önünü açmaya ve bunun şeklini, içeriğini belirlemeye dönük bir teklif bence.

Burada “Çevre Ajansı” deniyor. Çevre ajansı ile özellikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yani halk adına kamu kurumlarının bir yetki devri söz konusu. Kime devrediliyor –bizim onayımız isteniyor burada- kime devrediliyor? Bakıyorsunuz, burada 7 kişilik bir yönetim kurulundan bahsediliyor, 11 kişilik bir danışma kurulundan bahsediliyor. 11 kişilik danışma kuruluna kimlerin katılacağı sayılmış ama yönetim kurulunda kimlerin olacağı sayılmamış. Ben şöyle görüyorum bunu: Sermayeye birlikte artık bir yönetim oluşturuluyor yani iktidar, yönetimini sermayeye birlikte paylaşıyor. Burada bu kadar yıldır yağma ve talan projelerine imza atmış ve hani halkın anasına küfrederek herkes tarafından görülen bir tepki almış Cengiz’in, Kolin’in, Limak’ın bu yönetim kurulunda olmayacağını garanti var mı mesela?

Onun dışında, hem yetki devri var -zaten hocam açıkladı, Anayasa’ya aykırılık konusunda söylediği her şeye katlıyoruz- hem de bu ajansın faaliyetlerinin -ki bu ajansın gelirlerine baktığımızda şartlı ve şartsız bağış alma yetkisi de veriliyor kendisine- nasıl denetleneceğine dair bir düzenleme ben kendi adıma göremedim burada. Yani Kızılay gibi bir vakayla karşılaşacak mıyız bu ajansın çalışmaları sırasında. Yani o şartlı-şartsız bağışlarla muhtelif tarikatlara, cemaatlara bu bağışların gitmeyeceğinin garantisi var mı ya da bu paraya bu ajans niye ihtiyaç duyar?

Onun dışında, halkın demokratik katılımını sağlama adına konulmuş, yıllardır da bu konuda savunulmuş ÇED toplantılarının tamamen kaldırılması söz konusu bu tasarıyla.

Onun dışında, otoparklar, belediyeler... Defalarca söylendi, tekrar etmeyeceğim ama gördüğüm şey, iktidarın kaybettiği belediyelerin gelirlerine el koyma adına yaptığı birtakım düzenlemeler var burada. Onun dışındakinin hepsinin konusunda anlaşabiliriz. Otururuz, konuşuruz bu yasa teklifinin bu hâliyle bu Komisyondan geçmesi hem Anayasa’ya aykırı hem de halkın ve doğanın çıkarlarına aykırı olur ve bu yanlışın dönmek bu Komisyonun iradesindedir. Hocam çok güzel söyledi, yurtsever

olmaktan bahsetti. Evet, bu ülkede yurtsever olmak ülkenin doğasına, ülkenin halkına sahip çıkmak demektir. Tarihi ve doğal güzelliklerine, varlıklarına, zenginliklerine sahip çıkmak demektir. Ben, burada herkesi bu göreve hep birlikte sahip çıkmaya ve altına girmeye çağırıyorum.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Çok teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Vekilim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Bakanlığın değerli yetkilileri; hepinizi selamlıyorum.

Tabii, şimdi bir teklif var ve biz teklifin teknik boyutuyla ilgili bir tartışma yürütüyoruz fakat bugün aslında burada tartışmamız gereken şeyin kendisi bir ideolojik yaklaşım. Yani, bizim toplumdaki üretim ilişkilerine, toplumdaki tüketim ilişkilerine, kamu kaynaklarının dağılımına, kamu kaynaklarının kimin yararına kullanıldığı gibi bazı tartışmaları yürütmeden ve bunları nihayete erdirmeden bugün çevre için düzenleme yapmamızın mümkün olmadığını ifade etmemiz gerekiyor. 2002 yılından beri iktidara gelen AKP'nin yaptığı birçok düzenlemenin -ki bunu yüzde 90 gibi büyük bir oranla da ifade edebiliriz- aslında sermayenin lehine olduğunu çok iyi biliyoruz. Gerçekten şirketleri kurtarmaya, sermayeyi kurtarmaya ve bunları kalkındırmaya dönük bir politikası olduğunu ve bu konuda, gerçekten, doğayı da insanı da toplumu da kültürü de hiçe sayan bir yaklaşım olduğunu çok iyi biliyoruz. Birkaç örnek vermek istiyorum. Örneğin, en çok bilineni Yeşilyol Projesi'ydi ve Havva Ana orada bir haykırıyla karşı çıkmıştı, "Devlet kimdir?" demişti ve "Devlet benim..." Yani, devletin asli unsurunun yurttaş olduğunu ve yurttaşın yaşamadığı, yurttaşın yaşam hakkının, sağlık hakkının, eğitim hakkının olmadığı bir yerde aslında devlet diye bir olgudan bahsedemeyeceğimizi de çok kısa, özet ve veciz bir şekilde belirtmişti. Şimdi, ama AKP oraya ne diyor? "Yaylaya yol götürüyorum." Her yere yol götürürsünüz. Bugün, Londra'nın her tarafı yollarla kaplı ama Londra'daki ortalama trafiğin hızı 10 kilometre. Yani, sizin yol yapmanız, sizin çok hızlı arabalar yapmanız, sizin çok kalkınmanız, aslında çok iyi bir şey yaptığınız anlamına gelmiyor. Aksine, her yere gitmeniz, her yere ayak izinizi bırakmanız, her yeri talan etmeniz gibi bir sonucu doğuruyor. Karadeniz'in yaylaları bugün AKP'nin rant politikaları nedeniyle tarumar olmuş durumda. Kıyılamayacak ağaçlara ne yazık ki artık bakılmıyor, ortada ağaç diye bir şey kalmadı, birçok endemik tür yok olmuş durumda ve bütün bunları kör, sağır, dilsiz, hâlâ yeşili korumakla övünen bir iktidarla da karşı karşıyayız.

Şimdi, herkes bilir, Hasankeyf 12 bin yıllık bir tarihi mirastır, binlerce yıllık medeniyetlere ev sahipliği yapmıştı. Şu anda ne oldu Hasankeyf'e, Hasankeyf sular altında. Neden? Baraj yapıldı. Peki, 12 bin yıllık tarih mi önemliydi yoksa Hasankeyf'te yapılan baraj mı önemliydi? Sanırım 12 bin yıllık insanlık tarihinin değerleri, insanlığın ilk yerleşim birimi olan Hasankeyf'in kendisi yapılan barajdan katbekat daha fazla değerliydi ama bugün Hasankeyf ve Hasankeyf'teki bütün o tarihi dokular sulara gömülmüş durumda ve AKP iktidarı Hasankeyf'in yeni yüzü diye devletin resmi ajansından Hasankeyf resimleri servis edebiliyor. Evet, Anadolu Ajansı Hasankeyf'in yeni görünümü diye gözümüzün içine baka baka bizimle dalga geçer gibi Hasankeyf resimleri yayımlayabiliyor. İnsanın dehşete düşmemesi, ürpermemesi, akıl sağlığından, ruh sağlığından, beden sağlığından şüpheye düşmemesi inanın ki işten bile değil, bu kabul edilebilir bir şey de değil. Sadece bu mu? Hayır, bunun gibi yüzlerce proje var, bunun gibi yapılan barajlarla katledilmiş, yok edilmiş yüzlerce, binlerce alan var ve bütün bunlara karşı duyarsız olan bir iktidar var.

Şimdi, depozito uygulamasıyla Sıfır Atık Projesi'ni uyguluyorsunuz, çok iyi. Ben, yaşadığım mahallede örneğin, pillerimi atmak için çalıştığım zaman hastaneye götürmek zorunda kalıyordum, oğluma da okula götürmesi gerektiğini söylüyordum. Neden? Mahallede pil atık kutusu yoktu. Çok mu zor bir şey? Ama yapılmıyor. Ya da şunu söyleyeyim: Şimdi şurada işte plastiklerin içerisinde

su içiyoruz ama evlerimizde musluktan akacak suyu içemiyoruz, hepimiz su satın alıyoruz değil mi arkadaşlar? Sıfır Atık Projesi mi? Gelin, musluktan akan suları içebileceğimiz şekilde olsun, ayrıca su satın almadan herkes musluğundan su içebilsin, eskisi gibi kent meydanlarında çeşmeler olsun, yoksul insanlar bu yoksullukta gidip suya para vermek zorunda kalmasin, bakın bizim atık yükümüz ne kadar azalıyor. Yapıyor muyuz bunu? Hayır, yapmıyoruz, canım dereleri şirketlere peşeş çekiyoruz. Bugün en güzel sularımız plastiğin içerisindeki kimyasallara maruz kalıyor ve biz de bu kimyasallarla beraber tekrardan bu suyu içiyoruz. Yapılan birçok tahlilde, birçok firmanın içme sularının, şu plastikteki içme sularının aslında standardı taşımadığı çok açık ve net biliniyor ama bunu yapmıyoruz. Bugün, Bursa'nın Uludağ'ın mı suyu meşhur, işte Dersim'in Munzur'un mu suyu meşhur; onu getirip o kentin sakinlerine içirmiyoruz ama gidip Almanya'da Munzur suyu görüyoruz. Niye? "Niye bu doğal kaynakları bu ülkenin insanlarına öncelik vererek sunmuyoruz da bütün bu doğal kaynakları rant uğruna talan ediyoruz?" diye herkesin kendisine sorması gerekiyor sanırım.

Bakın değerli arkadaşlar, şimdi eğer sıfır atık politikasını tartışıyorsak makroekonomiyi tartışmak zorundayız, üretim ilişkilerini tartışmak zorundayız. Türkiye şu anda Avrupa'da çevre baskısı nedeniyle, iklim baskısı nedeniyle, ek protokoller ve ek vergiler nedeniyle Avrupa'dan kaçıp Türkiye'ye gelen çimento fabrikalarıyla dolu ve çimento fabrikaları en kirli sanayi alanını oluşturuyor; sera gazı emisyonu en yüksek olan alanlar, doğayı, taşı, toprağı, her şeyi yok eden bir sanayi başlığını oluşturuyorlar ve bugün Türkiye'deki en büyük çimento üreticileri Limak'ından Sabancı'sına, Sanko'suna kadar herkesin bir yabancı firmayla, Avrupa firmasıyla ortaklığı var ve bunlar her gün toprağımızı, taşımızı sömürüyor ve Türkiye Avrupa'da 1'inci, dünyada 4'üncü çimento üreticisi. Peki, çimento üretimi yapmayan Brezilya ya da Hindistan aptal mı, niye üretim yapmıyor? Ya da Avrupa aptal mı bugün çimento üretimi yapmıyor da bütün bu tesislerini Türkiye'ye, bütün bu kirli sanayisini Türkiye'ye ihraç ediyor ve biz bugün doğamızı yok etme pahasına çimento üretiyoruz ve Avrupa'ya çimento satıyoruz, en büyük ihracatçı pozisyonundayız?

Şimdi, bunları konuşmadan, Kocaeli'deki kirliliği ya da diğer büyük şehirlerimizdeki kirliliği konuşmadan gelip burada çok naif, aslında baştan insanın kulağına da çok hoş gelen, çevreye dair duyarlılığa ilişkin bir teklifi konuşmak insana hoş geliyor ama ben size söyleyeyim, bakın, bu ülkede çevre mücadelesi, ekoloji mücadelesi yürütenlerin başına ne geliyor? Kocaeli Üniversitesinde Halk Sağlığı Profesörü olan Sayın Onur Hamzaoğlu Dilovası çalışması yüzünden soruşturmaya uğradı, dava açıldı hakkında. Neden biliyor musunuz? Dedi ki: "Dilovası'ndaki çevre sorunu nedeniyle, Dilovası'ndaki atıklar nedeniyle, yeni doğan bebeklerin kakasında ağır metaller var." Bunu bilimsel verilerle ortaya koydu ve yeni doğmuş annenin sütünden beslenen yeni doğan bebeğin kakasındaki bu ağır metallerin Dilovası'ndaki kirli sanayi, yeterli baca filtrelerinin olmaması nedeniyle olduğunu söyledi. Ne oldu biliyor musunuz? İşte, vatana bilmem neden yargılandı değerli arkadaşlar. Böyle bir ülkede, şimdi, böyle bir koşulda bugün Kaz Dağları'nı savunmak için gecesini gündüzünü o soğuk koşullarda çadırda yaşayıp Kaz Dağları'nı savunan yurttaşlara karşı bizim vefa borcumuz varken, onlara müteşekkir olmamız gerekirken, şurada rahat koltuklarda otururken onlar orada çadırda kaldığı için gidip ellerini, belki ayaklarını öpmemiz gerekirken her gün polislin zapturaptı altında, gözaltına alınıyorlar. Niye? Çünkü diyor ki: "Uluslararası Kanadalı Alamos Gold şirketi gelmesin, burada altın aramasın çünkü bu ağaçlar, bu orman, bu yaşam altından daha değerli; yeryüzünün üstü yeryüzünün altından daha değerli, madenlerden daha değerli." Tıpkı bir zamanlar Bergama'da altına karşı mücadele eden teyzenin söylediği gibi, öldüğümüzde bizi saracak çaput lazım, pamuk lazım bize; biz altın yiyemeyiz, bize yemek lazım, sebze lazım. Şimdi, altın yiyemeyeceğimize göre, krom yiyemeyeceğimize göre, madenlerle beslenmeyeceğimize göre neden bütün tarım alanlarımızı, bütün dağlarımızı, ovalarımızı, sularımızı bu kirli sanayilerle kirlletiyoruz ve bunun sonucunda da hiçbir önlem almıyoruz?

Sayın Vekilim çok iyi söyledi. Evet, biz doğayı ve bu hayatı çocuklarımızdan emanet aldık. Ama benim 2 oğlum var ve ben çocuklarım adına kaygılıyım. Şu anda çocukların yüzde 60-70'inde alerjik astım sorunları görülüyor, bir çoğunda kronik hastalıklar var. Neden? Çünkü çevre kirli, çünkü doğal alan yok, çünkü yeşil alan yok. Çocuklar meyvenin nerede yetiştiğini bilmedikleri bir ortamda, bircoğrafyada büyüyorlar. Düşünün meyve cenneti olan, tarım cenneti olan bir ülkede çocuğa buğdayın nasıl yetiştiğini anlatamıyorsunuz. Neden? Çünkü çevreniz betonlarla dolu. Her şeyi betona gömen, her şeyi betondan bekleyen bir anlayışla biz nasıl bir çevre düzenlemesi yapacağız ve nasıl gelecek kuşaklara bu doğayı vereceğiz? Jeotermalinden tutun HES'ine kadar, RES'ine kadar, her şey talan ediliyor. Bakın, can suyu bile bırakılmıyor, can suyu. Hani HES'ler yapılıyor ya, normalde firmaların orada, o derede yaşayacak balığın, oraya gelecek, su içecek geyik, kurt için su bırakması gerekiyor, can suyu bırakması gerekiyor. Bu firmalar o kadar açgözlüler ki o can suyunu bile bırakmaya gözleri kesmiyor, bütün suyu kurutuyor ve o canım dereler artık akıyor.

Şimdi, biz burada sorumluluk alacak mıyız? Bu ülkenin yurttaşları olarak, her şeyden önce bu ülkede yaşayan insanlar olarak, vekillğin ötesinde insani, vicdani, hukuki olarak kendimizi bundan sorumlu olarak görecektir miyiz arkadaşlar? Ben görüyorum. Ben Salda Gölü'ne hiç gitmemiş biri olarak, belki de hayatı boyunca hiç gitmeyecek biri olarak Salda Gölü'nün kumları için kahroluyorum. Kaz Dağları'na hiç gitmemiş biri olarak söylüyorum, diyebilirsiniz ki niye hiç gitmediniz? Ama ben Kaz Dağları'nın o resimlerini gördüğümde, o çıplak bozkır tepeleri gördüğümde, o yeşilin yerine açılmış maden sahalarını gördüğümde inanın ki canım yanıyor, kahroluyorum çünkü bunlar hepimizin, bütün insanlığın. Etiyopya'da yaşayan insanın oksijenini belki burası üretiyor. Doğanın bir mülkiyeti olabilir mi, doğanın bir sınırı olabilir mi? Olamaz. O zaman herkesi gerçekten bu anlamda biraz daha samimi bir öz eleştiri yapmaya ve şu ana kadar yapmadıklarımızı yapmaya davet ediyorum. Örneğin, Paris İklim Anlaşması'nı imzalamamıza rağmen neden henüz onaylamadık değerli arkadaşlar? Nedenini ben söyleyeyim: Fon bekliyoruz çünkü. Bizim taahhüdümüz ne biliyor musunuz? 2030 yılına kadar biz karbon emisyonlarını 2 katına çıkarmayı vad ediyoruz. Bütün dünya seferber olmuş durumda, 2100 yılına kadar bütün küresel sıcaklığı sanayi öncesi 2 derecenin altında, 1.5 derece civarında tutmak için seferber olmuşken Türkiye hiçbir taahhütte bulunmadığı gibi ilk imzacılardan olduğu Paris İklim Anlaşması'nı henüz onaylamıyor ve bunu yaparken de hiçbir öz eleştiri vermiyor. Bunu bize borçlu değerli arkadaşlar, bütün çocuklarımıza borçlu, bütün ülkeye borçlu, bütün dünyaya borçluyuz bunu. Bakın, bugün Türkiye Cumhuriyeti devletinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşuyoruz diye sanıyor muyuz ki yanı başımızdaki Yunanistan'ın iklim sorunu bizi ilgilendirmiyor? Çernobil oldu, bütün Karadeniz'i gördünüz işte, ne oldu? Bütün çay, fındık gitti, zehirlendi. Onun için bütün bunları daha gerçekçi bir zeminde tartışmaya ihtiyacımız var.

Bakın arkadaşlar, Anayasa ne diyor: "Tek özel ve genel af çıkarılmayan yasa Orman Kanunu." Yani, bu kadar kıymetli bir yasamız var ama açık söyleyelim, ya, her gün dozerlerle ağaçlar katlediliyor, her gün inşaat yapmak için, otel yapmak için o güzelim koylar yakılıyor, yıkılıyor ve kimse demiyor "Ya, niye yapıyorsunuz bunu, yazık değil mi? 3 ağaç daha yaşasa ne olur yani? Her şey para mı, her şey beton mu, her şey otel mi, her şey turizm mi?" Turizmse söyleyeyim: Siz Hasankef'i kalkırırsanız, siz bu ülkenin tarihi zenginliklerini, kültürel zenginliklerini canlandırırsanız, bu ülkedeki barışı tesis etseniz, alın size ekonomik kaynak değerli arkadaşlar. Ne madene ihtiyacımız olur bizim ne altına ihtiyacımız olur ne de bu tesislere ihtiyacımız olur, 10 tane ülkeyi doyuracak ekonomik kapasiteye ulaşırsınız sadece turizm geliriyle ama yok eden, talan eden bir anlayışla değil, doğaya özen gösteren bir anlayışla. Doğanın efendisi olan değil, bir parçası olduğunu düşünen bir anlayışla. Biz doğaya tahakküm ediyoruz. Sermaye doğayı sömürüyor. Öncelikle bunun karşısına geçmemiz ve bizim bakış açımızı değiştirmemiz gerekiyor.

Tabii, söyleyecek çok şey var, buna saatler yetmez belki ama şunu görmemiz gerekiyor: Nasıl çevre sorunu yere çöp atmama sorununa indirgenemezse ekoloji mücadelesi de depozitolu geri dönüşüm malzemesine indirgenemez. Yani ben yoğurt kabı aldım, götürdüm yoğurt kabını verdim, 0,5 kuruş bana geri verdi, sıfır atık olacak. Hayır, böyle bir gerçeklik yok değerli arkadaşlar, kendimizi kandırmayalım. Eğer gerçekten Türkiye'nin ekolojik dengesini, yaşamını, tarım alanlarını, hayvancılığını, merasını, otlaklarını korumak istiyorsak gerçek anlamda kalıcı bir projeye, makro bir bakışa ihtiyacımız var. Her şeyi rant, para, dolar, altın, maden olarak gören bir anlayışla dünyanın en iyi anlaşmasını yaparsanız, dünyanın en iyi yasal düzenlemesini yaparsanız da ne topluma ne de halka faydası olacaktır, olamaz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Evet, ben de çok teşekkür ediyorum.

Başka söz almak isteyen milletvekilimiz var mı?

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Buyurun Sayın Bakan.

V. AÇIKLAMALAR

1.- İzmir Milletvekili Murat Bakan'ın, İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğünün asaleten atamasının hâlen yapılmadığına ilişkin açıklaması

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben Komisyon gündeminin dışında bir konuyla ilgili Sayın Bakan Yardımcısı buradayken düşüncemi paylaşmak istiyorum. İzmir Büyükşehir Belediyesi tüm büyükşehir belediyelerimiz, tüm yerel yönetimlerimiz içinde belki de en çevreci belediyelerden bir tanesi. Ben İzmir Büyükşehir Belediye Meclisinde Grup Başkan Vekiliyken Türkiye'nin toplam ileri biyolojik arıtmasının yüzde 60'ını yapıyorduk, daha sonra İstanbul'da büyük bir tesis girdi yüzde 30'lara, 35'lere düşmüştü. Tüm küçük ilçelere de o yatırımı yapan bir belediye. Şu an bisiklet yolları noktasında, çevre konusunda en son uluslararası bir çevre ödülü verilen yanılmıyorsam Türkiye'de 2 ilden birisiydi. Öyle bir belediyeden bahsediyorum.

Bütün bu yatırımları da yapan İZSU, İzmir Büyükşehir Belediyesinin bu altyapı yatırımlarını yapan da İZSU. İZSU Genel Müdürlüğüne bizim çok kıymetli bürokratımız, otuz yıldır bürokrat olan, aynı zamanda atandığı tarih itibarıyla Genel Sekreter Yardımcımız olan pırıl pırıl bir bürokrat Aysel Özkan'ın, Sayın Büyükşehir Belediyesi Başkanımız İZSU Genel Müdürü olmak üzere atadı, Genel Müdür Vekili olarak, mayıs ayında. Bu konuyu ben size ilettim. Sayın Bakanı aradım, sağ olsun Sayın Bakan ikinci kere çaldırmadı telefonumuzu açtı, konuyu ilettim, dedim ki: Böyle çok başarılı bir bürokratımız var, bunun asaleten atanmasını bekliyoruz. Emekli oldu önceki genel müdürümüz, mayıs ayı, haziran ayı, temmuz, ağustos, eylül, ekim, bir büyükşehir belediyesi... Hâlihazırda Genel Sekreter Yardımcısı yani dışarıdan bürokrat atarsınız da güvenlik soruşturması yaparsınız. Zaten devlet memuru, otuz yıllık devlet memuru, hâlâ ataması yapılmadı. Bu konu bizim İzmir Büyükşehir Belediyesi için önemli. Madem çevre konusu bu kadar önemli, bu kadar çevreci altyapı yatırımları yapan... Sayın Bakanın bilgisi dâhilinde, Büyükşehir Belediye Başkanımız kendisi de Sayın Bakanı aradı, biz hâlâ İZSU Genel Müdürlüğünün atanmasını bekliyoruz.

Bu konuyu gündemle ilgili konuşmalar bittikten sonra dile getirmek istedim. Bu konunun Sayın Bakan Yardımcımız sanırım takipçisi olacaktır, Sayın Bakana tekrar hatırlatılmasını rica ediyoruz.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Teşekkür ediyoruz.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- Konya Milletvekili Selman Özboyacı ve Gaziantep Milletvekili Mehmet Sait Kirazoğlu ile 62 Milletvekilinin; Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3133) (Devam)

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Şimdi, ilk imzayı atan Selman Bey’e söz vereceğim. Ondan sonra da eğer isterse Bakan Yardımcımız Sayın Birpınar’a, en son konuşmacı da Sayın Başkana söz vereceğim.

Evet, Sayın Özboyacı, buyurun.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Çok kıymetli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Tabii, söz alan, görüşlerini samimiyetle belirten, katkı sunmak için kıymetli fikirlerini bizlerle paylaşan bütün vekillerimize ben bütün samimiyetle teşekkür ediyorum. Buradaki samimiyet lafzımın da samimi olduğunu altını çizerek bir kez daha ifade ediyorum. Sadece şuna üzüldüğümü söyleyeyim, teknik konulara geçeceğim: Burada her şeyi tartışabiliriz ama samimiyetimizin sorgulanmasına gerçekten gerek yoktu, biz bu konuda, çok samimi bir şekilde çevre konusuna çalıştık. Şunu da söyleyeyim: Ben, bugün, kanun teklifinin ilk imza sahibi olarak sadece kanun teklifiyle alakalı konularla ilgili burada tartışılan, kafalarda soru işareti oluşturan bütün konulara tek tek, dilim döndüğünce, belleğimde olan bilgilerce, kendi yorumumla, daha önceki tecrübemle cevap vereceğim ama siz en başta uyardınız Başkanım, dediniz ki: “Covid’le alakalı bir süreçte olduğumuz için lütfen az konuşun.” Ben saydım, 16 farklı soru işareti var, hepsine tek tek cevap vermeyi uygun görüyorum eğer müsaadeniz olursa.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Buyurun.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Şimdi, sırayla, kronolojik olarak gidelim. Önce, Murat Bakan Bey. Çok teşekkür ediyorum, gerçekten kıymetli katkılar da sundu ama birkaç milletvekilimizin, en başta da kıymetli hocamız İbrahim Hocamızın Anayasaya aykırılıkla alakalı, Mahmut Bey’in de dile getirdiği bazı itirazlar oldu.

Şimdi, şunu da çok iyi biliyoruz ki bu, kanunla kurulan bir ajans ve açıkça Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ilgili bakanlık olarak belirtiliyor. Dolayısıyla tüzel kişiliği haiz olması ile özel hukuk hükümlerine tabi olması arasında bir çelişki yok. Nitekim, İbrahim Hocam aslında güzel bir ifade kullanarak aynen şöyle söyledi... “Biz burada öyle bir modelle karşı karşıyayız ki bu Anayasa’ya yabancı.” demedi, dedi ki “Bu biraz farklı.” “Ama Anayasa’ya aykırı ya da karşı.” gibi bir ifade kullanmadı. Dolayısıyla burada kanun metninde bizim doğrudan “kamu tüzel kişiliği” dememize gerek yok, kanunla kurulan bir kamuya bağlı kuruluş olduğu, kurum olduğu gayet açık ve net diye düşünüyorum. Nitekim, buna benzer bazı itirazlar olmuştü daha önce; hem İbrahim Hocamın, hem Mahmut Bey’in, başka milletvekillerimizin. Benzeri hükümler daha önce Türkiye Tanıtım...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Bir küçük tasvir yapabilir miyim Sayın Başkanım, bir küçük tasvir?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Ama Başkanım, ben uzun süredir bekliyorum.

Buyurun, buyurun tabii.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Ya kamu tüzel kişisi olur ya özel tüzel kişisi olur.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Tamam, tamam.

Ben de diyorum ki zaten... Hatta ben size bir görüş okuyayım, ben uzatmamak için okumayacaktım ama... Madem öyle...

Şimdi, daha önce, onu bitireyim önce. Bazı başka kurum ve kuruluşlarda da, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlarda da aynı itirazlar yapılmıştı. Türkiye Tanıtım Ajansı, zannediyorum bunların en yenilerinden bir tanesi. Aynı itirazlar yapıldı, Anayasa'ya aykırılık iddiaları dile getirildi, kamu tüzel kişiliğiyle alakalı yine İbrahim Hocam benzer konuşmalar yaptı, Anayasa Mahkemesine de götürüldü -yanlış hatırlamıyorsam- ve netice ortada. Şu anda kurumumuz herhangi bir sıkıntı olmadan çalışmaya devam ediyor.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Henüz karar çıkmadı Anayasa'ya aykırılıkla ilgili.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Tamam, eyvallah ama herhangi bir Anayasaya aykırılık daha önce... Milli Piyango Kanunu ve İller Bankası Kanunu da aslında buna çok benzer kanunlar, Başkanım. Burada şöyle bir görüş de söylemek isterim; Doktor Kemal Gözler Hocayı biliyorsunuz, onun anlatımıyla: “Kamu tüzel kişiliği direkt kanunla yazılabileceği gibi kanunla yazılmasa dahi şu kıstaslar çerçevesinde kamu tüzel kişisidir.” diyor. “Kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulmuşsa ve kamu gücü imtiyaz ve yükümlülüklerine sahipse bu tüzel kişilik, kamu tüzel kişiliğidir.” diyor açık ve net. Dolayısıyla kamu tüzel kişiliği açık, belli olan bir kurumda, ajansta -İbrahim Hocam yine bahsetti- bu denetimle alakalı yetkiyi de cevaplamış oluyoruz. Yani Çevre Ajansı üzerine bu konuda kanunla kurulmuş bir kamu tüzel kişiliği olarak yetki alabilir.

İkincisi, bu Anayasa'ya aykırılıktan daha sonra yine Murat Bey ifade ettiler, yine birkaç milletvekilimiz daha, Murat Çepni Bey ifade ettiler: “Türkiye neden çöp ithalatı yapıyor, neden biz dış ülkelerden çöp alıyoruz?” Bu çok sıkça dillendi. Şimdi, ben en başta demiştim, olabildiğince samimi bir şekilde görüşlerimi ifade etmeye çalışıyorum ve samimiyetimle yine, pembe bir tablo oluşturmak değil derdim ama buradaki derdimizin hayırlı, ülkemize faydalı bir iş yapmak olduğunu ifade ediyorum. O sebeple ben, siz kıymetli milletvekillerimizin bütün görüşlerini de saygıyla karşılıyorum. Burada dendi ki en son: “Neden çöp ithal ediyoruz?” Zaten ben konuşmamda da belirtmiştim, eğer bu Depozito Yönetim Sistemi'yle alakalı gerçekten akıllarda soru işareti bırakacak bir açık nokta kaldıysa hepsini konuşalım, hiç problem değil ama zaten bizim bu ajansı kurmaktaki en büyük amaçlarımızdan bir tanesi, Depozito Yönetim Sistemi'ne ambalajlı içecekleri dâhil etmemizin en büyük nedenlerinden bir tanesi çöp ithalatını, atık ithalatını azaltmak diye, ben en başta iki cümleyle de vurguladım ve ben tekrar söylüyorum, bizim derdimiz şu: Biz, şu anda atıkları ayrı topladığımız hâlde bile atıkları kendi arasında karışık toplayarak bunları ham madde olarak kullanamıyoruz yeterince ama biz şu içtiğimiz, tükettiğimiz bu bardağı temiz bir şekilde, başka atıklarla karıştırmadan yalnızca bunu attığımızda tekrar bunu üretebiliyoruz. Bu da bizim ham madde ithalatımızın çok ciddi manada düşeceği anlamına geliyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – Ham madde ithal etmiyoruz, çöp ithalatı, ham madde ithalatı değildir.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Şöyle: Neticede o çöpü niye ithal ediyoruz biz? Granülü niye ithal ediyoruz? Camı niye ithal ediyoruz? Traversi niye ithal ediyoruz?

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Selman Vekilim, Komisyona hitap edelim, karşılıklı olmasın lütfen.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Yok, ben asla... Eyvallah. Yanlış anlaşılırdysam özür diliyorum Başkanım ama benim derdim şu: Zaten ithal ettiğimiz ham maddeler ya da aldığımız, ithal ettiğimiz çöpler ham madde olarak kullanılıyor. Dolayısıyla, bizim ajansımızın ve Depozito Yönetim Sistemi'mizin asıl amaçlarından bir tanesi, işte bu atıkların en başta çevreyi kirletmemesi, ikincil olarak çevreyi kirletmemeleriyle beraber bizim temiz, kullanılabilir, verimli kaynak olarak, ham madde olarak bunları kullanabilmemiz. Bunu da altını çizerek ifade etmek istiyorum.

Üçüncüsü: Denetimle alakalı bir sıkıntı olduğunu ifade eden kıymetli milletvekillerimiz oldu. Yani bildiğiniz gibi, kamu tüzel kişisi olarak kurulmuş bir ajans bu. Dolayısıyla, Sayıştay denetimine tabi ve bu konuda herhangi bir açık yok. Bizim getirdiğimiz kanun teklifinde de Sayıştaydan herhangi bir istisna vesaire gibi bir durum yok. Sayıştay nasıl diğer kamu tüzel kuruluşlarını denetliyorsa bu ajansı da aynı şekilde denetleyecek. Denetim noktasında yani burada her kanuna biz yazmıyoruz. Kamu tüzel kişiliği olduğu için zaten doğal olarak Sayıştayın denetimine tabi.

ÇED’le alakalı çok ciddi bir yanlış anlaşılma olduğuna inanıyorum. Çok ciddi, çok samimi söylüyorum, ÇED’le alakalı çok ciddi bir yanlış anlaşılma olduğuna inanıyorum çünkü aslında kanun metninde de çok açık ve net ifade ediliyor. Şu anda bizim “çevre etki değerlendirmesi” dediğimiz... 2 tip yönetmelik var, ÇED 1 ve ÇED 2 yönetmelikleri. ÇED 1 yönetmelikleri daha büyük kapsamlı projeler için, Ankara’da halledilebilen işler, ÇED 2 yönetmeliği dediğimiz şey de illerde daha küçük bazlı işlerde kullanılan yönetmelik. Burada şöyle 2 fark var: Birinde başvuru dosyası var, birinde tanıtım dosyası var dolayısıyla bazen şu karar verilebiliyor: “ÇED gerekli değildir.” Bakın, altını çizerek söylüyorum, bazen şu karar verilebiliyor... 2 farklı karar var şu anda mevcutta; “ÇED olumlu.” kararı, “ÇED gerekli değildir.” kararı. Biz “ÇED gerekli değildir.” kararını ortadan kaldırıyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Onu yapmayın diyoruz zaten, yanlış yapıldı o.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Ama Murat Bey, diyoruz ki herkes “ÇED olumlu.” raporu almak zorunda kalsın ve maddede çok açık ve net bu ifade ediliyor. Biz aslında “ÇED olumlu.” kararının kapsamını genişletmiş oluyoruz, anlatabildim mi? Tanıtım ve proje dosyası kalkıyor, hepsi tek bir elden başvuru dosyası hâline geliyor ve o başvuru dosyasını tamamlayıp siz onunla başvuruyorsunuz; “ÇED olumlu.” kararı alınmadan herhangi bir süreç başlatamıyor, metinde çok açık ve net. Biz, aksine “ÇED gerekli değildir.” kararını...

“ÇED gerekli değildir.” niye söyleniyor, onu da izah edeyim: Bazı çok küçük çaplı projelerde “Ya, bunun çevresel etkisine bakmaya çok da gerek yok, çevreye çok zararı olmaz, ÇED gerekli değildir.” denebiliyordu. Biz diyoruz ki: “ÇED gerekli değildir.” diye bir şey olmasın, hepsinde “ÇED olumlu.” raporu alınsın, o alınmadan da herhangi bir işleme başlanmasın. ÇED hikâyesi tamamen budur. Kanun maddesini gerçekten bu gözle okuyunca çok açık ve net göreceksiniz, aksine biz “ÇED olumlu.” kararının kapsamını artırıyoruz.

Daha sonra... Ali Bey aramızdan ayrıldılar ama birçok farklı konuyu Ali Bey söyledi, ben tek tek cevap vermek isterim. Ajansın yapısı ve yönetim kurulu üyeleriyle alakalı şöyle bir... Tabii, tavsiye niteliğinde kabul edebiliriz, KVKK ya da RTÜK gibi bir yapısı olsun. Ama burada önemli olan şu: Zaten işin icra kısmı Ajans Başkanlığı, işin karar kısmı Yönetim Kurulu, işin Danışma Kurulu kısmı yani bu işi bilenler, bu çevre meselesinden anlayanlar ve bu konuda gerekli, doğru, olumlu katkıları yapacak insanlar tek tek burada belirtilmiş şekilde yazılmış.

Ve STK’lerle görüşme konusunda Ali Bey hicivli bir şekilde dedi ki: “Mehmet Emin Bey dedi ki ben sivil toplum örgütleriyle görüştüm, Selman Bey mi hazırladı bu işi?” Ya, galiba orayı kaçırdı, ya henüz gelmemişti Ali Bey bilemiyorum ama ben herhangi bir kastı olarak söylediğine inanmıyorum çünkü o konuda Başkanımız -buradaki bulunanlar, herkes şahittir- bana sordu: “Selman Bey sivil toplum örgütleriyle görüştünüz mü?” Ben de “Başkanım, biz bu meseleyi yedi sekiz aydır çalışıyoruz, birçok farklı sivil toplum kuruluşuyla görüştük hatta...” Yani öyle genel geçer ifadeler kullanmak gibi bir niyetimiz de yoktu, ben burada açık açık vakıf ismi falan da söyledim ama gözden kulaktan kaçmış olabilir, WWF’in hazırladığı raporlar doğrultusunda Depozito Yönetim Sistemi’ni inşa ettiğimizi,

ona göre bir sistem oluşturmaya çalıştığımızı burada sıklıkla belirttim, bu konuda zaten Bakanımızın ağzından bir tek kelime çıkmadı, gerekli görüşmeleri kanun teklifinin imza sahibi olarak ben yaptım, bir yanlış anlaşılma varsa onu da söyleyeyim.

Otoparklarla ilgili mevzu tabii söyleniyor. Şimdi, ben de kendi parti teşkilatımızın genel merkezinde Gençlik Kolları Yerel Yönetimleri Başkanlığı yaptım bir buçuk sene, dolayısıyla yerel yönetimlerle alakalı da siyasi tecrübem az çok vardır. Şu anda, 31 Mart 2019 yerel seçimlerinden sonra... Türkiye’de 30 büyükşehir var, bu 30 büyükşehirin 15’i AK PARTİ’li, 1’i Milliyetçi Hareket Partisinde; Cumhuriyet İttifakı ortağımızda, dolayısıyla 30 büyükşehirin 16’sının Cumhuriyet İttifakı’nın elinde olduğunu söyleyebiliriz. 11 tanesi CHP’de ve bu, hani yeterli olmazsa... Niye bunu söylüyorum? Ya, biz eğer derdimiz büyükşehirlerin gelirlerini kıstak, ilçe belediyelerinin gelirlerini artırmak, bu vasıtayla da büyükşehir belediyelerinin çalışmasını engellemek olsa biz niye 16 tane büyükşehir belediyemizin geliriyle alakalı böyle bir durum yapalım? Yapmıyoruz. Ben bunu kesinlikle reddediyorum, bazı böyle ithamlar da oldu: Ya, Selman Bey araya otoparkı sıkıştırmış da falan; hayır, ben inşaat mühendisiyim. Birazdan...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Yok, onu ben söyledim de yani bu depozitodan otoparka nasıl geçtik?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Bir saniye...

Mahir Bey’in de o konuda, İTÜ’yle alakalı söylediklerini söyleyeceğim. Ben kendim İTÜ mezunuyum, İTÜ’den hocalarla çalıştım ama ben kendim de İstanbul Teknik Üniversitesi mezunuyum, inşaat mühendisiyim, konuyla alakalıyım. Otoparklarla alakalı bir şey daha söyleyeceğim: Şimdi, Ankara ve İstanbul Belediyeleri, evet, bu seçimle beraber -Antalya’yı da dâhil edebiliriz- Cumhuriyet Halk Partisinin idaresine geçti. Milletimizin kararıdır, millet iradesi tecelli etmiştir. Biz, milletimize hizmet edecek hiçbir kişinin, kurumun engellenmesinden, şahsen asla yana değilim, bugüne kadar partimiz de bu konuda açık görüşlerini beyan etmiştir ve milletinden desteğini almıştır.

Ben şunu ifade edeceğim: İstanbul’da nüfusu en büyük ilçelere bakalım: Esenyurt, Küçükçekmece, Büyükçekmece, Beşiktaş, Sarıyer bu belediyeler, bu ilçe belediyeleri CHP’nin elinde şu anda. İzmir’de CHP’nin kaç ilçe belediyesi var? Biz, niye büyükşehirden gelirleri kısıp ilçeleri eğer büyütme istiyorsak... Ankara’da Çankaya Belediyesi kimin elinde? Dolayısıyla, burada gerçekten... Yani kâğıt üzerinde eğer bir yanlış anlaşılma olduysa bilemem ama biz, bunu gerçekten... Şunu da ifade etmem gerekir ki...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Maksat ne?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Yani burada büyükşehirin yetki alanı içinde olan gelirleri zaten aynen korunuyor. Bu, sadece ilçe belediyelerinin elindeki, yetkisindeki bölge otoparklarında... Şunu da söyleyeyim: Yani herhangi bir imar mevzuatından kaynaklı bir gelir ilçe belediyesince toplanıyordu çünkü bazı ruhsatları ilçe belediyesi veriyordu, bunları büyükşehre aktarıyordu mevcut kanundaki hüküm gereği. Şimdi, biz, bu mevcut kanundaki hüküm gereği bunu niye azaltıyoruz? Zaten ilçe belediyeleriyle alakalı daha önce de Yerel Yönetimler Yasası çalışılırken bu konuşulmuştu, parti gruplarına da bilgi verilmişti. İlçe belediyelerinin Büyükşehir Yasası’ndan sonra, şu anda, bu konuda gelir getirici bir düzenleme ihtiyacı sebebiyle bu yapıldı. Dedğim gibi İzmir’de de ilçe belediyeleri CHP’nin elinde, İstanbul’da, Ankara’da nüfusça en büyük ilçe belediyeleri CHP’nin elinde yani burada kesinlikle bir art niyet yok.

Ayrıca, bu otopark konusunda şunu da ifade etmek isterim, çok önemli görüyorum. Kanun metninde diyor ki, aynen tekrar okuyorum: “Eski kanun metninde ifade tahsil tarihinden itibaren kırk beş gün içinde büyükşehir belediyesine aktarılır. Büyükşehir belediyeleri bu geliri tasdikli plan ve beş yıllık

imarlar...” diye devam ediyor. Biz oradaki ifadeyi çıkarıyoruz ve diyoruz ki, yeni kanun teklifimizi -eğer kanunlaşırsa tabii- şöyle düzenlemeyi öngörüyoruz: “İmar mevzuatı uyarınca belediyelerin otoparkla ilgili elde ettikleri gelirler, beş yıllık imar programına göre hazırlanan kamulaştırma projesi karşılığında bölge otoparkı için gerekli arsa alımları ile inşasında kullanılır, bu gelirler bu fıkrada belirlenen amaçlar dışında kullanılamaz.” Biz...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Zaten vardı.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Hayır.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yönetmelikte var, Otopark Yönetmeliği’nde var.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Hayır, işte, ama ilçe belediyeleri bunu almıyordu Mahmut Bey.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, konuşulan konu buna ilişkin olmaz, konuşacağımız bir sürü şey vardı.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Üstat, mevcut kanun diyordu ki: “Büyükşehir belediyesi faiziyle birlikte ayrı ayrı hesaba alacak.”

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Bakın, ben sizi sabırla dinledim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Sayın Tanal...

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Ama ben sizi sabırla dinledim, hiç müdahale etmedim. Ben sizi sabırla dinledim ve hiç müdahale etmedim. Lütfen...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Selman Bey, bir saniye...

Sayın Bakan, elbette kanun teklifine ilk imza koyan arkadaşımız, maddeyle ilgili ama şimdi, şöyle: Tutanaklara geçmesi açısından...

MURAT BAKAN (İzmir) – Bizim eleştirilerimizi...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Sayın Bakan, lütfen...

MURAT BAKAN (İzmir) – Biz, kapsamlı bir şekilde yapacağımız eleştirileri yapmadık. Bu konuda kanuna vâkîfiz.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Hayır, hayır, Sayın Bakan, bunu siz üzerinize almayın lütfen.

MURAT BAKAN (İzmir) – Eğer, bunu konuşacaksak bizim bütün arkadaşlarımızla bununla ilgili söyleyeceğimiz çok sözümüz var.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Şimdi, geldiği zaman yine konuşacağız.

Her milletvekilinin bu konularla alakalı soruları oldu. Bu sorulara karşı elbette ki imza sahibi arkadaşımızın da cevap verme hakkı var. Yani, nasıl ki sabırla bütün arkadaşları dinlemişse, onlara da lütfen, burada özgürce o cevapları versin. Kanun maddelerine geldiğimiz zaman da herkes yine fikrini beyan edecek. Ama sorular soruldu. Yani o zaman, şunu sınırlamamız lazımdı, maddeler üzerinde konuşmayın. Maddeler üzerinde konuşuldu, arkadaşımız da tutanaklara geçmesi açısından cevap verme hakkına da sahiptir. Lütfen, ona orada şey yapmayın. Oturumu ben yönetiyorum.

Sayın Selman, buyurun.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, bizim arkadaşımızın konuşmasına müdahale etme gibi bir durumumuz olabilir mi? Elbette sonuna kadar konuşmayı dinleyeceğiz ama maddeye ilişkin bu kadar detaylı konuşulursa, o zaman biz de maddeyle ilgili hepimiz söz alıp tutanaklara geçmesi açısından konuşuruz. O zaman bitmez bu Komisyon, onu söylüyorum ben.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Sayın Bakan... Ya, Sayın Bakan, bak, on altı tane konuşuldu, yani lütfen. Yani, itiraz etmeyin. Kendisi de söyledi, kısa kısa bunlara cevap versin, bitiriyor.

SEMİHA EKİNCİ (Sivas) – Konuşması bitmedi daha.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Başkanım...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Ya, bu oturumu da ben yönetiyorum yani, buna da müdahale etmeyin lütfen.

Buyurun Selman Bey.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Otoparklarla ilgili konuyu -şu anda sayıyorum; 1, 2, 3, 4, 5- tam 7 milletveklimiz dile getirmiş. Şimdi ben otoparklarla ilgili detaylı bilgi vermeyeyim mi?

Sadece şunu söylüyorum: Benim burada amacım, gerçekten en doğruyu, en doğru istişareyle bulmak ama bakın, bu gelirler zaten büyükşehir belediyelerine veriliyordu ve ilçe belediyesinde gelir olarak kalsın diyoruz. Kanun teklifi metniyle sabit ki “Bu gelirler bölge otoparkı yapmak için arsa alımı ve inşaatında kullanılır, bu fıkra haricindeki amaçlar dışında da kullanılamaz.” diyor. Lütfen, burada bir art niyet aramayın, bunu hiç kimsenin de kanun teklifinin arasına sıkıştırdığı da yok konuya gayet hâkimim.

Motor yağları toplama usulüyle alakalı Ali Bey burada bir şey söyledi. Bu konuda çok açık ve net veriler var elimizde. Ben size sadece şu kadarını anlatayım, Türkiye’de yıllık 400 bin motor yağı üretiliyor. Bu 400 bin ton motor yağının 200 bin tonu yani yarısı atık hâle geliyor. Bu 200 bin ton atık motor yağının sadece bugün 20 bin tonu, maalesef geri dönüştürülebilir. 180 bin ton atık motor yağı bugün doğrudan doğaya karışıyor ve bunu sanayilerde, küçük esnafımızda, motor yağı değişimi yapan sanayide herhangi bir dükkân, bunu alıyor ve maalesef yakıyor, doğaya bırakıyor ve bizim bu konuda tek derdimiz şu: Biz, atık motor yağlarının daha etkin toplanması için şunu getiriyoruz, diyoruz ki: “Sanayide bir dükkân motor yağı mı değiştirecek; tamam, sen, gel Bakanlığa “Bu konuda, ben, evet, yetkilenmek istiyorum bana bu konuda yetki verin, ben de motor yağı değiştirmek istiyorum.” de, bize sadece topladığın atık motor yağını bildir, bunları ne yaptığını bildir, çünkü bunlar aynı zamanda baz yağına ve kalıp yağına dönüştürülebilir atıklar. Aynı zamanda, Murat Bey, bu ithalatla alakalı da inanın, bu, şu anda Türkiye’de inanılmaz bir, biliyorsunuz, atık ithalatı mevzusu var çünkü biz bu konuda maalesef yetişemiyoruz, çok fazla bu konuda tüketim var. Baz yağı ve kalıp yağı olarak bu motor atık yağlarını dönüştürdüğümüz zaman bizim bu ithalata da gerek kalmayacak. Ya, şu çok ironik değil mi? Orada 180 bin ton atık motor yağı hem doğayı kirletiyor hem bu konuda ciddi bir zarar veriyor hem de bizim bu konuda kalıp yağı ve baz yağına ihtiyacımız var. O sebeple, motor yağları toplama usulüyle alakalı, biz her isteyen firmaya yetkilendirme belgesi verebileceğiz, tabii ki yeterlilik, yükümlülükleri karşılaması hasebinde. Bir de şu var, bu işlerin takibi için de çok önemli ama ana amacımız, burada 180 bin ton atık motor yağını tekrar geri dönüşüme kazandırabilmek.

Depozitoyla alakalı “Özel sektöre verilecek.” filan gibi bazı yorumlar duydum. Bu konu gerçekten çok teferruatlı bir konu, bu konudan belki kıymetli Bakan Yardımcımız da bahsedecektir ama sistemin nasıl işleyeceğine dair böyle döngülerimiz vesaire de var. Ben, şunu açıkça ifade etmek isterim ki özel sektörün bu konuda herhangi bir zararı ya da kârı olmayacak. Onlar sadece depozito yönetim sisteminin sürecinde birer katılımcı olacak. Nasıl? Bu konuda piyasaya ürünleri süren firmalar... Bunu şimdi bu kadar uzun uzun anlatmak istemiyorum, hak veriyorum maddenin çok detayına girmiş olacağız ama yani şunu temin etmenizi isterim, maddelerde de konuşuruz gerekirse ama burada özel sektör firmalarına bir gelir getirici durum yok. Onlar sadece ürettiği ürünler kadar, ambalajlar kadar bir depozito ücretini önden verecekler, daha sonra bu ücreti satış noktalarından -yani bizim bakkal, market, perakende zincir,

fark etmez ama- bunları, depozito bedellerini geri alacaklar, bu kadar. Piyasaya sürdüğü ürün kadar depozitoyu verecek ajansa, ondan sonra sattığı satış noktalarından bu depozitoyu geri alacak, onun işi bitti. Satış noktaları depozito bedelini ödemişti, cebinden bir şey çıktı. Vatandaşa bunu, depozito ücretini üzerine koyarak sattı, depozito ücretini aldı, vatandaşımız bunu kullandı, boş hâlde gitti bunu verdi, depozito ücretini geri iade aldı. Satış noktası, peki, bu parayı nereden alacak? İşte biriktirdiği atıkları ister otomatlara atsın ister geri dönüşüm tesislerine kendi toplu bir şekilde götürsün ister bölgesel olarak kurulacak toplama alanlarına çuvalayıp götürsün ki bunlar böyle sıradan şeyler olmayacak, 2022'nin başında başlamasının esprilerinden bir tanesi de bu. Bunlar çok akıllı bir yazılımla, barkodla tek tek hangi ürünün depozitoya sahip olup olmadığı da bilinecek, takip edilecek şekilde çalışılıyor, o konuda da sizleri temin etmek isterim. Burada özel sektörün herhangi bir kârı ya da zararı yok, aksine burada bizim bu atıkları dönüştürmeyen, atık konusunda herhangi bir duyarlılık sahibi olmayan kişiler varsa, bunlar atığı atacak ya, artık bunlar sıradan bir atık değil, bunlar aynı zamanda bir değer olmuş olacak. Dolayısıyla, bu konuda hem satış noktalarının hem vatandaşımızın hem sürecin içerisindeki bütün paydaşların tek yaptıkları şu: Önden depozito bedelini ödemek, bunu sattıktan sonra depozito bedelini almak, bu kadar. Herhangi bir kârları zararları yok. Biz niye özel sektörle iş birliği yapalım bu konuda diye söylüyoruz. Çünkü kamunun bazı teamülleri bu konuda yeterince etkin bir çalışma ortaya koymuyor. Az önce Amerika, İsveç, Finlandiya, Danimarka, Norveç örneklerini özellikle verdim. Bu saydığım örneklerin hepsinde, benim bahsettiğim gibi, özel sektörle, bir sivil toplum kuruluşu ya da bir kamu ajans vesaire bu işi üstlendiği için başarılı oluyorlar. Neden? Çünkü ortada bir para akışı var, bir de ürün akışı var. Ürün akışında da herhangi bir sorun oluşmamasının teminatı ajans olacak, para akışında da herhangi bir yanlış işin ya da eksikliğin, aksaklığın ya da herhangi örtülü bir işin olmaması için teminat tamamen ajansta olacak. Neden? Çünkü zaten depozito bedelini en başta ajans toplayacak. Bu topladığı bedelleri de en son atık geri dönüşüm tesislerine gidene kadar bu parayı geri vermeyecek. Atıklar geri dönüşüm tesisine giderken, aldığı depozito bedeli karşılığında geri dönüşüm tesisine giden atık miktarı kadar depozitoyu, gidecek, o aldığı depozito ücretini en son bu balyalama, sayma tesislerine verecek. Sistem bu kadar detaylı ve inanın, bu sistem içerisinde ne para döngüsünde herhangi bir aksaklık var ne de ürün döngüsünde herhangi bir aksaklık var. Bu, birilerine kâr zarar getirecek bir mesele değil, bu, tamamen kamu eliyle atıkların temiz ve yerinde toplanması için yapılmış, öncesinden parası alınmış. Niye? Bu atığı gidip çöpe atmasını diye parasını almış. Sen bu atığı geri kullanılabilecek şekilde geri verirsen depozito ücretini geri alıyorsun, cebinden ekstra bir zarar ya da kâr etmiyorsun.

Kamu İhale Kanunu'yla alakalı Ednan Ağabey –galiba yanlış hatırlamıyorsam- bir şey söylemişti, bir de Ali Öztunç Bey de orada, bir ufak “Ya, Cumhurbaşkanının işi gücü yok mu?” falan gibi... Yani şimdi, şöyle: Cumhurbaşkanımız –Allah razı olsun- bugün konuştuğumuz bütün yapılan bu işlerin arkasında kendisinin imzası var ama burada, kanun maddesinde kastedilen o değil. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçtikten sonra, orada da bir “Kabine” ya da “Bakanlar Kurulu” ibaresi kalmadığı için, bunların hepsi eski kanunda yeni tabirle “Cumhurbaşkanınca” yazılıyor. Bunu siz de gayet iyi biliyorsunuz, burada Cumhurbaşkanımıza herhangi bir ekstra yük getirecek bir durum yok.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Peki, neden devre dışı kaldığıyla ilgili...

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Hayır, yürütme erkinde yani, anlatabildim mi? Onu söylüyorum.

“Gelen atıklar hakkında hiç denetim yapılmıyor.” diye bir şey söylemiş Ednan Bey. “Atıklar geliyor, olduğu gibi mi yapıyor, pandemi sürecinde özellikle hiç denetlenmiyor mu?” demişti. Bununla alakalı bizim yönetmeliğimizin –Resmî Gazete’de yayımlandı, ona da bakabilirsiniz- uygunluk denetiminde 6’ncı maddenin (b) fıkrasında diyor ki: “Gerek duyulması hâlinde, atıklardan numune alarak yeterliliği Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca kabul edilmiş laboratuvarlarda atığın tehlikeli maddeyle kontamine

olup olmadığına dair elementel analiz yaptırılır. Analiz sonucunun uygun bulunması durumunda uygunluk yazısı, uygun bulunmaması durumunda ise uygunsuzluk yazısı düzenlenir.” Dolayısıyla, bu da kesinlikle göz ardı ettiğimiz bir durum değil.

MAHİR POLAT (İzmir) – Onu ben söyledim, sahadaki fiili durumu söyledim.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Yok, ona da geleceğim. Siz “Bilimsel veri var mı?” dediniz, ona da geleceğim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Toparlayalım Sayın Selman.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Tamam.

Barış Bey de yine, bu özel sektörle alakalı galiba dediğimiz, zannediyorum yeterince açıklayıcı olmuştur.

“Otoparklarla ilgili de bir bilimsel veri var mı?” dedi Mahir Bey. Ben burada uzatmamak adına tekrar detaya girmiyorum ama bu konu zaten sıklıkla çalıştığımız bir konuydu. Bunun hiç böyle sıkıştırılmış falan bir durumu yok, zaten daha önceden düşünülen bir meseleydi. Ben tekrar söylüyorum: Ben kendim İstanbul Teknik Üniversitesi mezunuyum, İTÜ’den de aynı zamanda Çağdaş Hocamla, Evrim Hocamla, Erdem Hocamla biz depozito yönetim sistemi nasıl yapılabilir gibi çalışmıştık yani anlatabildim mi, bu ikisi farklı konular.

Kanun teklifi konusunda, yine ÇED konusunda söyledik.

Mahmut Bey “Cezalardaki fiyat farkları” dedi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Fiyat farkını söylemedim...

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Hayır, şöyle Mahmut Bey...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür dilerim, parantez içerisindeki...

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Bir yanlış anlaşılma olmuş olabilir diye söylüyorum, parantez içindeki bedeller, biliyorsunuz, yani her sene çeşitli değerlendirme oranlarıyla bu rakamlar güncelleniyor. Bu parantez içindeki güncel değeri, anlatabiliyor muyum, orada farklı bir şey yok. Yani kanuna konulduğu zaman o rakamış, şu andaki güncel değeri buymuş, onu ifade ediyor sadece.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O zaman birini yazın, günceli yazın.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Hayır, ama şöyle, siz 6 bin diye baktınız mesela, siz onu 6 bin diye düşünüyorsunuz ama o 2020 şartlarında 20 bin dolayında bir cezaya tekbül ediyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O zaman şöyle yapın...

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Bir de şöyle, sizin bahsettiğiniz maddenin o fıkrasında zaten değişiklik yok. Tek kelime değişiklik yok Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Üstadım, diğeri aynı şekilde.

Bakın, ben, orada şuradan şuraya kadar diyorum. Güncelleme ise güncellemeyi şöyle yapın, deyin ki: Bu konuda Bakanlığa yetki verin. O kadar.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Personel alımıyla ilgili, yine Mahmut Bey’in bazı çekinceleri vardı “İş Kanunu”yla niye alıyorsunuz, niye kamu personel alımı gibi alıyorsunuz?” diye.

Zaten burada, kıymetli vekillerim, benim en baştan beri anlatmaya çalıştığım şey bu: Şu anda, kamu eliyle, Bakanlık eliyle doğrudan bir depozito sistemi var ama bu çok işlevsel değil ve yeterince etkin depozito dönüşümü yapamıyoruz. Neden? Çünkü başarılı ülkelere bakıyorsunuz, yüzde 90-95 yapanların hepsi bu işi özel sektörle iş birliği hâlinde yapmış ama özel sektöre herhangi bir kâr zarar vererek değil, sadece onları sürecin içine dâhil etmiş. Sadece kamu kurumlarının yaptığı ülkelere

bakıyorsunuz, Sırbistan, Hırvatistan, İzlanda gibi, buralarda da yüzde 10'larda, 12'lerde geri dönüşüm oranları. Başarısız olduğu oradan da belli yani dolayısıyla, biz, kamu personel kanunuyla Ajansa personel alabilecek olsak burada yine yeterince etkin bir çalışma yapamayacağız.

“Bisiklet yolları” dediniz, bisiklet yollarıyla alakalı yani zannediyorum gözden kaçmış olabilir ama maddelerin içeriğinde çok açık ve net bir şekilde yani Trafik Kanunu’nda dönüşler kısmında da açıkça belirtiliyor. Biz, burada normal bisiklet, elektrikli bisiklet, elektrikli “scooter”, bütün bu bisiklet yolunu ve bisiklet şeridini kullanacak insanlarımıza dönüş önceliği veriyoruz dönüşlerde, ilk öncelik hakkı veriyoruz. Yani ben, burada tek tek, uzatmamak için maddeyi okumak istemiyorum ama detayına baktığımızda, biz bu kadar detaylı düşünmüş durumdayız. Bisiklet yollarında hem yayalara haklar var hem normal bisikletli, elektrikli bisikletli, elektrikli “scooter”lı bütün kullanıcılara da bu konuda geçiş üstünlüğü veriliyor.

Burada, Başkanım, son iki konu var: Bir tanesi İbrahim Hocamız yine dedi ki: “Çevre Kanunu’nda geriye gidişler olacak.” Ya, Hocam, gerçekten ben size çok saygı duyan bir insanım. Neticede daha 30 yaşında, genç bir milletvekiliyim ama ciddi çaba sarf ediyorum ülkemizin bu konularda daha iyi, etkin mücadele edebilmesi için. Bakın, Çevre Kanunu’nda getirdiğimiz değişikliklerden bazılarını söyleyeyim yani çevre etiket sisteminin tanımlanması mı, yoksa atık yönetim firmalarının da atık yönetiminden, bundan müteselsilen sorumlu olması mı?

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – ÇED, benim sorduğum sadece ÇED.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) - Ama ÇED’i de söyledim.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Onları biz olumlu buluyoruz.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) - Tamam ama siz diyorsunuz ki: “Çevre Kanunu’nda geriye gidiş var.” Biz burada 7-8 tane çevre izin ve lisansı olmayan faaliyetlerin süresiz durdurulmasını getiriyoruz, atık motor yağlarının toplanan miktarının artırılmasını getiriyoruz, idari para cezalarının caydırıcılığını artırmak için şeyini getiriyoruz ama ÇED’le alakalı da dediğim gibi, bence çok büyük bir yanlış anlaşılma var Biz “ÇED gerekli değildir.” ibaresini kaldırıp hepsinde ÇED olumlu kararını zorunlu kılıyoruz ve “ÇED olumlu kararı alınmayan hiçbir iş yapılamayacak.” diye kanun teklifinde de açık açık yazıyor.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Yeni maddeyle ne oluyor?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Tamam, öyle oluyor işte. Başvuru dosyası geliyor, bu başvuru dosyası ve ÇED olumlu kararı almadan herhangi bir işlem yapmanız yasaklanıyor. Madde aynen böyle, okuyabilirsiniz.

OYA ERSOY (İstanbul) – “Başvuru dosyasıyla” dediğiniz ne?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) - Maddelerde tekrar görüşelim.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Maden Yasası’nda tam tersine, ÇED olmamasına rağmen, ÇED kapsamı dışında da...

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) - Ama ben size...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Sayın Özboyacı, maddeler üzerinde görüşülürken ayrıntılı olarak bilgi verirsiniz, lütfen toparlayalım.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Tamam, olur.

Son bir cümle kuracağım Başkanım: Ben, burada, gerçekten kendi teklifimle alakalı maddeleri, tek tek arka planlarının hikâyelerini çalışmış bir kardeşiniz olarak çok samimiyetle yani fikirlerinize önem verdiğimi ifade ediyorum ama burada bir art niyet olmadığını bilmenizi isterim. Yani “Kanun

teklifini kim hazırladı?" sorusunu gerçekten çok üzüntüyle karşıladım. Yani bizim burada derdimiz, ne samimiymiş gibi görünüp de araya bir şeyler sıkıştırmak. Bizim burada amacımız, ne böyle çok hâkim olamadığımız şeyler için eveleyip gevelemek. Hayır, biz konumuza çok iyi çalıştık, ben bu işi sekiz aydır çalışıyorum ve bu kanun teklifini, evet, bu kardeşiniz, ben hazırladım. Dolayısıyla, bütün maddelerle alakalı da arka planı biliyorum, dilimin döndüğünce, belleğimde olduğu kadarıyla da sizlerle hepsini paylaşmaya çalışacağım.

Kıymetli milletvekillerim, şimdi, farklı farklı konular burada görüşülüyor, konuşuluyor Çevre Komisyonu ile alakalı, Türkiye'deki diğer çevre olaylarıyla alakalı ama benim sizlerden ricam, bakın, plastik poşet uygulamasıyla ilgili hepimiz samimiyetle kararlılık gösterdik ve yüzde 80 azalttık bu poşet kullanımını, çevreye çok ciddi katkı sağladık.

Bu Çevre Ajansının kurulması ya da bu 37 maddelik kanun teklifinde çevreye zararı olacak bir tane madde yok; hepsi, özellikle Depozito Yönetim Sistemi ve Çevre Kanunu'ndaki değişikliklerin hepsi gerçekten çevreyi korumayı önceleyen maddeler.

O yüzden, çok hassas bir şekilde hazırladığım bu kanun teklifimizin hepimizin katkısıyla, mutabakatla, oy birliğiyle geçmesi için sizlerden tekrar ricacı oluyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Çok teşekkür ederim Sayın Özboyacı.

Sayın Tanal'ın bir sorusu var, ona kısa söz vereceğim, ondan sonra da Sayın Durmaz'a söz vereceğim.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, teklifin 9'uncu maddesinde muafiyet ve istisnalar yazılı.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Evet.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Onun (ç) bendinde diyor ki: "Her türlü dava ve icra işleminde teminat yatırma mükellefiyetlerinden, muafıdır." Şimdi, ben bunu anlıyorum; bu, bir dava açtığı zaman ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz anlamındaki o teminatı kastediyor. Yalnız, bu maddenin (b) bendinde diyor ki: "Faaliyetleri dolayısıyla yaptığı işlemler yönünden harçlardan da muafıdır." Dava ve icra harçları da bunu kapsıyor mu, kapsamıyor mu? Bence bu harçların ne olduğunu somut bir hâle getirmek lazım, aksi takdirde uygulamada bu tür sıkıntılar da çıkar. Bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim Başkanım.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Başkanım, bu konuda "harçlar" dediğimizde çok fazla, değişik, muhtelif harçlar var çünkü şöyle: Yani ajansın yaptığı tek bir işlem yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Parantez açın "Yargı harçları hariç." deyin o zaman.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Yok, çok fazla var. Hatta, faaliyetlerde de gözünüze çarpmıştır, biz, eğitim faaliyetlerinden tutun laboratuvar kurmasına, hatta atık müzesi kurmasına kadar...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O zaman "Yargı harçları hariç." deyin, parantez açın.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Şunu söylüyorum: Mahmut Bey, yaptığı her işlemle alakalı burada farklı bir harç var ama siz "Yeterince anlaşılmamış." diyorsanız biz bunun üzerinde tekrar çalışalım yani metinde bir değişiklik yapılabilir ama burada da daha genel bir harç tabiri var.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bir zahmet, burada bir sıkıntı var.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Ben bir araya girmek istiyorum: Sayın Özboyacı, yarın Gelir İdaresi burada olacak, 9’uncu maddeye geldiğimiz zaman Gelir İdaresine de bunu sorarız.

Sayın Bakan Yardımcım, yarın maddeler üzerinde geniş bir değerlendirme yaparsınız, süre uzadı. Ben şimdi Sayın Durmaz’a bir söz vereyim, ondan sonra da maddelere geçilmesini oylayıp yarına bırakalım, yarına.

MURAT BAKAN (İzmir) – Sayın Başkan, geneli üzerine Bakan Yardımcımıza söylediğimiz o kadar şey var, bunlar nasıl geçilir? Yani “Süre uzadı.” diye bir şey var mı? Bizim süreçle ilgili problemimiz yok, biz çalışmaya geldik, bunun için maaş alıyoruz, Sayın Bakan Yardımcımızı dinlemek istiyoruz biz.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Peki.

Sayın Birpınar, buyurun.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle, Sayın Bakan’ın, Sayın Vekilimizin söylemiş olduğu İZSU meselesini ben en kısa zamanda Sayın Bakanımıza iletteceğim ama Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü bana bağlı olmadığı için, ben, bu soruyu, neden atanmadığı hususunu burada net bir şekilde cevaplayamıyorum. Bana bağlı bir birim değil, yerel yönetimler bana bağlı değil, daha evvel bana bağlıydı, onun için belki şey yapabilirsiniz ama ben notumu aldım, en kısa zamanda başka bir bakan yardımcımıza ve Sayın Bakanımıza en kısa zamanda iletteceğim. Biz o konuda Bakanlık olarak kesinlikle ideolojik de bakmıyoruz. Yani birçok muhalefet belediyelerinin genel sekreterlerinin hepsini atamış durumdayız yani o konuda bir sıkıntımız yok. Belki unutulmuştur, eksik kalmıştır ama ben en kısa zamanda o özel soruyu, onu iletteceğimi ifade etmek istiyorum.

Şimdi, ben on sekiz senedir bu Bakanlıktayım. Yani bir on senesi İstanbul İl Müdürlüğü olarak -Çevre ve Orman Bakanlığını birleştirmiştik, daha sonra da Çevre ve Şehircilik Bakanlığını birleştirdik-görev yaptım. 2002’den beri on senesi İstanbul’da uygulamada, sekiz senesi Müsteşar Yardımcılığında teoride geçti ve yaklaşık sekiz senedir de İklim Değişikliği Başmüzakereciliği yapıyorum uluslararası alanda hem de akademiden gelen birisiyim, son iki buçuk senedir de Bakan Yardımcılığı yapıyorum. Ama Bakanlığımızın genel bir geleneği var, bu çok güzel bir gelenek. Yani Çevre Kanunu 1983’te çıkmış, 1983’ten beri bir konuyla ilgili herhangi bir yönetmelik yapılacağı zaman veya bir kanun değişikliği yapılacağı zaman hep üniversitelerle, bilimle çalışılmış aslında. Yani AK PARTİ’den önce de bu hep böyle yapılmış. Yani baktığımız zaman, bir sorun var, çözülmesi gereken bir mesele var veya Avrupa Birliğiyle ilgili, biliyorsunuz, bizim “Chapter” 27... Avrupa Birliğiyle uyum konusunda, Avrupa’yla hemen hemen bütün yasalarda uyumumuz var. Yani onların yönetmeliklerinin 55 tanesi -ki toplamda 60 tane falan varsa- Avrupa Birliğine uyumlu hâle gelmiş durumda. Yani birkaç tanesi var, işte, hocamızın da bahsettiği birkaç tane mesele var. Bunlardan biri de Aarhus Sözleşmesi, Danimarka’nın Aarhus şehrinde imzalanan bir sözleşme. Bu, çevresel konularda bilgiye erişmeyle ilgili bir mesele ve diğer adı da Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Çevresel Karar Verme Sürecine Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru Sözleşmesi. Buna taraf değiliz, doğru ama aslında, ÇED sürecinde biz ÇED Direktifi’nin de gerektirdiği bilgi paylaşımını ve halkın katılımını yapıyoruz. Bunu da ne zaman yapacağız? Tam üyelik sırasında. Diğer ülkelerin hepsi tam üyeliğe geçtikten sonra bunu imzaladığı için, biz de o sürece bırakmış durumdayız, onunla ilgili meseleyi ama bu genel teamül şu: Üniversitelerle çalışılıyor ve biz, herhangi bir yönetmelik hakkında, gelişen duruma göre bir şey yaparsak hemen üniversitelerden,

görüşlerine de bakmadan, bakıyoruz Hacettepe Üniversitesinin Çevre Bölüm Başkanı, İstanbul Teknik Üniversitesinin bu konuda uzmanı, çünkü ciddi uzmanlıklar var, atık konusunda uzman hocalar var, hava konusunda uzman hocalar var yani onu başka birisine veremezsiniz, onlara veriyorsunuz.

Bu konuda da bizim yaptığımız iş, bu depozito sistemi, dünyada var, Avrupa’da çok fazlaca var. Bunu kiminle çalışabiliriz? İstanbul Teknik Üniversitesinden bir hoca grubu ve hukukçuları da içine alan bir paket olarak bir gruba verdik. Ya, dünyada bu nasıl uygulanıyor, Türkiye’de biz bunu uygulayabilir miyiz veya neler oluyor, ne bitiyor? Siz bize önerilerde bulunun diye, iki sene evvel bir proje verdim ve bu projede iki senenin sonunda bütün taraflarla bir araya gelindi, 20’nin üzerinde toplantı yapıldı, bu hocalar yaptılar aslında bizden de bağımsız. Bütün tarafları TÜSİAD’ı, MÜSİAD’ı veya yetkilendirilmiş kuruluşları, piyasaya sürenleri, STK’lerin tamamını, hepsini belki 20 toplantıda bir araya getirdiler. Onların raporlarını aldılar ve onlar çalıştılar, bizim adımıza çalıştılar aslında. Biz, sonuç itibarıyla hazırlanan bu raporu, Türkiye için böyle bir şey yapılabilir, kamu-özel iş birliğiyle yapılırsa böyle olur. Dünyada sadece kamunun yaptığı yerlerdeki başarısızlıkları, kamu-özel iş birliğiyle yapılanları, hepsini aslında ortaya koydular ve biz, bu raporları bu kanunu hazırlayan sayın vekillerimize verdik. Dedik ki: Ya, gerçek durum bu. Bunu uygulayabilmek için de bir kanun lazım. İsterseniz siz bunları bu hocalarla da görüşün. Bu raporları verdik, sonra WWF’nin hazırlamış olduğu raporlar vardı, o raporları da verdik ve onlar da başladılar bu konuda çalışmaya ve o kurumlarla da bire bir görüştüler, sunumlar aldılar ve bu hâle geldi.

Aslında, paket olarak orada bu işlerin hepsi yapıldı. Bu ufacak bir yönetmelikte bile biz bunu yapıyoruz. Yani, mesela ÇED Yönetmeliği’ni şu anda çalışıyoruz çünkü gelişen duruma göre yeni sektörler oluşuyor, mecburen oraya, listelere bir şeyler ilave etmemiz gerekiyor veya çıkarmamız gerekiyor onun için mesela Hacettepe Üniversitesinin -buradan ifade ediyorum- Hacettepe’nin Çevre Bölümünde bir tane hocaya değil, bir sürü hocaya bunu başkanlığında verdik ve onlar yeniden çalışıyorlar, neler daha iyi hâle gelebilir, çevreye daha katkılı... Mesela madenlerle ilgili sıkıntı var, evet. Orayla ilgili bunu nasıl çözebiliriz, halkın katılımı toplantısını 1 değil 2 kere yapabilir miyiz? Sosyal etkilerine de bakabilir miyiz? Bütün bunları şu anda çalışıyoruz sayın vekillerim. Yani hakikaten çevre adına, ortak geleceğimiz adına bu siyaset üstü bir mesele, nasıl daha iyi sonuçlar... Dünyanın her yerinde ülkenin enerji bakanlıkları yani iktidardan bağımsız olarak söylüyorum, madenlerin çıkartılması için mücadele verir, Çevre Bakanlığı bunun önünde durmaya çalışır veya bir bakanlık bu işi istemez. Mesela, Enerji Bakanlığı bir konuyu istemez, Çevre Bakanlığı onu ister, iklim değişikliğinde olduğu gibi. Bütün bunlar, bütün dünyanın meselesi aslında yani çıkar çatışmaları bakanlıklar arasında da doğal olarak oluyor, sadece şeylerde değil ama mümkün olduğu kadar Çevre Bakanlığı üstün gelsin, bunları koruyalım arzusunda olduğumu da ifade etmek istiyorum kendi adıma.

Şimdi, dolayısıyla, bu kanun bu işin çatısını oluşturacak, depozito sisteminin çatısını oluşturacak bir ajans. Bir şeyi de ifade edeyim; bu arada bu ajans kuruluyor diye bize inanılmaz şeyler var, diyorlar ki: “Biz de ajansa girelim, yönetimine girelim.” Bir gazeteci aradı “Biz bu ajansa girmek istiyoruz, bizim teklifimiz.” dedi, enteresan bir şekilde ben anlamadım. Dün beni aradı, dedim ki “Bunu haber ajansı filan zannediyorsunuz galiba. ‘Ya, öyle ben çevre için haber ajansı zannettim.’ dedi.” “Yok öyle değil, bu daha farklı bir şey” dedim. Çevre TV diye bir kanal varmış da onlar beni aradılar. “Biz bunu teklif etmiştik, Meclis bunu çalmış.” filan dediler. Hâlbuki öyle bir şey değil.

Sayın Hocamızın da bahsettiği bu Avrupa Çevre Ajansı meselemiz var. Evet, Avrupa Çevre Ajansının yönetim kurulu üyesiyim ben doğal olarak ve biz, kurulduğu günden beri oranın üyesiyiz. Avrupa Birliğine tam üye olmamamıza rağmen aday ülkeler de oraya üye. En çok parayı veren ülkelerden biriyiz çünkü nüfusa göre belirleniyor. Avrupa Çevre Ajansının merkezi Danimarka’da yani

sekreteryası ve bizim ülkemizden de bir sürü uzmanımız orada çalışıyor. Maaşını da onlar veriyor bizim ödediğimiz aیدatlardan. Yani, normal oranın personeli. Burası ne yapıyor? Burası, aslında, buraya üye olan ülkelerdeki iyi örnekleri diğer ülkelere paylaşıyorlar ve projeler yapıyorlar, sırf teorik projeler yapıyorlar ve o projelerin çıktılarını diğer ülkelerle paylaşıyorlar. Mesela, biz, Danimarka’da, Fransa’da, Almanya’da çevreyle ilgili nasıl iyi bir uygulama yapıldıysa anında o bilgilere ulaşabiliyoruz. Onun için de orası biraz böyle başka bir yer ama aynı zamanda, mesela, Almanların “UBA” diye bir federal ajansı var, onlar da mesela depozito sistemini yönetiyorlar. Yani bundan ayrı, her ülkenin kendine ait lokal ajansları da var. O ajanslar belli şeyleri yönetebiliyorlar. Bunlardan bir tanesi de işte bu Çevre Ajansı olacak. Aslında, ismi üstünde, belli konuları “Sadece bu konuları yapalım, ismini de ‘ajans’ diye koyalım...” Mesela, Amerika’da çevre ajansı -“EPA” dedikleri ajans- bütün bu işleri yapar, hatta denetim de yapar, en büyük denetimi onlar yapar.

Şimdi, biz, denetim meselesine gelince şöyle bir sıkıntımızı da ifade etmek istiyoruz: Bir sürü vekilimiz bizi arıyor. Muğla ilimizden bahsediyoruz. Muğla ilimizin denizi var, koyları var. İnanın, Muğla’nın merkezi içeride, en az bir buçuk iki saat. Bir ilçeden bir ilçeye veya merkezden en az iki saatte gidiliyor, kocaman bir coğrafya. Yazın oraya dışarıdan binlerce tekne geliyor. Özellikle bu son süreçte de bu pandemi sürecinde şu anda insanlar teknelerde uyuyorlar. Yani bakıyorsunuz koylara, koylar sanki şehir gibi görünmeye başladı. Neden? Çünkü insanlar korkuyorlar ve koylarda yaşıyorlar. Bir de Yunanistan özellikle bu tekneleri almadığı için hepsi içeride kaldı, binlerce tekne koylarda duruyor. Bunların atıklarını yönetmek lazım çünkü bunlar sıvı atıklarını geceleri bir yere basıyorlar. Ama bunu kim denetleyecek? Muğla İl Müdürlüğü denetleyecek mevcut kanuna göre. Ama kaç tane elemanıyla denetleyecek? Devletin sistematüğinde bunu da aşamıyoruz. Orada, il müdürlüğünde 200 tane elemanınız var, bunları denetleyebilmek için sizin 2 bin tane elemanınızın olması lazım. Ama Ajans imkânları ve kabiliyetleriyle oraya bir denetim teknesi verebilir, onlar alabilir, 10 tane alır veya o sıvı atıkları alabilecek hizmetleri verebilir. Elimiz biraz rahatlasın, çevreye daha duyarlı hâle getirelim arzusuyla yaptığımız bir iş. Bunu, Amerika’da “EPA” dediğimiz çevre ajansı da yapmaktadır. Bunu da ifade etmek istiyorum.

Diğer konular da aslında, bu depozitolu ürünlerin dezenfekte edilip kullanılması meselesi. Aslında, kanunda var. Biliyorsunuz, evlerimizde kullandığımız bu damacaneler var. Bunlar alınıyor, dezenfekte edilip kullanılabilir. Bunlar zaten var ama bu ufak şişeler için veya bunlar için ekonomik olmadığı için hem cam şişeleri hem pet şişeleri hem de... Bir de bunlar hem Sağlık Bakanlığıyla ilgili meseleler olduğu için bizim konumuz da değil. Camın kırılıp tekrar cam üretilmesi daha uygun enerji maliyetleri getiriyor. Kumdan camın üretilmesi yani kuvarstan camı eritmek için diyelim ki 10 birim enerji kullanıyorsanız, bu atık camlardan tekrar cam şişe üretmek için 5 birim enerji kullanıyorsunuz. Dolayısıyla bunları bulmak lazım. Atık ithalatının şeyi de bu zaten. Niye atığı ithal etmek istiyor insanlar? Çünkü Türkiye’de atık bulamıyorlar ama sizlerin desteğıyle çıkacak olan bu kanundan sonra atık ithalatı Türkiye’de olmaz. Neden olmaz, biliyor musunuz? Çünkü biz bunu kaynağında ayrı toplarsak hem kâğıdı hem camı hem plastiğı hem alüminyumunu, bunlar içeride bulunan... Ben size bir rakam vereyim, şu anda 368 adet plastik atık ithalatçısı firma var ama plastik geri kazanım firması Türkiye’de ne kadar, biliyor musunuz? 1.477 adet firma var, her birinde ortalama 10 kişi çalışsa... Ciddi miktarda bir istihdam var burada. Yani yeni de kurulmamış bunlar, yıllardır olan firmalar ve bunların da ham maddeye ihtiyaçları var. Ama biliyor musunuz, Türkiye’de yıllardır çöp ithalatının önünde hiçbir engel yoktu. Biz, geçen sene her bir firmaya kapasitelerinin yüzde 80’i kadar yani adamın 10 bin ton işleme kapasitesi varsa dışarıdan en fazla 8 bin ton getirebilirsin diye bir şey getirdik. Geçen ay getirdiğimiz kuralla da “Kapasitesinin en fazla yüzde 50’si kadar Türkiye’ye getirebilir.” dedik. Sayın vekilimiz sordu, dedi ki: “Bu zamana kadar hiç ceza yazdınız mı?” Onunla ilgili de size bir bilgi verip uzatmadan

bitirmek istiyorum. Atık ithalatı miktarının azaltılması için yüzde 80'den yüzde 50'ye indirdik. Yapılan denetimlerde sadece 2020 yılında 13 firmaya 8 milyon 629 bin TL atık ithalatı konusunda ceza yazdık. Örnek olarak, sadece haziran ayında Mersin ve İskenderun gümrük bölgelerinde yapılan denetimlerde, 153 konteynerin 51 tanesi hakkında mahrece iade kararı aldık yani bizim arkadaşlarımız limanda baktılar, onlar karışık atıklar olduğu için 51 tanesini mahrece yani nereden geldiyse o ülkeye iade kararı aldık ve geri gönderdik. Yani Bakanlığımızın aslında denetim elemanları bu konuda çok kötü değiller ama bizim esas meselemiz, hakikaten yurt dışından hiç atığı getirmemiz lazım ama içeride de bu 1.777 tane tesiste çalışan... Tesisin çalışması da lazım yani aslında sürdürülebilir bir yönetim şekli yapmamız lazım. Yani biz bunların hepsini de kapatabiliriz veya işte, niye bunları yavaş yavaş getiriyoruz? Biz, şimdi tek kullanımlık ürünleri yasaklayabiliriz. Evet, pipetleri yasakladık, kulaklara takılan, hepsini yasakladık ama böyle bir sektör var. Dünya da bunları bir anda yasaklamıyor. Biz, işte, en ufak bir şeye girdiğimiz zaman sektör ayağa kalkıyor. İşte, poşette biz bunu yaşadık. Poşeti yasaklarken poşetçiler inanılmaz zarar gördüler, bağırıyorlar, çağırıyorlar. Ama ne yaptık? Dedik ki "Bunun kararını aldık, bir sene geçiştirdik, bir daha geçiştirdik." filan, dolayısıyla yavaş yavaş bu kanunları geçirdik. Bir dahaki sefere karşınıza, göreceksiniz, bu tek kullanımlık ürünlerin yasaklanmasıyla ilgili geleceğiz. Bunları da ifade ediyorum kayıtlara geçsin diye çünkü yavaş yavaş dünyada, İngiltere'de bunu tamamen yasakladılar önümüzdeki süreçte bizimde bu noktada hareket edeceğimizi ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Toparlayalım Sayın Birpınar.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Bu ÇED'le ilgili meselede aslında hep yanlış anlaşılmalarda oluyor, belki biz de iyi ifade edemiyoruz ama şunu ifade edeyim: Sayın Vekilimiz, teklifin sahibi hakikaten konusuna çok hâkim bir şekilde çalıştılar. Her iki vekilimizi de ben canı gönülden tebrik etmek istiyorum. Bu proje tanıtım dosyası... Şimdi iki tane mesele var, yıllardır uyguluyoruz. Bir ÇED raporuyla ilgili ÇED olumlu kararı alınıyor. Nerede? ÇED Genel Müdürlüğümüzün veya Bakan oluruyla, Bakan Yardımcısı oluruyla verilen kararlar var ve bunun içerisinde ne var? Halkın katılımı toplantıları var, izleme denetleme kurulları var, bayağı yani üç dört ay süren bir süreç var. Bir de illerde yürüyen var. İllerde yürüyen de daha basit proje tanıtım dosyaları görülüyor ve oradaki şube müdürü veya il müdürünün imzasıyla veya valinin imzasıyla çıkan bir mesele var. Şimdi, sizlerden gelen tepkilerle aslında biz bunu yazdık, ifade ettik. Sayın vekilim dedi ki: "Böyle bir tepki var 'ÇED Gerekli Değildir' ne demek?" "ÇED Gerekli Değildir"i şöyle anlıyorlar; hiç ÇED yapmaya gerek yoktur. Biz dedik ki: "Bu ifadeyi kaldıralım, onun yerine hem valiliklerde hem genel müdürlükte, bakanlıkta verilenlerin ikisinin adı da ÇED olumlu olsun, ÇED olumlu kararı verilsin. Hem valilik versin bunu hem burası versin. Küçük projeleri valilik versin." Eğer siz burada başvuru dosyasına takılıyorsanız, proje başvuru dosyası yazalım. Yani hiç problem yok. Sadece bizim yaptığımız, o verilen belgenin üstüne yazılan şey, hem valilikte hem Bakanlıkta ÇED olumlu kararı veya ÇED olumsuz kararı olacak bundan sonra. Yani valilikte "ÇED Gerekli Değildir", burada "ÇED olumludur." şeklindeki ifadeyi kaldıralım. İkisinde de ÇED olumlu veya ÇED olumsuz olsun. Ama bu eğer siz sadece başvuru dosyası ki kanunun ilk metninde şöyle geçiyordu: "Çevresel etki değerlendirme raporu veya proje tanıtım dosyası." diyordu. Biz, bunlara başvuru dosyası yazdık. Eğer şöyle isteniyorsa, çevre etki değerlendirme raporu ikisinde de söz ediliyorsa onu yazalım, bir sıkıntı yok. Biz, sadece o ifadelerdeki arızadan bahsediyoruz. Neyse, bununla ilgili bizim bir sıkıntımız yok. Bu konuda takdir tabii sayın vekillerimizindir.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Başkanım, bir cümle ilave edebilir miyim?

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Buyurun.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) - Yani mevcut ÇED’le alakalı cezai yaptırım maddesi ile şu an 19’uncu maddedeki cezai yaptırımın değişikliğini söyleyeceğim. Mevcutta diyor ki: “Çevresel etki değerlendirmesi sürecine başlamadan veya bu süreci tamamlamadan inşaata başlayan ya da faaliyete geçenlere yapılan proje bedelinin yüzde 2’si oranında idari para cezası verilir. Cezaya konu olan durumlarda yatırımcı faaliyet alanını eski hâle getirmekle yükümlüdür.” Biz bunu şuna çeviriyoruz: “Çevresel etki değerlendirmesi olumlu kararı almadan inşaata başlayan ya da faaliyete geçenlere proje bedelinin yüzde 2’si oranında idari para cezası verilir. Cezaya konu olan durumlarda çevresel etki değerlendirmesi olumlu kararı alınmaz ise yatırımcı faaliyet alanını eski hâle getirmekle yükümlüdür.” diyoruz. Biz burada aslında ÇED raporunun kapsamını genişletiyoruz. Anlatabiliyorduk mi? Yani “ÇED gerekli değildir” diye bir rapor kimse vermesin. Hepsi “ÇED olumlu” almak zorunda kalsın diye yaptık biz bunu. Burada zerre kadar art niyet yok, tamamen konu bu ve ben de hani inşaat mühendisi olduğum için bu konuyla alakalı ciddi manada biliyorum. Bazen gidiliyor ufak projeler için ÇED gerekli değildir vesaire. Hayır, tek bir nizam olsun burada. Bir proje dosyası var, bir proje tanıtım dosyası var, bir başvuru dosyası, hepsi ayrı ayrı. Bunun adına ne dediğimizin önemi yok ama tek bir dosya adı olsun -ki ona başvuru dosyası dedik biz- ve bunun sonucunda “ÇED olumlu” kararı alınacak ya da alınmayacak. Alınrsa işlem devam eder, çevreye bir zararı yoktur demektir. “ÇED olumlu” kararı alınmazsa kesinlikle herhangi bir faaliyet yapmıyor. Alınmadan bir şey yapıyorsa da kanunla faaliyet alanını eski hâline getirmekle yükümlü kılıyoruz.

MURAT BAKAN (İzmir) – “ÇED gerekli değildir” kararı ya da “ÇED olumluya” çevirdiğimizde prosedür değişiyor mu?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Aynı prosedür, hiç değişmiyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – O zaman yaptığınız bir şey yok, istatistiği değiştirmiş oluyorsunuz sadece. O zaman sizin söylediğiniz şey başka bir şey. Siz adımı değiştiriyorsunuz, biz zaten ona karışıyız.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Adımı değiştirmiyor bak.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Değiştirmiyoruz. Biz bundan sonra “ÇED gerekli değildir” kararı alıp... Şimdi, şöyle...

MURAT BAKAN (İzmir) – Ortadan kaldırıyoruz, vatandaş, kimse isyan etmesin artık. “ÇED olumlu” bu da bakın olumlu karar diyorsunuz. Prosedürü değiştirin o zaman.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Sayın Vekilim, şöyle ama şimdi “ÇED gerekli değildir” denildiği zaman zaten orada tamam, istediğini yap gibi bir anlam değil yani o. Biz “ÇED olumlu” kararı alınsın, bütün projeler incelensin, çevre etkisinde değerlendirilmesi nasıl, hepsine bakılsın istiyoruz. Burada herhangi bir art niyet yok.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bakın, ÇED’le ilgili alınan kararlar 1993 ile 2018 yılları arasında: “ÇED olumlu”, şu alttaki şey “olumsuz”, “ÇED gerekli değildir.” Şimdi siz bu istatistiğin hepsini ÇED olumluya çevireceksiniz, hiçbir değişiklik yapmıyorsunuz. Hukuki hiçbir değişiklik yok, ismi değişiyor sadece.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Bursa) – Ben burada bir şey söyleyeyim. Murat Bey, ÇED gerekli değildirdeki süreç tamamen yine dosya incelemeye alınıyor, vilayette. Fakat orada bazı kıstaslar getirilmiş, demiş ki kapasite şu kadar olursa veyahut da bazı standartlar var, o standartların altında olunca “ÇED gerekli değildir”i yani Ankara’ya gitmesine gerek yoktur manasındadır. Şimdi, yeni hazırlanan şey doğru bir kelime. Çünkü “ÇED gerekli değildir”i vatandaş çok değişik bir şekilde yorumluyor, valilikde “ÇED olumludur”u versin, Bakanlıkta “ÇED olumlu”yu versin.

MURAT BAKAN (İzmir) – Müfit abi, ben anlıyorum, konuyu da biliyorum. Eğer olumlu diyeceksek o zaman detaylı bir, kapsamlı bir araştırma, çalışma neyse hazırlık olması lazım.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Bursa) – Zaten o araştırma yapılarak “gerekli değildir” veriliyor.

MURAT BAKAN (İzmir) – “ÇED gerekli değildir”le aynı koşullarda olmamalı.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Şöyle efendim, bununla ilgili şunu ifade etmek istiyorum. Aslında, Sayın Bakanın, Sayın Vekilimizin söylediği şey, biz yönetmelik üzerine çalışıyoruz. Burada sadece bu ifadeleri değiştireceğiz ve bu aslında bir kazanım olacak bizim için ve ÇED Yönetmeliği’nde tanımlanıyor ve Avrupa Birliği direktifine de uyumlu hâlde “Halk bilgilendirilir.” diyor direktifte. Biz, bu ÇED Yönetmeliği’ni hazırlarken bu konuda yine sizlerin desteğini, yardımını alacağız, orada düzenleniyor zaten. Kanunda sadece adı var, ÇED Yönetmeliği’ni yeniliyoruz orada. Yani şu olabilir, mesela valilikte de yapılan şeyleri halka soralım, halkın katılımını yapalım, dersenez, denirse eğer -yani soracağız- onun gibi şeyleri de oraya yönetmeliği ilave edeceğiz.

MUHAMMET MÜFİT AYDIN (Bursa) – Evet, onu ilave yapabiliriz.

MURAT BAKAN (İzmir) – Bizim uzlaşa dediğimiz bu. Eğer o noktada bir şey yaparsanız...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Ek 2 ne olacak peki Sayın Bakan, yönetmelikte ne olacak ek 2?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Ek 2 yönetmelikte aynen kalacak, mesela valilikçe yapılacak bu işler. Yani, bizim, Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından yürütülecek bütün işlemler.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Peki, ek 2’nin içindeki bazı iş ve işlemler kapsam dışına atılacak mı atılmayacak mı?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Hayır, atılmayacak. Hiçbir şey yok, o listeler değişmeyecek.

EDNAN ARSLAN (İzmir) –En büyük şey orada ek 2.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Hayır, ek 2’dekiler aynen kalıyor yönetmelikte.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – İçerikle alakalı hiçbir değişiklik yok.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Yönetmeliğe atf da var burada, yönetmeliğe geçtiğinde burada ek 2’deki görevler kapsam dışı altına mı alınacak?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Hayır, öyle bir şey yok efendim. Onu temin edebiliriz. Yani hiç sıkıntımız yok. Onu en kısa sürede değiştireceğiz.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Aynı kalıyor, sadece ek...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Arkadaşlar... Sayın Birpınar, bitirelim efendim.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Tamam efendim. Efendim yetkiyle ilgili biliyorsunuz Çevre Kanunu’nun “Denetim, bilgi verme ve bildirim yükümlülüğü” kısmında “Bu Kanun hükümlerine uyulup uyulmadığını denetleme yetkisi Bakanlığa aittir. Gerekliğinde bu yetki Bakanlıkça il özel idarelerine, çevre denetim birimini kuran belediye başkanlıklarına, Denizcilik Müsteşarlığına, Sahil Güvenlik Komutanlığına devredilebilir.” deniliyor. Burada sadece buraya biz Türkiye Çevre Ajansına da verilebilir dedik. Yani daha evvel zaten birçok yerde bu denetimler -işte hocam dedi ya verilemez diye kanunen- aslında veriliyor. Biz aynı zamanda yapı denetim firmalarına bile inşaatların denetimini verdik.

MURAT BAKAN (İzmir) – Onu da eleştirdik ama hatırlarsanız yani onu da doğru bulmadık.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Yok, o ayrı, doğru ama yani veriliyor. Şunu söylüyoruz: Bu konuda yani bu zamana kadar biz bir ilçe belediyesine de Sayın Vekilim yani Bodrum Belediyesine de gürlütlü denetimi yetkisi verdik. Yani orada çevre birimi varsa veriyoruz ki onlar yerelde bu işleri yapsınlar diye veya Denizcilik Müsteşarlığına, Sahil Güvenliğe veriyoruz ki onlar yapsınlar bize göndersinler tekrar diye. Bunları yapıyoruz.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Farklı bir şey ama yapı denetimler. Biri resmî kurum, gidip vatandaş orada kamusal denetim yapıyor, ötekisi de parasını ödediği kişiye “Beni denetle.” diyor. Yapı denetimle farkı bu yalnız.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Yok, yok, hayır.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Bu daha iyi.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Sayın Başkanım, bir cümle sadece.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Selman Bey, buyurun.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Başkanım, şöyle sadece: Bu denetimle alakalı yani çevre ajansına denetim yetkisi verilmesiyle alakalı konu da anladığım kadarıyla çok yanlış anlaşılmış. Onun olayı şudur: Az önce kıymetli Bakan Yardımcımızın Muğla’yla ilgili vermiş olduğu örnek buna bire bir uyan bir şeydir. Çevre ajansı gitsin, çevreyi kirleten şahıslara, kurumlara bu denetimi yapsın diye, anlatabildim mi? Yani burada yapı denetim gibi “Ben sana para veriyorum, git beni denetle.” gibi bir durum yok, aksine çevreyi kirletenleri denetleyen bir yapısı olacak ajansın aynı zamanda.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Ajans o yetkiyi devrederse?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Hayır, devredemez.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Hayır, bir kere kanunla...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – Nasıl devredemez, 4’üncü maddede yazıyor.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Hayır, hayır. Kanun yetkiyi...

EDNAN ARSLAN (İzmir) – 4’üncü maddeye bakın, var.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Denetim yetkisini devretme hakkı kanunla sabit, kamu tüzel kişiliği olması lazım.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – “Kurma, kurdurma, işletirme” ne demek?

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Kamu tüzel kişiliği olması lazım.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Ama “denetim” diyoruz, o başka bir şey efendim.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Denetim ayrı bir şey.

EDNAN ARSLAN (İzmir) – O yetkiyi devrettirmek yani ben bu yetkiyi aldım, bu konuda...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Arkadaşlar...

Selman Bey, bitirelim, maddelere geldiğimiz zaman tekrar, ayrıntılı bir şekilde görüşlerimizi beyan ederiz.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Başkanım, son cümle: Denetim yetkisi kanunla sabittir, İbrahim Hocaya sorabilirsiniz. Kamu tüzel kişiliği olduğu için Bakanlık, çevre ajansına denetim yetkisini devredebilir, çevre ajansı bunu bir başka kamu tüzel kişiliği olmayan birime devredemez.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKAN YARDIMCISI MEHMET EMİN BİRPINAR – Efendim, bir de son bu “scooter” ismiyle ilgili bir şey vardı, onu da bitirip kapatacağım.

Tabii, biz nereden aldık? “Scooter”larla ilgili TSE’nin standartları var. 11189, 11921, 12184 ve 13844 sayılı standartlarda “scooter” diye geçtiği için biz de mecburen öyle geçtik. Çünkü Türk Standartları Enstitüsünün standartları var, o standartlarda öyle yazıldığı için biz de böyle aldık ama Türk Dil Kurumuyla da bizim hukuk müşavirimiz görüşmüş, onların önerileri de var ama artık kamuoyunda da dünyanın her yerinde de bu isim çok belirgin, aynı televizyon gibi işte “scooter” da böyle geçmeye başladı. Halkın arasına siz istediğiniz kadar başka bir şey yazın, çocuklar buna “scooter” diyor.

Teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Evet, çok teşekkür ederiz.

Şimdi, son olarak Sayın Durmaz’a söz vereceğim.

Buyurun Sayın Başkan.

SADİR DURMAZ (Ankara) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan Yardımcım, kamu kurum ve kuruluşlarının değerli temsilcileri, sivil toplum kuruluşlarının değerli temsilcileri; sözlerimin başında hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Yine sözlerimin başında, geçtiğimiz günlerde bir kalp krizi sonucu hayatını kaybeden Sayın Mehmet Abdi Bulut Bey’e Cenab-ı Allah’tan rahmet niyaz ediyorum. Keza, bu coronavirus sebebiyle uzun süredir tedavi gören Antalya Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Muhittin Böcek’e ve Yozgat Belediye Başkanımız Sayın Celal Köse’ye de Cenab-ı Allah’tan acil şifalar diliyorum.

Değerli arkadaşlar, Milliyetçi Hareket Partisi olarak, yaşadığımız çevreyi korumayı, gelecek nesillere, kuşaklara sağlıklı, temiz bir çevre bırakmayı kutsal bir emanet gibi görüyor ve değerlendiriyoruz, millî bir ödev ve sorumluluk olarak yaklaşıyoruz. Bu manada, getirilen düzenlemenin bu anlayışımıza, yaklaşımımıza son derece uygun ve katkı verici bir çalışma olduğunu görüp değerlendiriyoruz. Başta imza sahibi arkadaşlarımız olmak üzere Bakanlığımıza ve emeği geçen tüm arkadaşlarımıza şükranlarımı sunuyorum, teşekkür ediyorum. Bu konuda desteğimizin tam olduğunu ifade etmek istiyorum.

Son bir hususu da kayıtlara geçmesi bakımından ifade etmek istiyorum.

Arkadaşlar, Türkiye’de “Dersim” diye bir yer yoktur. 1935 yılında Ulu Önder Atatürk tarafından çıkarılan bir kanunla anılan yerin adı “Tunceli” yapılmıştır ve öyle olmaya da devam edecektir.

Hepinize sabrınız için teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Öncelikle çok teşekkür ediyorum bütün arkadaşlara; yani, teklifi getiren arkadaşlarımıza, yapıcı bir şekilde eleştiren arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

Bana karşı da eleştiriler vardı; doğrudur, onlara da saygı duyuyorum. Şöyle: Yerel seçimler öncesinde poşet yasasını çıkardık. O dönem içerisinde bu olaya nasıl tarafsız ve hesap yapmadan baktığımızı göstermek için bunları anlatmak istiyorum. Poşet yasasıyla birlikte poşet üretimindeki insanların işi yüzde 70, yüzde 80 azaldı, tüketim de azaldı ve bir sürü insan bu yüzden işsiz kaldı. Ben de yirmi altı yıllık bir poşet üreticisiyim, ilk defa burada söylüyorum, yirmi altı yıllık; 12 kişi çıkardık işten. Ve bunun da en büyük savunucularından birisi de biziz burada. Yani, şöyle algılandı; bazı arkadaşlarımız, milletvekili arkadaşlarımız “tweet” attılar “Ancak böyle bir adama, AK PARTİ’li bir vekile yakışır.” diye, bunu da attı hiç hesap yapmadan ama biz neyi düşündük? Milletimizin yararına, bu toplumun yararına ne faydalı gelirse, kendimiz dahi olsa zarar göreceksak tek kişi zarar göreceğiz,

toplum kazanacak ve bunu en ciddi şekilde burada savunduk. Ve şu anda da, işte, o Bakanlık “yüzde 80” diyor; doğru, yüzde 80, uygulamada biz görüyoruz. 100 ton üreten 20 ton üretiyor şu anda, bu güzel bir uygulama. Ben bütün sizlere, destek veren arkadaşlarıma tekrar teşekkür ediyorum.

Ben demek istemezdim ama olaya nasıl baktığımızı anlatmak için ilk defa söylüyorum. Bana basın mensupları geldi, ulusal basın mensupları geldi, “Bu tam haberliktir.” dediler ama ben hiçbir zaman yaklaşmadım. Niye? Önemli olan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığıdır; önemli olan üzüm yemektir, bağıcıyı dövmek değildir. Yaklaşımımızın bu şekilde olduğunu ifade etmek için söylüyorum.

Seçim öncesiydi. Parti olarak da şunun hesabını yapmadık: Bunun merkezi İstanbul’du, yani plastik piyasasının merkezi İstanbul’du ve İstanbul’da binlerce insan çıktı ve binlerce insan bize tepki gösterdi ama biz bütün bunlara rağmen hesap yapmadan bunu çıkardık. Tabii, ondan öncesinde toplantı yapmadık. Tekrar seçim oldu, Komisyon seçimleri oldu. Komisyon seçimlerinden sonra da pandemi süreci geldi.

Bir örnek vermek istiyorum: Ekim ayında, kararlaştırdık, Samsun’a gidecektik. Çok değerli ağabeyimizle, Samsun eski Büyükşehir Belediye Başkanımız, şimdiki Milletvekilimiz Yusuf Ziya Yılmaz ağabeyimizle orada gezilere başlayacaktık. Kendisi, bütün arkadaşlarımız da bu pandemi sürecinde bu olayın uygun olmayacağını -savunmak için söylemiyorum, şuradan konuşuyorum ben de- doğru olmayacağını söyledi. Öncelikle insan sağlığıdır. Diyeceksiniz ki: “Burada çalışıyoruz.” Ama burası çok daha farklı. En azından dışarıdan daha soyutlanmış bir şekilde, biz bize varız. Arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu test yaptırmış. Onun yüzünden bunu iptal ettik, yani bu gezilere pandemi sürecinde bir ara verdik. Ama arkadaşlarımızın, kardeşlerimizin çevreye hassasiyetleri... Yani, bunun iktidarı-muhalefeti olmaz, tekrar buradan konuşuyoruz, bunu söylemek isterim.

Diğer konu: Ben şunu kabul etmiyorum... Ben Trabzonluyum. “Efendim, Karadeniz’de Yeşil Yol’u hiç görmeyenlerin, oraya hiç gitmeyenlerin, toplumdan haberi olmayanların, insanların isteklerinden bihaber olan insanların Karadeniz’de, özellikle yaşadığım bölgede “Yani, efendim, dereler şöyle oldu, ormanlar böyle kesildi...” Hatay’da binlerce dönüm alanı yakan ve bunu üstlenen terör örgütlerine de aynı hassasiyetle yaklaşılmasını ve kınanmasını isterdim. Ama orada Yeşil Yol’la alakalı Samsun’dan Artvin’e kadar milletimizin bizlerden istediği, yüzde 99’unun istediği... Burada siyasi parti ayrımı gözetmeksizin... “Efendim, Katarlılara peşkeş çekildi.” falan, hiç alakası yok.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) - Başkanım, ben de biliyorum oraları. Ben de Rizeliyim. Oradan geliyorum.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Bir saniye, ben dinledim, lütfen sözümüzü kesmeyin.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Ama yanlış konuşuyorsunuz.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Yanlış değil, ben o yörenin evladıyım, Trabzon Milletvekiliyim.

Şöyle söylemek istiyorum: Katarlılara bir peşkeş çekme olayı yok, kesinlikle yok. Oraya gidip sorabilirsiniz, Cumhuriyet Halk Partili kardeşlerimize sorabilirsiniz, Milliyetçi Hareket Partili kardeşlerimize sorabilirsiniz, oradaki insanların hepsine sorabilirsiniz; öyle bir şey yok.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Cumhurbaşkanı helikopterle dolaştı orada.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – HES’lerin de şu anda...

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Polemik yapıyorsunuz.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Polemik yapmıyorum.

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – Beş saattir dinliyoruz. Biz sizi dinledik.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Bir saniye...

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – Saygısızlık yapma.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Sen yapıyorsun saygısızlığı.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Eyüp Bey, bir saniye.

Şimdi, polemik yapmıyorum asla, ben gerçekleri söylemek zorundayım.

HES’lerle alakalı son...

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Sayın Başkan...

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – Ya, seni dinlemek zorunda değiliz.

MURAT ÇEPNİ (İzmir) – Sen karışma kardeşim.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Lütfen...

EYÜP ÖZSOY (İstanbul) – Bu kadar saat seni dinlemek zorunda değiliz. Konuştu dinledik, Başkanı dinle.

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Eyüp Bey...

OYA ERSOY (İstanbul) – Başkanım, toparlayın...

BAŞKAN MUHAMMET BALTA – Toparlıyorum.

Şunun altını çizmek istiyorum: “HES’ler sellere sebep oldu.” Buna katılmıyorum, altını çizerek söylüyorum. Yani bilimsel verilerle beraber, orada, Karadeniz’deki sellerin nereden kaynaklandığını biliyoruz. HES’lere birileri karşı olabilir, farklı şeyler de olabilir ama bu anlayışlarla beraber eğer farklı engellemeler düşünülüyorsa ben bu düşünceye karşıyım. Yani belki 200 madde vardır, bunların içerisinde bazı yerlerde HES’ler sele sebep değil, sel olmasına engel olmuştur. Bunu burada altını çizerek söylemek istiyorum.

Diğer konuyla alakalı da, yerel yönetimlerle alakalı da, yerel yönetimlerin güçlenmesiyle alakalı da... Yerel yönetimleri güçlendiren ilk yasayı çıkaran da mensup olduğumuz siyasi partidir. Yani burada da eleştirilere baktığımız zaman, bir kardeşiniz olarak konuşuyorum “Efendim, yerel yönetimlerin eli kolu bağlanıyor...” Bakın size bir şey söylemek istiyorum, Sayın Bakan, kardeşim, ben daha önce il genel meclisi üyesiydim. 2002 öncesinde bir belediye başkanının “İLBANK’ın önünden geçmeye korkuyorum -İLBANK’a karşı, aynen onun ifadesi- Kara faizci İLBANK’tan daha insaflidir.” diye sözleri vardı. Burada büyükşehir belediye başkanlığı yapmış ağabeyimiz var. Bizim böyle bir düşüncemiz yok, onu net bir şekilde söyleyeyim: 2002’den sonra herkese kesintiler aynı; yüzde 60 ödenekler gidiyor, yüzde 40 kesiliyor. Yazın üç veya dört ay bütün belediyelere, hiç ayırım yapmadan kesinti yapılıyorsa bütün belediyelere yapılmıyor; hiçbir ayırım yok.

Burada da bu yasayla alakalı da yani burada otoparklarla alakalı da şu anda baktığımız zaman bütün ilçe belediyelerinin ekonomik zorlukları var, biz de yaşıyoruz. Bu ilçe belediyelerinin asla ne İstanbul ne Ankara ne Trabzon ne Samsun ne bir tarafı düşünülecek böyle bir düşünce olmamış. Ben şahsi kanaatimi söylüyorum, herhangi bir şekilde sizi etkilemek için değil. Asla öyle bir şey gelmemiştir. Yani eşit ve adil bir şekilde, belediyelerin de esasında, ilçe belediyelerinin de bu kanuna maddi olarak destek verip bu otoparkları işleterek hem bisiklet yolları, hem “scooter” hem farklı sosyal donatı alanlarını yapması açısından bir finans kaynağı olarak düşünülüyor. Kaldı ki bu belediyeler hepimizin belediyesi yani Antalya da bizim belediyemiz, İstanbul da bizim belediyemiz, Ankara da, Trabzon da.

Ben tekrar söylemek istiyorum... Asla bir eleştiri değildir, söylenenlerle, bizim üzerimizde de bizi de ilgilendirenlerle alakalı ben kendi hakkımı kullandım. Ben arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Yarın, inşallah, maddelere geçeceğiz. Maddeler üzerinde de yine aynı, medeni bir şekilde burada her

zaman olduğu gibi, bize yakışan bir şekilde konuşacağız. Siz eleştireceksiniz, diğerleri eleştirilene karşı cevap verecek; bunlar demokrasinin doğasında vardır. Hiç almıyorum, bütün arkadaşlarımı, bütün kardeşlerimi seviyorum; bunu da yürekten söylüyorum.

Şimdi burada bu yasa teklifinin tümü üzerindeki görüşmeleri sonlandırıyoruz.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yarın saat 11.00'de yine bu salonda toplanmak üzere toplantıyı kapatıyorum.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 20.50

